Aanvulling MER bestemmingsplan Buitengebied 2023

Gemeente Reusel-De Mierden

pouderoyentonnaer.nl

Aanvulling MER bestemmingsplan Buitengebied 2023

Gemeente Reusel-De Mierden

Rapportnummer:	P199237.010.R1
Opdrachtgever:	Gemeente Reusel-De Mierden Postbus 11 5540 AA REUSEL
Status:	Definitief (t.b.v. vaststelling bestemmingsplan)
Datum:	15 mei 2024

Vestigingen te Nijmegen, Vught, Baexem en Voerendaal

St. Stevenskerkhof 2
6511 VZ Nijmegen
T (024) 322 45 79

info@pouderoyentonnaer.nl
pouderoyentonnaer.nl

Op onze dienstverlening zijn de
DNR 2011 van toepassing die u vindt op
pouderoyentonnaer.nl

Inhoud

Inleiding **3**

Zelfstandig leesbare samenvatting MER **4**

1 Gezondheidsgevolgen fijnstof en endotoxinen **5**

1.1 Advies Commissie voor de m.e.r. 5

1.2 Fijnstof en endotoxinen 5

1.2.1 Beleidsnormen en wetenschappelijke advieswaarden fijnstof 5

1.2.2 Actuele situatie fijnstof en endotoxinen 6

1.2.3 Ontwikkelscenario's fijnstof 8

1.2.4 Ontwikkelscenario's endotoxinen 11

2 Effecten op watersysteem en beschermde natuur **15**

2.1 Advies Commissie voor de m.e.r. 15

2.2 Verdroging beschermde natuurgebieden en het hydrologisch systeem 15

2.3 Gevolgen waterkwaliteit door uitbreiding agrarische bedrijven 17

3 Milieugevolgen windturbines en zonnevelden **21**

3.1 Advies Commissie voor de m.e.r. 21

3.2 Milieugevolgen windturbines en zonnevelden 21

4 Beoordeling beschermde diersoorten **23**

4.1 Advies Commissie voor de m.e.r. 23

4.2 Beoordeling beschermde diersoorten 23

5 Haalbaarheid uitbreiding veehouderijen **26**

5.1 Advies Commissie voor de m.e.r. 26

5.2 Haalbaarheid uitbreiding veehouderijen 26

6 Onzekerheden stikstof **31**

6.1 Advies Commissie voor de m.e.r. 31

6.2 Toelichting stikstof 31

7 Totaaloverzicht milieugevolgen **34**

7.1 Advies commissie m.e.r. 34

7.2 Beoordeling effecten onderzochte scenario's per thema 34

7.3 Samenvattende scoretabel 43

8 Bijlagen **44**

Inleiding

De gemeente Reusel-De Mierden heeft op 30 juni 2023 het ontwerp-bestemmingsplan Buitengebied 2023 vastgesteld en vanaf 3 juli 2023 voor 8 weken ter inzage gelegd. De milieugevolgen zijn onderzocht in een milieueffectrapport (MER bestemmingsplan Buitengebied 2023, Pouderoyen Tonnaer, 8 juni 2023) dat als bijlage bij het bestemmingsplan is gevoegd.

De gemeente heeft de Commissie voor de milieueffectrapportage (hierna 'de Commissie') gevraagd te adviseren over het MER en ook de zienswijzen op het ontwerp hierbij te betrekken. In het toetsingsadvies van 2 november 2023 (projectnummer 3761) spreekt de Commissie zich uit over de juistheid en de volledigheid van het MER.

De Commissie signaleert bij de toetsing van het MER dat belangrijke informatie ontbreekt. Het aanvullen van die informatie is essentieel om het belang van de leefomgeving volwaardig mee te kunnen wegen bij het besluit over het bestemmingsplan door de gemeenteraad.

Het MER moet op de volgende punten aangevuld worden:

1. Gezondheidsgevolgen fijnstof en endotoxinen;
2. Effecten op watersysteem en beschermde natuur;
3. Milieugevolgen windturbines en zonnevelden;
4. Beoordeling beschermde diersoorten;
5. Haalbaarheid uitbreidingen veehouderijen;
6. Onzekerheden stikstof;
7. Totaaloverzicht milieugevolgen.

De Commissie adviseert deze informatie in een aanvulling op het MER op te nemen, en dan pas een besluit te nemen over het bestemmingsplan. In deze aanvulling op het MER wordt de aanvullende informatie per hoofdstuk uitgewerkt.

De samenvatting moet als zelfstandig document leesbaar zijn en een goede afspiegeling zijn van de inhoud van het MER. De samenvatting van het MER voldeed volgens de commissie nog niet aan dit vereiste en wordt aangevuld op basis van het advies en de aanvullingen op het MER.

Zelfstandig leesbare samenvatting MER

De samenvatting moet is leesbaar als een zelfstandig document en is een afspiegeling van de inhoud van het MER inclusief de aanvullingen.

Advies Commissie voor de m.e.r.
De samenvatting bevat geen totaaloverzicht van de milieugevolgen in beide scenario's, exclusief mitigerende maatregelen, waardoor nu niet in één oogopslag zichtbaar is wat de gevolgen van het bestemmingsplan zijn. Dit totaaloverzicht staat niet op een andere plek in het MER (in een concluderend hoofdstuk bijvoorbeeld). Er zijn ook geen specifieke tabellen met scores voor gezondheid en klimaatadaptatie opgenomen. Bij landschap klopt de samenvatting niet met de hoofdtekst (negatieve gevolgen tot zeer negatieve gevolgen volgens de tabel in de samenvatting, maar licht negatief tot negatieve gevolgen volgens de tabel in paragraaf 7.12.3). Een vergelijkbare inconsistentie speelt op het thema cultuurhistorie.

Aanvulling MER
Navolgend is de geactualiseerde, zelfstandig leesbare samenvatting van het MER opgenomen. Deze komt in de plaats van de samenvatting die is opgenomen in het MER van 8 juni 2023.

In hoofdstuk 7 is een totaaloverzicht van de milieugevolgen in één scoretabel opgenomen en is net zoals in de samenvatting de effectscore per thema van een korte toelichting voorzien.

1 Gezondheidsgevolgen fijnstof en endotoxinen

1.1 Advies Commissie voor de m.e.r.

De Commissie adviseert om voor beide scenario's de totale PM_{10}-concentratie op een kaart weer te geven en contouren voor endotoxinen op kaarten te laten zien. Beschrijf en beoordeel vervolgens hoe groot de bijdrage aan de PM_{10}-concentratie ter plaatse van woningen is en in hoeverre de gezondheidskundige advieswaarden en/of wettelijke grenswaarden voor fijnstof en endotoxinen worden overschreden.

1.2 Fijnstof en endotoxinen

1.2.1 Beleidsnormen en wetenschappelijke advieswaarden fijnstof

Beleidsnormen en wetenschappelijke advieswaarden zijn wat vrijblijvender dan de wettelijke grenswaarden. Het gaat bijvoorbeeld om (wettelijke) richtwaarden/streefwaarden, waarop het beleid zich op moet richten (inspanningsplicht). Nederland moet de EU-streefwaarden (de Wet milieubeheer noemt dit richtwaarden) zoveel mogelijk binnen een bepaalde termijn bereiken. Er is dan geen directe resultaatsverplichting, zoals bij grenswaarden wel het geval is. Bij wetenschappelijke advieswaarden staat gezondheidsbescherming centraal.

Bronnen van beleidsnormen en wetenschappelijke advieswaarden zijn bijvoorbeeld:
- Bijlage 2 van de Wet milieubeheer (richtwaarden)
- Wereldgezondheidsorganisatie (WHO): Air Quality Guidelines (september 2021 geactualiseerd)
- RIVM-rapport: Luchtnormen geordend (2010)

De volgende tabel geeft een overzicht van de fijnstof normen in de regelgeving voor luchtkwaliteit. Ook bevat deze tabel de advieswaarden van de Wereldgezondheidsorganisatie (WHO) voor fijnstof.

Tabel 1: Toetsingskaders en normstellingen fijnstof PM10 (bronnen: InfoMil en RIVM)

PM10	Jaargemiddelde concentratie	40 µg/m3	EU-grenswaarde Wet milieubeheer
PM10	24-uurgemiddelde (mag maximaal 35 keer per jaar worden overschreden) *Vertaling EU-norm max. 35 overschrijdingsdagen 24-uurgemiddelde naar jaargemiddelde*	50 µg/m^3 *31,2 µg/m^3*	EU-grenswaarde / Wet milieubeheer
PM10	Jaargemiddelde concentratie	15 µg/m^3	WHO advieswaarde
PM10	24-uurgemiddelde (3 a 4 overschrijdingen per jaar)	45 µg/m^3	WHO advieswaarde

1.2.2 Actuele situatie fijnstof en endotoxinen

De actuele achtergrondconcentratie fijnstof (PM_{10}) is van het jaar 2022 en ligt volgens de Grootschalige Concentratiekaart Nederland (GCN) in de grootste delen van het plangebied rond de 16-17 µg/m^3. Aan de oostelijke gemeentegrens ligt de achtergrondconcentratie iets hoger, ten gevolge van veehouderijen in de gemeente Bladel. Rondom grote pluimveehouderijen en een concentratie van grootschalige varkenshouderijen ligt lokaal de achtergrondconcentratie PM_{10} hoger. Dit is zichtbaar in de hogere achtergrondconcentratie ten westen van Reusel (circa 18-19 µg/m^3) en in het zuidelijk deel van het plangebied (circa 17-18 µg/m^3). Zie volgend figuur 1. Er is in de jaren sprake van een licht dalende achtergrondconcentratie fijnstof.

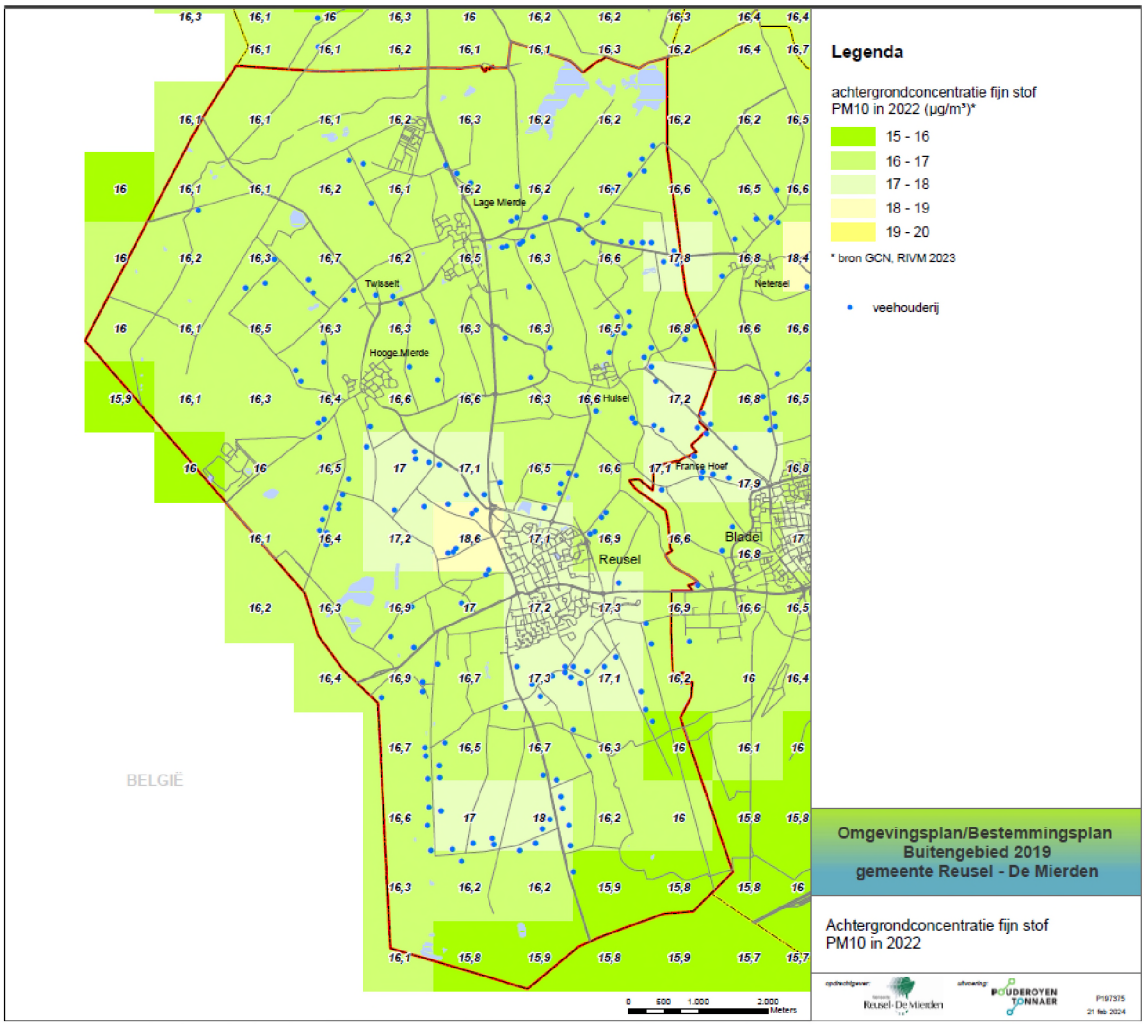

Figuur 1: Kaart actuele achtergrondconcentraties PM10, jaar 2022 (Bijlage 2)

De jaargemiddelde achtergrondconcentraties van fijnstof (PM_{10}) in het buitengebied van Reusel – De Mierden benaderd of overschrijdt nergens de wettelijke grenswaarden. De actuele achtergrondconcentratie overschrijdt de gezondheidskundige advieswaarde in grote delen van het buitengebied met ongeveer 0 tot 2 µg/m^3. Lokaal kan de overschrijding groter zijn tot ongeveer een overschrijding van 4 µg/m^3. In deze achtergrondconcentratie zitten ook de bronbijdragen van veehouderijen.

De indicatieve, cumulatieve bijdrage door veehouderijen aan deze actuele achtergrondconcentratie ligt in een groot deel van het buitengebied tussen de 0-1 µg/m^3. In gebieden met een concentratie van grootschalige varkens- en pluimveehouderijen zien we een bijdrage variërend van 1 tot 5 µg/m^3. Ten zuiden van Reusel is aan de Lange Dijk en Heibloem de cumulatieve bijdrage door veehouderijen lokaal 5-10 µg/m^3, echter hier zijn alleen de bedrijfswoningen van betreffende veehouderijen aanwezig. Deze gegevens staan in paragraaf 7.7 van het MER van juni 2023. Dit zijn indicatieve cijfers bedoeld voor een effectbeoordeling op gebiedsniveau, bepaald op basis van defaultwaarden voor veehouderijen. Voor het bepalen van de fijnstof-concentratie ter plaatse van woningen moet deze berekend worden op basis van de specifieke (emissiepunt)parameters in de rechtsgeldige vergunning. In de achtergrondconcentratie fijnstof zitten ook bijdragen van natuurlijke bronnen waaronder zeezout. De zeezoutcorrectie die verrekend mag worden in overschrijdingssituaties is staat in de Omgevingsregeling. Deze bedraagt voor de jaargemiddelde concentratie PM_{10} in de gemeente Reusel-De Mierden 2 µg/m^3 en 2 overschrijdingsdagen in de provincie Noord-Brabant.

Endotoxinen

In paragraaf 7.7.3 van het MER van juni 2023 is de referentiesituatie ten aanzien van endotoxinen uitgewerkt. Op enkele plaatsen liggen woningen van derden binnen de individuele en/of cumulatieve risico-contouren. Dit zijn woningen naast pluimveehouderijen:

- Molenheide 1 Reusel: vleeskuikens
- Hooge Mierdseweg 5a Reusel: leghennen
- Neterselsedijk 37 Lage Mierde: vleeskuikens
- Neterselsedijk 46 Lage Mierde: leghennen
- Cluster Postelsedijk 5a-7-11-11a en Schepersweijer 2/2a en 4/4a Reusel: concentratie van varkens- en pluimveehouderijen. Hier liggen alleen bedrijfswoningen van veehouderijen in de cumulatieve endotoxinecontouren.

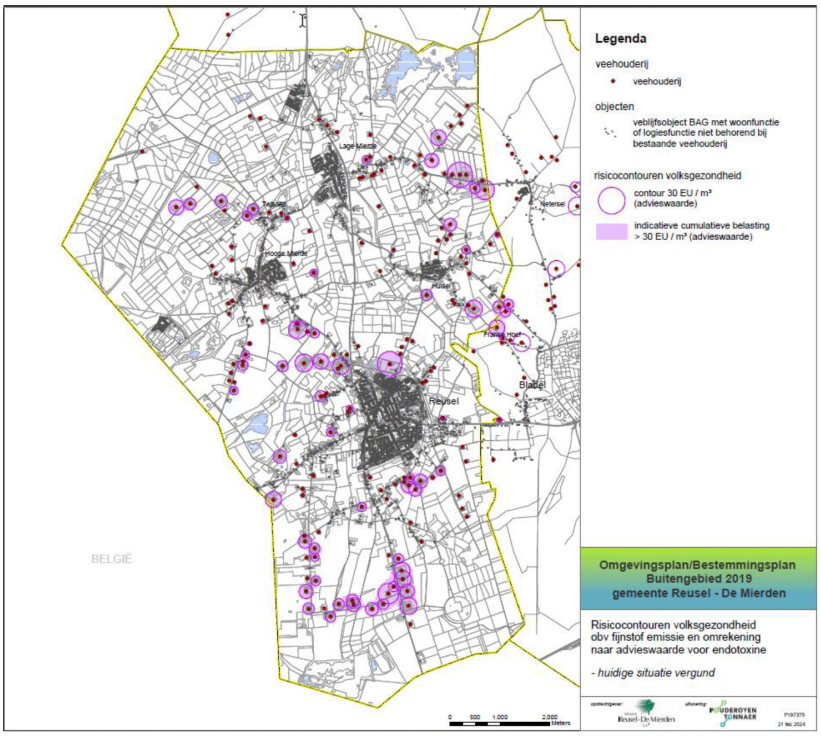

Figuur 2: Kaart endotoxine risicocontouren in de huidige vergunde situatie (Bijlage 2)

1.2.3 Ontwikkelscenario's fijnstof

Afhankelijk van de ligging zijn er veehouderijen binnen het plangebied aanwezig die geen of weinig milieugebruiksruimte hebben ten aanzien van ammoniak en geur en bij uitbreidingsplannen emissie reducerende maatregelen moeten treffen. Bij varkenshouderijen worden dan voornamelijk luchtwassers toegepast en deze reduceren ook fijnstof (het verwijderingsrendement is afhankelijk van het type luchtwasser). Nieuwe pluimveestallen moeten voldoen aan de maximale emissiewaarden van het (voormalige) Beh, bijvoorbeeld door nageschakelde technieken. Dit kan betekenen dat uitbreiding resulteert in een daling van de fijnstof emissies. Dit is niet meegenomen in de scenario's (lastig te voorspellen), maar kan dus voor een vermindering van de concentratie fijnstof zorgen of een beperking van een toename van de fijnstofemissies uit stallen van veehouderijen. Als door de gemeente het voorlopig toetsingskader voor endotoxinen wordt toegepast, zal de theoretische ontwikkeling van de fijnstof belasting in het trendmatig en het worstcase scenario minder negatief zijn dan als dit toetsingskader niet wordt toegepast.

In navolgende figuren wordt voor het trendmatig en worstcase scenario, zoals beschreven in paragraaf 7.7. in het MER van juni 2023, aanvullend een indicatie gegeven van de cumulatieve fijnstofconcentraties op gebiedsniveau.

Uitgangspunten ontwikkelscenario's *(bron: par. 4.3 en bijlage 5, MER 8 juni 2023)*

Trendmatig scenario intensieve veehouderij (iv)
Uitgangspunten:

- bouwvlakken groeien naar 1,5 ha (tenzij nu al groter)
- groeien tot maximaal 300 Nge per hectare
- voor groeiers is uitgegaan van 20% groei op intensieve veehouderij-locaties.
- blijvers gaan voldoen aan de provinciale staleisen voor bestaande stallen
- groeiers gaan voldoen aan de provinciale staleisen voor nieuwe stallen

Worstcase scenario intensieve veehouderij (iv)
Uitgangspunten:

- bouwvlakken groeien naar 1,5 ha (tenzij nu al groter)
- groeien tot maximaal 300 Nge per hectare
- voor groeiers is uitgegaan van 20% groei op intensieve veehouderij-locaties.
- blijvers gaan voldoen aan de provinciale staleisen voor bestaande stallen
- groeiers gaan voldoen aan de provinciale staleisen voor nieuwe stallen
- pluimveebedrijven buiten de zone beperking veehouderij schakelen voor de worstcase fijnstof emissie om naar leghennen.
- Overige iv-bedrijven die niet in de zone beperking veehouderij liggen schakelen om naar vleesvarkens voor zowel fijnstof emissie als endotoxinen risicocontouren;

Per scenario is steeds gekozen voor een stal die voldoet aan het Besluit emissiearme huisvesting en aan de provinciale staleisen (2024-2028), maar de hoogste emissie voor fijnstof veroorzaakt. Vervolgens zijn alle bouwvlakken met vee uitgebreid tot de maximale omvang en gevuld met vee van de diersoort die toegestaan is volgens het bestemmingsplan.

Het trendmatig scenario wijkt ten aanzien van fijnstof emissie weinig af van de referentiesituatie en heeft daardoor ook geen nadelige gevolgen voor de achtergrondconcentratie fijnstof. De lokaal hogere achtergrondconcentratie ten westen van Reusel en in het zuidelijk deel van het plangebied blijft van dezelfde orde van grootte. Zoals hiervoor al toegelicht is kan er op bedrijfsniveau wel een toename van fijnstofemissie en -concentratie ter plaatse van woningen plaatsvinden. Maar in situaties waar woningen (te) dicht bij de veehouderij liggen zal de toepassing van het endotoxine toetsingskader voorkomen dat er een toename van fijnstofemissie en -concentratie plaatsvindt.

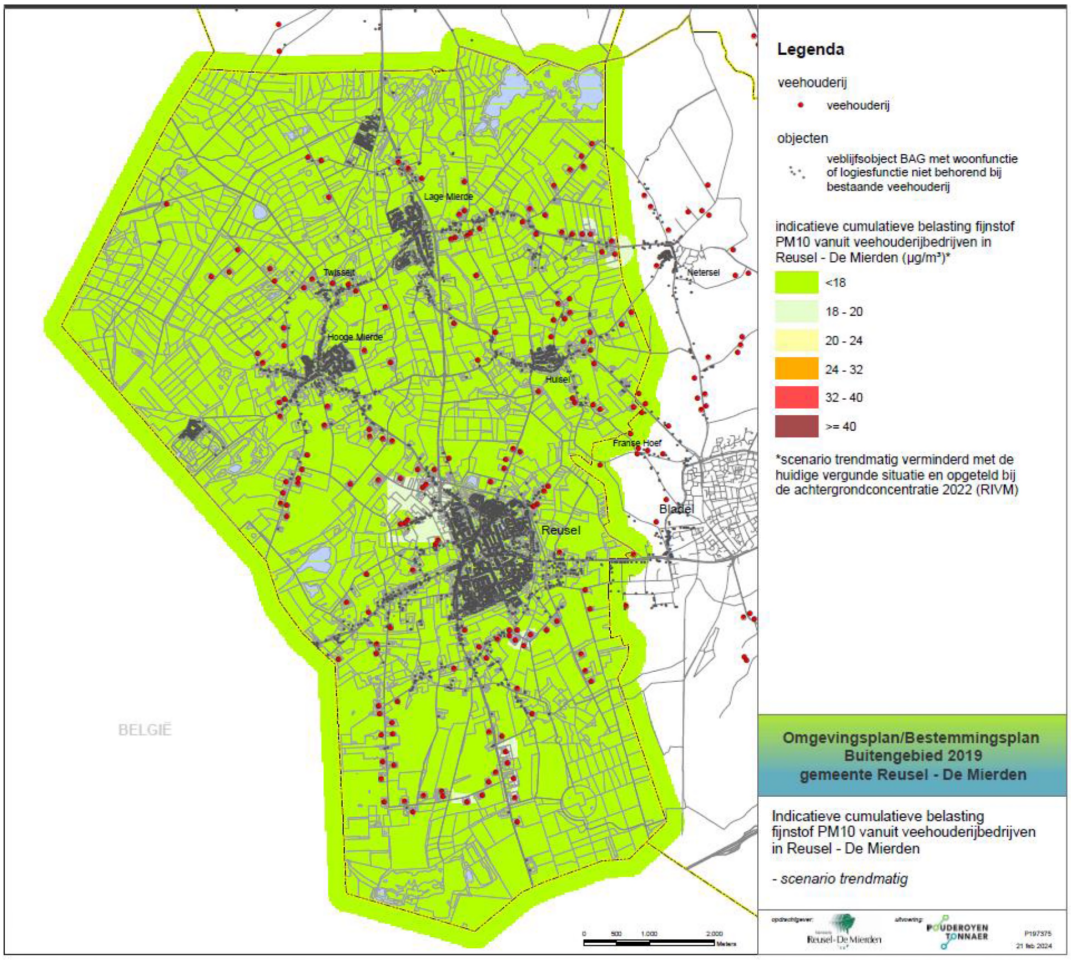

Figuur 3: Kaart achtergrondconcentratie PM10 met bronbijdragen veehouderijen in trendmatig scenario, jaar 2022 (Bijlage 2)

In het worstcase scenario zoals weergegeven in figuur 4 zijn er gebieden waar ter plaatse van woningen van derden de wettelijke grenswaarden worden benaderd of overschreden. Dit is aan de orde bij de clusters van veehouderijen ten westen van Reusel (’t Holland, Hooge Mierdseweg en Kattenbos), ten zuidoosten van Reusel (Langedijk, Heibloem) en ten oosten van Lage-Mierde (Neterselsedijk). Overschrijding van de wettelijke grenswaarden is voor een individueel bedrijf niet vergunbaar. In de rekensystematiek voor de toets voor de omgevingsvergunning wordt ook rekening gehouden met cumulatieve effecten. Als een individueel bedrijf de fijnstof grenswaarden overschrijdt is er sprake van een zogenaamd ‘fijnstof knelpunt’, hetgeen niet aanvaardbaar is. In het worstcase scenario, is geen rekening gehouden met de toepassing van het endotoxine toetsingskader. De gemeente past dit toetsingskader wel toe door middel van de “Beleidsregel Toetsingskader fijnstof-endotoxine vergunningaanvragen in de varkens- en pluimveehouderij”,

vastgesteld in de raadsvergadering van 20 december 2016. Veehouderijen waar een woning binnen de indicatieve endotoxine risicocontour ligt mogen op basis van dit toetsingskader niet uitbreiden in fijnstof emissie. Dit voorkomt over het algemeen dat de achtergrondconcentratie fijnstof de wettelijke grenswaarden zal benaderen. Dit neemt echter niet weg dat er ook veehouderijen gevestigd zijn die niet in hun ontwikkelingsmogelijkheden beperkt worden door het aspect endotoxinen en in een vergunningaanvraag binnen het milieuspoor nog mogen toenemen in fijnstof. Andere milieuaspecten zullen dan beperkend zijn voor de ontwikkelingsmogelijkheden.

De veehouderijen met nog traditionele stallen zullen deze moeten aanpassen aan de provinciale staleisen en moeten hiervoor ammoniak reducerende maatregelen treffen. Daarbij zal door varkenshouderijen veelal gekozen (moeten) worden voor een gecombineerde luchtwasser in combinatie met een uitbreiding in dieren. Deze gecombineerde luchtwassers hebben 80% fijnstof reductie. Hoe groot die uitbreiding kan zijn hangt van de specifieke situatie af. Voor pluimveehouderijen resulteert een ammoniak reducerend stalsysteem niet altijd in een fijnstof reductie. Wel moet volgens het sectorplan pluimveehouderij bij alle bestaande pluimveestallen uiterlijk 31 december 2030 minimaal 30% reductie van fijnstof zijn bereikt. Bij nieuwbouw van pluimveestallen geldt sinds 1 januari 2022 een minimale fijnstof reductie van 50%.

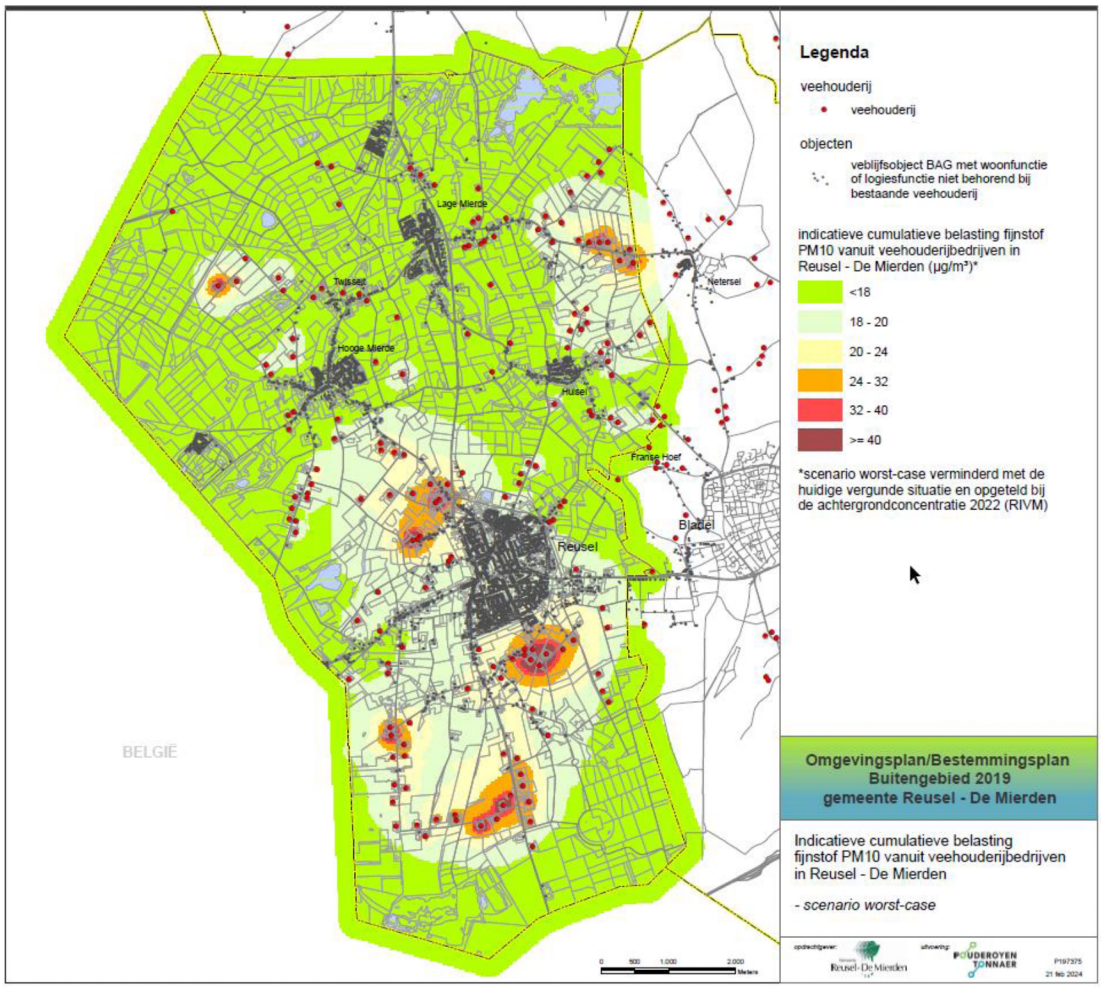

Figuur 4: Kaart achtergrondconcentraties PM10 met bronbijdragen veehouderijen in worstcase scenario, jaar 2022 (Bijlage 2)

De mogelijkheden voor nieuwe emissiearme stalsystemen in combinatie met een uitbreiding in dieren worden in Reusel-De Mierden met name beperkt door de strenge gemeentelijke geurnormen en door stikstof. Vooral bij varkenshouderijen is het worstcase scenario ten aanzien van fijnstof niet realistisch. Op plekken met woningen op relatief korte afstand van de veehouderij zal het worstcase scenario ook voor pluimveehouderijen niet haalbaar zijn.

Omschakelen naar pluimveehouderij niet toegestaan in (ontwerp) bestemmingsplan
Er is geen noodzaak om in het bestemmingsplan aan bestaande (pluim)veehouderijen een algemeen verbod op toename van fijnstofemissie op te leggen, maar het is wel aan te bevelen om vanwege het gezondheidsbelang het omschakelen naar een pluimveehouderij uit te sluiten in de regels van het bestemmingsplan. Deze aanbeveling is overgenomen in het (ontwerp) bestemmingsplan door voor bestaande pluimveehouderijen een specifieke functieaanduiding 'pluimveehouderij' op te nemen en ten aanzien van deze aanduiding geen flexibiliteitsbepalingen op te nemen. Het verkrijgen van een nieuwe functieaanduiding pluimveehouderij is niet mogelijk binnen dit bestemmingsplan en zal altijd via een 'buitenplanse' toestemming verkregen moeten worden.

1.2.4 Ontwikkelscenario's endotoxinen

De gemeente Reusel-De Mierden past het endotoxine toetsingskader toe bij vergunningverlening aan veehouderij. Dit toetsingskader gaat uit van het voorzorgprincipe en hanteert een worstcase benadering. Op basis van de vergunde fijnstof emissie wordt een worstcase afstand bepaald, waarbuiten de gezondheidskundige advieswaarde van 30 EU/m^3 gegarandeerd kan worden. De grafieken in het toetsingskader die zijn opgesteld voor de afstandsbepaling zijn gebaseerd op de worstcase diercategorieën vleesvarkens, leghennen en vleeskuikens. De bepaalde minimum afstand dient aangehouden te worden vanaf het emissiepunt dat het dichtstbij een woning ligt. Er is dus op meerdere aspecten sprake van een worstcase benadering. Van deze worstcase benadering kan gemotiveerd afgeweken worden. Met het toetsingskader worden de zogenaamde endotoxine risicocontouren bepaald. Dit betekent dat de veehouderijbedrijven met woningen van derden binnen de vergunde endotoxine risicocontour in beginsel niet mogen toenemen in fijnstof emissie als ze gaan ontwikkelen (emissie standstill). Omgekeerd kan dit toetsingskader ook gebruikt worden bij planvorming voor woningen en andere te beschermen objecten. Hiermee wordt een toename van het blootstellingsrisico voorkomen.

Aanvullend op de referentiesituatie in het MER zijn in deze aanvulling voor het trendmatig en worstcase scenario de indicatieve endotoxine risicocontouren in beeld gebracht. Omdat het een analyse op gebiedsniveau betreft zijn de endotoxine risicocontouren gesitueerd op het middelpunt van het bedrijf (de coördinaten die per bedrijf geregistreerd zijn in het KRD). Deze kaarten zijn ook bijgevoegd in bijlage 2. In de ontwikkelscenario's is geen rekening met toepassing van het toetsingskader (emissie standstill) in situaties waar een woning in de endotoxine risicocontour ligt of komt te liggen. Ook wordt in deze analyse geen rekening gehouden met de beperkingen ten gevolge van de strenge gemeentelijke geurnormen. Het worstcase ontwikkelscenario zal voor de meeste veehouderijen in de gemeente Reusel-De Mierden een theoretisch ontwikkelscenario zijn. Zie ook de analyse in voorgaande paragraaf over fijnstof.

In het trendmatig ontwikkelscenario ontstaan geen wezenlijke verschillen met de huidige vergunde situatie.

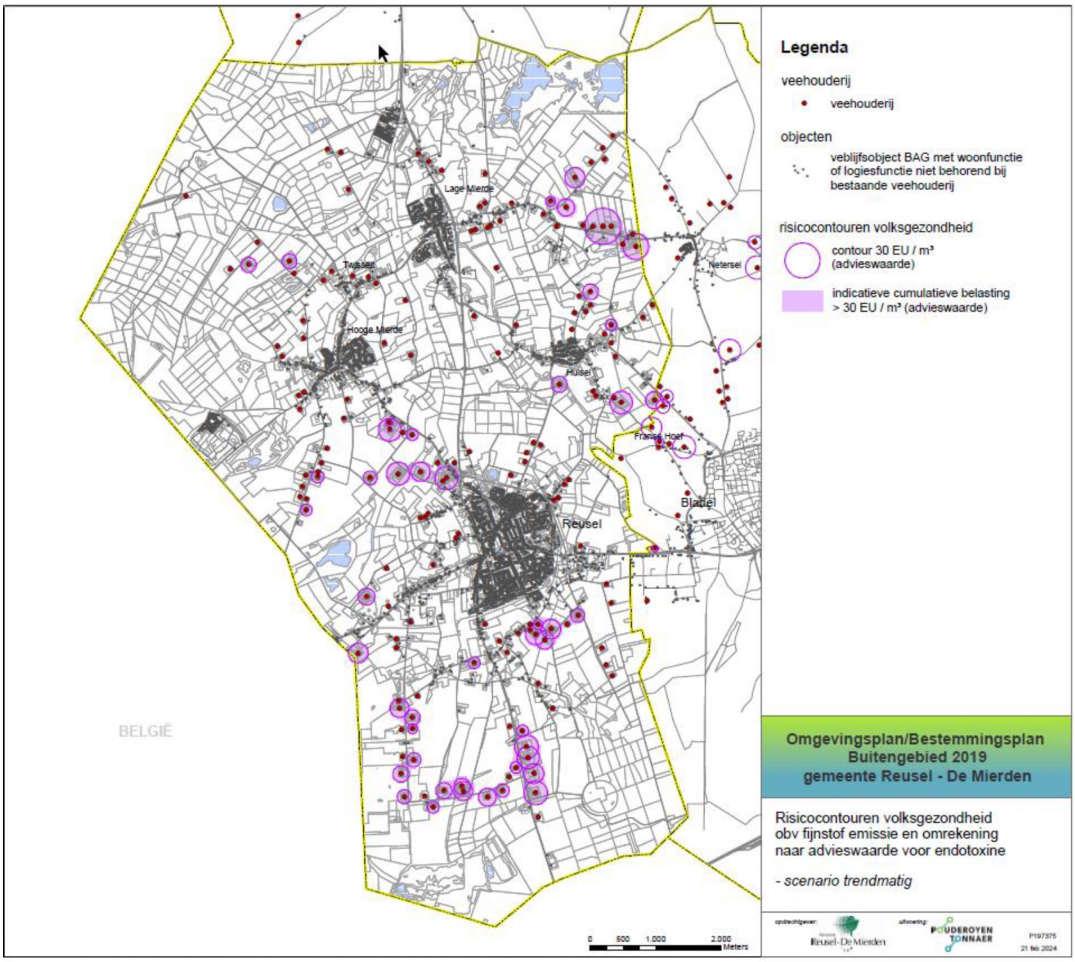

Figuur 5: Kaart endotoxine risicocontouren in trendmatig scenario (Bijlage 2)

Uitgangspunt voor de indicatieve endotoxine risicocontouren in het worstcase scenario is de worstcase fijnstof emissie waarbij vleeskuikens omschakelen naar leghennen. De afstandsgrafieken in het endotoxine toetsingskader zijn voor grote vleeskuikenbedrijven de worstcase benadering.

Voor vleeskuikenbedrijven betekent een combinatie van worstcase fijnstof emissie (o.b.v. fictieve omschakeling naar leghennen) en een worstcase endotoxine risicocontour (o.b.v. vleeskuikens) een dubbele worstcase benadering en een overschatting van de maximale mogelijkheden van het plan. Hierdoor worden er op figuur 6 grote contouren zichtbaar ter plaatse van de grote vleeskuikenbedrijven, met name Neterselsedijk 37 Lage Mierde en Schepersweijer 2 Reusel.

Daarom is voor vleeskuikenbedrijven gekozen om (met de worstcase fijnstof emissie o.b.v. leghennen) de endotoxine risicocontouren op basis van de afstandsgrafieken voor zowel vleeskuikens (figuur 6) als leghennen (figuur 7) in beeld te brengen.

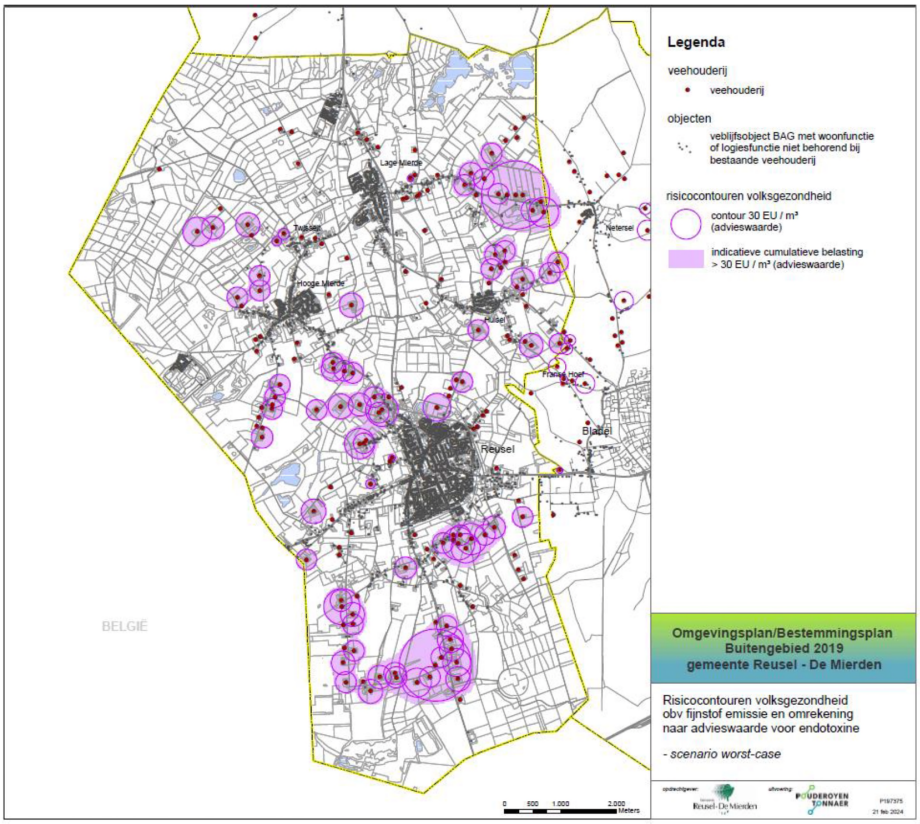

Figuur 6: Kaart endotoxine risicocontouren in worstcase scenario; vleeskuikens o.b.v. afstandsgrafiek vleeskuikens (Bijlage 2)

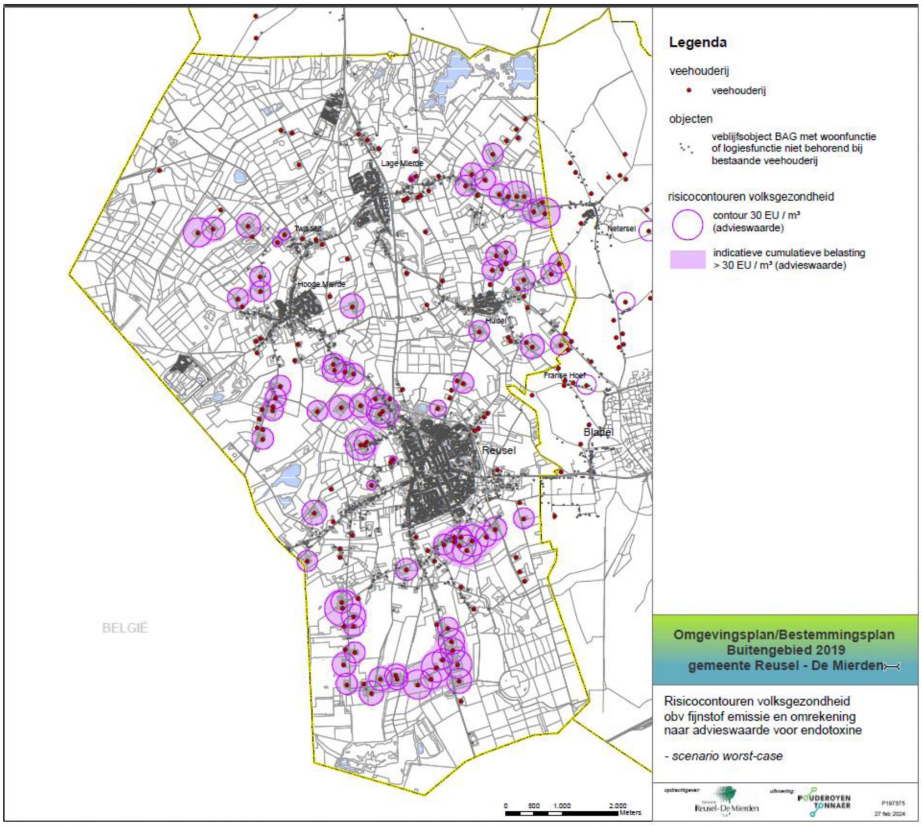

Figuur 7: Kaart endotoxine risicocontouren in worstcase scenario; vleeskuikens o.b.v. afstandsgrafiek leghennen (Bijlage 2)

Binnen de worstcase endotoxine risicocontour van Schepersweijer 2 liggen alleen bedrijfswoningen van andere intensieve veehouderijen. Deze woningen worden op basis van de Europese regelgeving beschermd tegen fijnstof van andere veehouderijen en met toepassing van het toetsingskader worden deze woningen ook beschermd tegen endotoxinen van andere veehouderijen. Bij Neterselsedijk 37 liggen binnen de worstcase risicocontour zowel bedrijfswoningen bij veehouderijen als burgerwoningen. Omdat in de bestaande, vergunde situaties van deze veehouderijen al een (bedrijfs)woning binnen de indicatieve endotoxine risicocontour ligt, mogen deze bedrijven nu al op basis van het endotoxine toetsingskader bij uitbreiding niet verder toenemen in fijnstof emissie.

In gevallen waar in de huidige vergunde situatie nog geen gevoelige objecten van derden binnen de endotoxine risicocontour liggen, zal in beginsel een vergunning geweigerd worden als de endotoxine risicocontour ten gevolge van de aanvraag over bestaande gevoelige objecten komt te liggen. Zoals al vermeld heeft de gemeente enige beleidsvrijheid om gemotiveerd van het endotoxine toetsingskader af te wijken, maar dit betreft altijd een maatwerkbeoordeling over de aanvaardbaarheid van de situatie. Onder de Omgevingswet heeft het aspect gezondheid een zeer prominente plek gekregen waardoor de gemeente weinig ruimte voor maatwerk heeft.

Kleinschalige nevenactiviteiten op veehouderijen (verbrede landbouw) zijn onder voorwaarden toegestaan, maar voor nieuwe nevenactiviteiten is wel een omgevingsvergunning voor het afwijken van de gebruiksregels nodig. Hiervoor moeten de nevenactiviteiten kleinschalig zijn (in de afwijkingsbevoegdheid worden maximale oppervlaktes gesteld) en mogen onder andere geen beperkende werking hebben voor omliggende bedrijven. Op de kaarten met de endotoxine risicocontouren zijn meerdere veehouderijen te onderscheiden waar geen gevoelig object binnen de risicocontour ligt. Een nieuwe gevoelige nevenactiviteit kan hierdoor alleen in een endotoxinecontour van een naastgelegen veehouderij komen te liggen als er al een ander gevoelig object in de contour ligt, want alleen dan is er geen sprake van een beperkende werking door de nevenactiviteit.

Er is als voorwaarde opgenomen dat bij herbouw van een woning en nieuwe kleinschalige nevenactiviteiten (zoals kleinschalig kamperen bij de boer, kampeerboerderij, bed & breakfast of zorgboerderij) sprake moet zijn van een aanvaardbaar woon- en leefklimaat. Dit betekent dat deze niet binnen een endotoxine risicocontour van een veehouderij mogen liggen. In de praktijk zullen de grotere, toekomstgerichte pluimvee- en varkensbedrijven niet kiezen voor verbrede landbouw door middel van dit soort kleinschalige nevenactiviteiten. Verbrede landbouw ontstaat voornamelijk in gebieden met al een bestaande menging van functies. En gebruikers/bezoekers van deze functies bij een veehouderij kiezen bewust voor een ‘verblijf bij de boer’ in de nabijheid van stallen en daaraan gerelateerde emissies.

2 Effecten op watersysteem en beschermde natuur

2.1 Advies Commissie voor de m.e.r.

Verdroging beschermde natuurgebieden en het hydrologisch systeem
Op basis van het ontwerp-bestemmingsplan kan boomteelt in theorie met bijna 5.000 hectare toenemen. Het MER stelt dat dit geen gevolgen heeft voor het watersysteem en dat geen verdroging optreedt van beschermde natuurgebieden. In deze conclusie is echter geen rekening gehouden met de specifieke kenmerken van het watersysteem in het gebied. Aannemelijk is dat een dermate grote uitbreiding van het aantal hectares aanzienlijke verdrogingseffecten veroorzaakt. Dit effect is niet in beeld, waardoor het bestemmingsplan niet uitvoerbaar is binnen de natuurwetgeving.
De Commissie adviseert om te onderzoeken wat de consequenties zijn van een maximale uitbreiding van boomteelt voor verdroging in natuurgebieden en voor het hydrologische systeem, en te beoordelen of het bestemmingsplan op dit punt uitvoerbaar is binnen de kaders van de (voormalige) Wet natuurbescherming. Als aanzienlijke/significante gevolgen niet zijn uit te sluiten, moet het MER mitigerende maatregelen in beeld brengen, ook voor de activiteiten buiten de attentiezones waterhuishouding. Betrek deze maatregelen dan in een Passende beoordeling.

Gevolgen waterkwaliteit door uitbreiding agrarische bedrijven
Door uitbreiding van agrarische bedrijven of andere vormen van landbouw kan de waterkwaliteit afnemen en kunnen knelpunten ontstaan in het kader van de Kaderrichtlijn Water. Het MER geeft hier geen informatie over. De Commissie adviseert om de huidige kwaliteit van het oppervlaktewater en knelpunten in het kader van de KRW in beeld te brengen. Beoordeel vervolgens de effecten van de uitbreiding van agrarische bedrijven en andere vormen van landbouw op de kwaliteit van het oppervlaktewater. Breng daarbij maatregelen in beeld om eventuele negatieve effecten te voorkomen.

2.2 Verdroging beschermde natuurgebieden en het hydrologisch systeem

In het ontwerp-bestemmingsplan zijn de attentiezones rondom verdrogingsgevoelige natuurgebieden opgenomen als dubbelbestemming, op basis waarvan werken en werkzaamheden alleen met een vergunning toegestaan worden indien de directe of indirecte gevolgen van de werken en werkzaamheden geen aantasting geven van de waterhuishoudkundige situatie en de ecologische waarden en kenmerken van het Natuurnetwerk. Dit is in lijn met de provinciale beschermingsregels en op basis hiervan kan er vanuit gegaan worden dat de planologische bescherming van de verdrogingsgevoelige natuurgebieden afdoende geregeld is. Er is geen noodzaak voor de gemeente om verdergaande planologische beperkingen op te nemen ten opzichte van de beschermingsregels die de provincie in haar omgevingsverordening heeft opgenomen.

In een MER worden alleen de realistische maximale mogelijkheden van het plan onderzocht. Het theoretische scenario dat uitgaat van maximaal 5.000 ha boomteelt is niet realistisch. Binnen de provincie Noord-Brabant is al van oudsher de boomteeltsector geconcentreerd in het gebied ten noordoosten en ten oosten van Tilburg en rondom Zundert vanwege de vruchtbare leemhoudende

zandgrond. De voorkeur van de boomkwekerij gaat uit naar goed ontwaterde zandgronden met een relatief hoog organische stof gehalte. Grootste aandeel van de boomteelt in Brabant vind plaats op dekzandlandschap, eventueel uitstrekkend tot in de beekdalen en geïsoleerde laagten.

Er zijn binnen de gemeente Reusel – De Mierden wel boomkwekerijen, maar vanwege de geomorfologische kenmerken is het geen optimaal 'boomteelt-gebied' waar grootschalige uitbreidingen van het areaal boomteelt redelijkerwijs te verwachten zijn. De agrarische landbouwgronden in de gemeente Reusel-De Mierden hebben niet de optimale eigenschappen voor boomteelt. Het buitengebied bestaat in het zuiden vooral uit terrassen (terrasafzettingswelvingen en -vlakten) en landduinen. Boomteelt is hier niet uitgesloten, maar komt hierdoor wel minder voor. Ten noordwesten van Hooge Mierde ligt een gebied met dekzandwelvingen, maar dat gebied ligt binnen de attentiezone waterhuishouding.

In het planMER (paragraaf 5.1) staat beschreven dat de ontwikkeling van de boomteeltsector (aantal bedrijven en oppervlakte) binnen de gemeente Reusel-De Mierden over de afgelopen 20 jaar bekeken min of meer stabiel is. Het oppervlakte boomteelt nam in de periode 2000 tot 2014 toe. Vanaf 2014 tot 2017 is weer sprake van een dalende trend en sindsdien is het oppervlakte boomteelt min of meer stabiel. Ook vanuit dit punt gezien is het niet aannemelijk dat er een grootschalige uitbreiding van boomteelt gaat plaatsvinden.

Verder heeft een groot deel van de landbouwgronden planologische randvoorwaarden ten gevolge van een dubbelbestemming (bijvoorbeeld voor archeologische waarden) of gebiedsaanduiding (bijvoorbeeld voor open gebied) op basis waarvan een teeltwisseling naar boomteelt niet vanzelfsprekend toegestaan kan worden en een omgevingsvergunning voor nodig is.

Gezien voorgaande is er geen noodzaak om het effect van grootschalige uitbreiding van boomteelt te onderzoeken in het MER en/of boomteelt planologisch uit te sluiten op de agrarische percelen buiten de attentiezone waterhuishouding en als gevolg hiervan deze teelt alleen toe te staan via een omgevingsvergunning.

2.3 Gevolgen waterkwaliteit door uitbreiding agrarische bedrijven

Water in het bestemmingsplan
Ruimtelijke ontwikkelingen kunnen van grote invloed zijn op de waterhuishouding in een gebied. Ze kunnen gevolgen hebben voor de waterkwantiteit, de waterkwaliteit en de waterveiligheid. In het bestemmingsplan van de gemeente moeten regels worden opgenomen om de waterbelangen te borgen bij ruimtelijke ontwikkelingen. Onder de Omgevingswet vindt een integrale afweging plaats bij vergunningaanvragen voor nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen. Hierbij gaat het om de balans tussen de verschillende functies die locaties binnen een gebied kunnen vervullen. Waterbelangen maken hier onderdeel vanuit. Weging van het waterbelang (voorheen de watertoets) houdt voor de relatie tussen water en ruimte in dat de gemeente bij ruimtelijke ontwikkelingen rekening moet houden met de gevolgen voor het beheer van watersystemen. De gemeente moet daarom de opvattingen van de waterbeheerder betrekken bij het inschatten van de gevolgen voor het watersysteem.

Het ontwerp-bestemmingsplan stelt bij ontwikkelingen waarvoor de bouwregels van toepassing zijn als voorwaarde dat er ‘geen onevenredige aantasting van in het geding zijnde waarden’ mag zijn. Deze bepaling omvat ook waterkwaliteit, waterkwantiteit (hydrologisch neutraal bouwen) en bescherming van aanwezige hydrologische waarden. Hiermee wordt invulling gegeven aan de verplichting waterbelangen te wegen en daarmee kunnen mogelijk negatieve effecten voor de waterkwaliteit vanuit het bestemmingsplan voorkomen worden. Bij het opstellen van het definitieve omgevingsplan (voor 2032) zal vanuit een bredere benadering gekeken moeten worden naar de fysieke leefomgeving, ook voor het aspect water.

De gemeente heeft in het ontwerp-bestemmingsplan algemene bouwregels opgenomen met het oog op het bevorderen van een goede waterkwaliteit. In de algemene bouwregels staat dat bij het verlenen van een omgevingsvergunning voor het bouwen van een bouwwerk moet zijn verzekerd dat in voldoende mate in het bergen van hemelwater wordt voorzien, overeenkomstig het "Verbreed Gemeentelijk Rioleringsplan Reusel-De Mierden 2017-2021” (vastgesteld d.d. 20-12-2016) of een wijziging hiervan.

Bedrijven die willen uitbreiden zullen bij bodem- en grondwaterbedreigende activiteiten via het ‘milieuspoor’ (omgevingsvergunning of melding) moeten zorgen dat er een verwaarloosbaar risico op verontreiniging is en moeten hiervoor bodembeschermende maatregelen treffen. Hiermee wordt ook voorkomen dat er verontreiniging in het oppervlaktewater optreedt ten gevolge van bedrijfsactiviteiten. Verder mag zonder watervergunning geen afvalwater geloosd worden op het oppervlaktewater. Bij nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen zullen ook deze aspecten meegenomen moeten worden bij de verplichte ‘weging van waterbelangen’ en bij de beoordeling of er geen sprake is van ‘geen onevenredige aantasting van in het geding zijnde waarden’ conform de planregels.

Een extra klimaatadaptieve maatregel in het bestemmingsplan kan nog zijn dat de oppervlakte van alle bouwwerken en verhardingen op een perceel samen maximaal (bijv.) 50% van het totale perceeloppervlak mag bedragen. Of door (ook) percentages op te nemen voor oppervlakte groen. In de regel staat dan bijvoorbeeld dat de oppervlakte aan groen ten minste 30% van het totale perceeloppervlak moet bedragen.

Ten aanzien van de waterkwaliteit kan de gemeente nog gebieden aanwijzen waar het verboden is om uit te breiden. Of actieve verplichtingen op nemen tot aanleg en instandhouding van natuurvriendelijke oevers langs een stedelijke watergang. Natuurvriendelijke oevers hebben een positief effect op de biodiversiteit en op verschillende natuurdoelen. En dit draagt bij aan een goede waterkwaliteit. Dit zijn echter maatregelen die te ver gaan voor een consoliderend bestemmingsplan voor het buitengebied en passen beter binnen het definitief omgevingsplan dat uiterlijk 2032 gereed moet zijn.

Bestaande waterkwaliteit

De huidige waterkwaliteit in Nederland is niet op orde. Dat geldt zowel voor het grondwater als voor het oppervlaktewater. De nitraatconcentraties in het grondwater op veel landbouwbedrijven lopen sinds 2018 op en liggen op veel plaatsen boven de norm. Op de Brabantse zandgronden wordt de nitraatnorm voor het grondwater en oppervlaktewater overschreden. Ook de biologische waterkwaliteit van oppervlaktewater voldoet op de meeste locaties niet. Er zijn meerdere oorzaken voor de slechte kwaliteit van het oppervlaktewater. De landbouwsector heeft veel invloed op de kwaliteit van grondwater en oppervlaktewater. Bemesting draagt substantieel bij aan de belasting van de waterkwaliteit door stikstof en met beheer van oevers en sloten en heeft veel invloed op de belasting door fosfor.

De Kaderrichtlijn Water (KRW) verplicht EU-lidstaten uiterlijk in 2027 te voldoen aan de vastgestelde doelen voor onder andere stoffen en biologie. Alle nodige maatregelen zijn vastgelegd in stroomgebied-beheerplannen (SGBP's). Daarin staan ook de ontwikkelingen in de waterkwaliteit, de begrenzing van KRW-waterlichamen en de resterende opgaven. De wateren in alle EU-lidstaten moeten zich uiterlijk in 2027 in een 'goede ecologische en chemische toestand' bevinden. De 'ecologische kwaliteit' is de biologische toestand plus de toestand voor nutriënten en andere 'ecologie-ondersteunende stoffen'. De meeste waterlichamen voldoen anno 2023 niet aan de KRW-norm. In de meeste gevallen voldoet de chemische kwaliteit niet en is de ecologische kwaliteit matig, ontoereikend of slecht. Dit laatste komt vooral omdat de biologische kwaliteit niet voldoet.

De regels voor waterkwaliteit worden in het stroomgebied van Waterschap De Dommel goed nageleefd. Dat blijkt uit cijfers van toezicht en handhaving. Al jaren worden in 90-95% van de controles de wet niet overtreden.

Bemesting

De achterblijvende waterkwaliteit heeft geleid tot maatregelen op Europees niveau. Onderdeel daarvan is de intrekking (eind 2022) van de zogeheten derogatie. De Europese Commissie heeft besloten deze tijdelijke uitzonderingsregeling voor Nederlandse boeren vanaf 1 januari 2023 in drie jaar af te bouwen.

In het najaar van 2022 heeft de Europese Commissie besloten de derogatieregeling af te bouwen. Vanaf 2026 mogen Nederlandse landbouwbedrijven niet meer stikstof toedienen dan de Europese norm van 170 kg N per hectare. Daarnaast gelden er aanvullende voorwaarden voor de hele Nederlandse landbouwsector. Hierdoor heeft het besluit ook invloed op het stikstofgebruik op akkerbouw- en veehouderijbedrijven die eerder geen gebruik maakten van derogatie. Drie belangrijke aanvullende voorwaarden gaan over de reductie van de maximaal toegestane hoeveelheid stikstof en fosfaat in de dierlijke mest, de verlaging van het toegestane gebruik van stikstof en fosfaat in door mest verontreinigde gebieden, extensivering van bouwplannen en het maken van verplichte bufferstroken langs watergangen waar geen teelt of bemesting is toegestaan. Alleen zo kan Nederland voldoen aan de Europese Nitraatrichtlijn. Die beoogt dat overal de 'goede landbouwpraktijk' wordt uitgeoefend, waardoor de kwaliteit van het oppervlaktewater verbetert. Dit betekent dat moet worden bemest met de juiste mestsoort, met de juiste dosis, op het juiste tijdstip en met de juiste techniek.

De maatregelen uit de derogatiebeschikking hebben vooral op de lange termijn grote invloed op het functioneren van landbouwbedrijven. Akkerbouwers moeten mogelijk hun teeltplannen wijzigen. Melkveehouders moeten kiezen tussen de melkproductie verminderen, extra ruwvoer aankopen (vanuit het buitenland) of grasland gaan vervangen voor eiwitrijke voedergewassen. Grasland is niet-uitspoelingsgevoelig en daarom beter voor de waterkwaliteit. Het risico dat in de provincie Brabant veel grasland wordt omgezet naar maïs- of akkerbouw wordt door het STOWA echter als 'laag' ingeschat. Uit verschillende onderzoeken blijkt dat het mogelijk is om de negatieve effecten zo te beperken dat ook de waterkwaliteit verbetert. Hiervoor zijn meerdere maatregelen inzetbaar zoals het sturen op een lager stikstofbodemoverschot, een goed slootkantbeheer, en inzet op de goede landbouwpraktijk voor bodembeheer en bemesting. De daadwerkelijke risico's voor de waterkwaliteit hangen daarom samen met de manier waarop de agrarische sector om zal gaan met de maatregelen vanuit de derogatiebeschikking.

STOWA heeft een inventarisatie gemaakt van de mogelijke gevolgen van de afschaffing van de derogatie. Waterbeheerders hebben de mogelijkheid om te anticiperen op de mogelijk negatieve effecten hiervan. Zo kunnen ze de Keur uitbreiden met ecologische beoordelingscriteria en regels voor goed beheer van sloten, oevers en perceelsranden. Ook kunnen ze eigen maatregelen inzetten (of versnellen) voor verbetering van de waterkwaliteit gezien de veranderende beleidscontext van het NPLG. En onderzoek stimuleren naar perspectiefvolle maatregelen voor duurzaam bodembeheer en bemestingspraktijk. Verder zal er meer aandacht komen voor monitoring van effecten (zoals de nitraatconcentratie in het grondwater of de slootvegetatie in het oppervlaktewater) of via monitoring van maatregelen.

Rol waterschap en gemeente

Als gebiedspartner binnen het NPLG hebben waterschappen en de verschillende overheden een rol om de opgaves te definiëren en betrokken partijen te stimuleren tot een duurzaam beheer van het bodem- en watersysteem. Binnen de samenwerking van het Deltaplan Agrarisch Waterbeheer en het NPLG heeft het waterschap een rol om de kwaliteit van het watersysteem te bewaken en inhoudelijke input te leveren voor maatregelen die bijdragen aan verbetering van de waterkwaliteit.

Beekherstel Reusel – De Mierden

Waterschap de Dommel werkt onder andere met de gemeente gefaseerd aan het beekherstelproject Reusel- De Mierden. In 2015 is er een vrijwillige ruilverkaveling uitgevoerd tussen boeren, waterschap, gemeenten en andere overheden in de gemeente Reusel- De Mierden. Hierbij zijn gronden langs de beek vrij gemaakt voor realisatie van het Natuurnetwerk én realisatie van waterdoelen en tegelijk te komen tot een betere verkaveling in het gebied ten gunste van de landbouw.

3 Milieugevolgen windturbines en zonnevelden

3.1 Advies Commissie voor de m.e.r.

Het ontwerp-bestemmingsplan laat windturbines van maximaal 15 meter hoog binnen de bouwvlakken toe. De gevolgen van deze windturbines zijn - net als van de zonnevelden - volgens het MER positief voor klimaatadaptatie en duurzame energie. De Commissie acht echter aannemelijk dat windturbines ook aanzienlijke negatieve milieueffecten kunnen hebben, met name op het gebied van landschap, natuur (beschermde soorten) en leefkwaliteit (met name geluidhinder). Dit is niet toegelicht en de milieugevolgen zijn niet in beeld. Ook de gevolgen van zonnevelden zijn niet beschreven. De Commissie adviseert om de milieueffecten van de maximale mogelijkheden van het bestemmingsplan te onderzoeken voor windturbines en zonnevelden en maatregelen in beeld te brengen om eventuele negatieve milieueffecten te beperken.

3.2 Milieugevolgen windturbines en zonnevelden

Windturbines
Het ontwerp-bestemmingsplan staat alleen kleine windmolens toe van maximaal 12 meter hoog, met een afwijkingsmogelijkheid tot 15 meter. Dit wordt gewijzigd naar rechtstreeks toestaan van kleine windmolens tot 15 meter, omdat er voornamelijk kleine windmolens van 15 meter hoog op de markt zijn. Omdat deze kleine windmolens binnen het bouwvlak gesitueerd moeten worden, zullen die aansluitend op bestaande bedrijfsbebouwing worden gesitueerd en is er geen sprake van nadelige milieueffecten voor de leefomgeving. Het effect op het landschap is ook niet anders bij een kleine windmolen van 12m of van 15m.

Nadelige effecten voor landschap en beschermde soorten en geluidhinder zijn alleen relevant bij grotere windturbines. Het bestemmingsplan staat geen nieuwe grote windturbines toe. Het project (windturbinepark) Agro-Wind maakt geen onderdeel uit van dit bestemmingsplan.

Zonnepanelen:
Bij sloop van vrijkomende agrarische bebouwing (Vab-locaties) staat het ontwerp-bestemmingsplan toe om binnen het bouwvlak tot maximaal 5.000 m^2 zonnepanelen op de grond te realiseren. Deze regeling komt voort uit de gemeentelijke ambitie om zo snel mogelijk energie neutraal te zijn, waardoor initiatieven ten behoeve van duurzame energievoorzieningen worden gestimuleerd. Aangezien de regeling uitsluitend betrekking heeft op locaties met een bestaand bouwvlak en binnen bestaand ruimtebeslag, is de regeling niet strijdig met het geldende provinciaal beleid.

Vanwege voortschrijdend inzicht wordt binnen alle overheidslagen meer terughoudend omgegaan bij nieuwe initiatieven met zonnepanelen op de grond. Vooraf moeten de alternatieve mogelijkheden binnen stedelijk gebied, met meervoudig ruimtegebruik in het landelijk gebied of andere vormen van duurzame energie nader beschouwd worden. Gelet op de huidige capaciteitsproblemen van het energienetwerk (netwerkcongestie) is het de vraag of realisering van

grondgebonden zonnepanelen tot maximaal 0,5 ha binnen een (voormalige) agrarische bouwvlak in ruil voor beëindiging en sloop van een agrarisch bedrijf nog haalbaar en wenselijk is.

De planregeling wordt voor vaststelling gedeeltelijk aangepast naar aanleiding van dit advies. Bedrijfslocaties met bestaande zonnepanelen op dak mogen binnen het oorspronkelijke bouwvlak op de grond zonnepanelen plaatsen tot maximaal 0,5 ha. Dit leidt niet tot nieuw ruimtebeslag, aangezien de zonnepanelen binnen de bestaande bebouwingscontouren moeten worden gesitueerd. Ook is er geen nieuwe netaansluiting nodig. Ondernemers met zonnepanelen op de bedrijfsgebouwen leveren in de praktijk al zonnestroom terug. Uitbreiden van zonnepanelen is niet rendabel op dit moment, maar de bestaande zonnepanelen kunnen dan in plaats van op het dak op de grond geplaatst en daarmee behouden worden. Deze regeling voorziet niet in een nieuwe economische drager, maar kan wel een extra belemmering wegnemen om te stoppen met het agrarisch bedrijf.

4 Beoordeling beschermde diersoorten

4.1 Advies Commissie voor de m.e.r.

In het MER is het effect van de scenario's op beschermde soorten in algemene zin beoordeeld. Ondanks dat het MER geen gebiedsspecifieke informatie over de aanwezigheid van beschermde soorten in het plangebied bevat, is het effect van het plan als 'zeer negatief' (worst-case) en 'negatief' (trendmatig scenario) beoordeeld. Dit omdat in algemene zin wordt verwacht dat de scenario's effecten zullen hebben op beschermde soorten. Zonder gebiedsspecifieke kennis is het feitelijk onmogelijk om na te gaan welke soorten(groepen) door het plan risico's lopen op aantasting van de staat van instandhouding. Het is nu ook niet mogelijk om na te gaan in welke mate het in het MER als (zeer) negatief beoordeelde effect door inzet van mitigerende maatregelen kan worden beperkt, zodat deze risico's worden beheerst. Het MER maakt dan ook niet aannemelijk dat het bestemmingsplan op dit punt uitvoerbaar is binnen de (voormalige) Wet natuurbescherming.

De Commissie adviseert om de risico's van de verschillende ontwikkelingen die het plan mogelijk maakt op beschermde soorten concreter in beeld te brengen. Verken op basis daarvan in hoeverre er effectieve maatregelen zijn om deze risico's te verkleinen, zodanig dat aannemelijk is dat het plan uitvoerbaar is.

4.2 Beoordeling beschermde diersoorten

In april 2024 is door ecologisch adviesbureau Staro een bureauonderzoek naar de aanwezigheid van beschermde flora en fauna in het bestemmingsplangebied uitgevoerd. Hierbij is gebruikgemaakt van gegevens uit de Nationale Databank Flora en Fauna (NDFF). In de rapportage zijn verspreidingskaarten opgenomen met waarnemingen uit de NDFF. De rapportage is bijgevoegd als bijlage bij dit rapport (*Bureauonderzoek beschermde soorten Bestemmingsplan buitengebied Reusel – De Mierden, 5 april 2024*). Dit onderzoek geeft geen aanleiding tot opnemen van extra maatregelen in het bestemmingsplan.

Voor het buitengebied van Reusel – De Mierden zijn de gegevens uit de NDFF gefilterd van de afgelopen 5 jaar (2019 t/m 2024). Daarbij is gekeken naar flora en fauna met een beschermingsstatus volgens de Wet natuurbescherming. De hiermee verkregen data is uitgesplitst in de soortgroepen, amfibieën, insecten-kevers, insecten-dagvlinders, insecten-libellen, reptielen, vaatplanten, vogels, zoogdieren-vleermuizen en zoogdieren-overige. Van iedere soortgroep is weergegeven welke soorten zijn waargenomen en tot welk beschermingsregime deze behoren. Van de soortgroep vogels is een uitsplitsing gemaakt in vogelsoorten met een jaarrond beschermd nest en soorten die dit niet hebben.
Per soortgroep is de verspreiding van de waargenomen soorten over het bestemmingsplangebied in een kaartbeeld weergegeven. Binnen het bestemmingsplangebied liggen natuurgebieden die behoren tot het Natuurnetwerk Brabant (NNB). Tevens behoren delen van het bestemmingsplangebied tot het Natura 2000-gebied Kempenland – West. De begrenzing van het

NNB en het Natura 2000-gebied is op de verspreidingskaarten weergegeven. Hiermee is te zien of waarnemingen binnen of buiten deze natuurgebieden zijn gedaan.

Voor het bestemmingsplangebied geldt dat over het algemeen voor alle soortgroepen de volledigheid van de gegevens in de delen van het bestemmingsplangebied die binnen het NNB en het Natura 2000-gebied liggen als goed wordt beoordeeld. Voor de delen van het bestemmingsplangebied die buiten het NNB en het Natura 2000-gebied liggen wordt de volledigheid van de gegevens als redelijk tot slecht beoordeeld. Behalve voor de soortgroep dagvlinders. Voor deze soortgroep geldt vrijwel het gehele bestemmingsplangebied als goed en redelijk goed onderzocht. Dit houdt in dat er soorten in het gebied aanwezig kunnen zijn die niet als waarneming in de NDFF staan vermeld. Het voorliggende bureauonderzoek geeft zodoende geen volledige zekerheid over de afwezigheid van beschermde flora en fauna binnen het bestemmingsplangebied. Dit onderzoek geeft weer welke waarnemingen in de NDFF staan ten tijde van raadpleging (18 maart 2024). Bij toetsing van nieuwe ontwikkelingen aan de Omgevingswet dient altijd een veldbezoek te worden uitgevoerd naar de actuele situatie in het plangebied. De meeste waarnemingen zijn gedaan in de gebieden die behoren tot het NNB en Natura 2000. In deze gebieden wordt onderzoek uitgevoerd ten behoeve van de monitoring van de natuurkwaliteit.

In totaal zijn de afgelopen 5 jaar binnen het bestemmingsplangebied 10.406 waarnemingen gedaan van 173 verschillende soorten. Deze soorten behoren tot de soortgroepen vleermuizen (5 soorten), vaatplanten (1 soort), overige zoogdieren (18 soorten), vogels (123 soorten), reptielen (3 soorten), amfibieën (12 soorten), vlinders (5 soorten), libellen (5 soorten) en kevers (1 soort).
In figuur 1 van de rapportage (als bijlage bijgevoegd) is de verspreiding over het bestemmingsplangebied weergegeven van het totaal aantal waarnemingen van de afgelopen 5 jaar. In deze figuur is eveneens de begrenzing aangegeven van het NNB en het Natura 2000-gebied Kempenland – West. De figuur laat zien dat de meeste waarnemingen zijn gedaan in de gebieden die behoren tot het NNB en Natura 2000.

In de rapportage die als bijlage is bijgevoegd is per soortgroep weergegeven welke soorten de afgelopen 5 jaar zijn waargenomen. Per soort is aangegeven welk beschermingsregime vanuit de Omgevingswet, Besluit activiteiten leefomgeving (Bal) geldt. De verspreiding van de soorten over het bestemmingsplangebied is per soortgroep in een kaart weergegeven.

Waarnemingen van beschermde vleermuizen, amfibieën, reptielen, insecten en jaarrond beschermde nesten van vogels zijn vooral gedaan in de natuurgebieden (Natura2000 en Natuurnetwerk). Overige beschermde vogelsoorten komen verspreid voor binnen de hele gemeente, maar concentreren zich ook voornamelijk in de natuurgebieden. Waarnemingen van beschermde vaatplanten betreft de drijvende waterweegbree die voorkomt in de beken Reusel en Raamsloop.

Het ontwerp-bestemmingsplan stelt bij ontwikkelingen waarvoor de bouwregels van toepassing zijn als voorwaarde dat er ‘geen onevenredige aantasting van in het geding zijnde waarden’ mag zijn. Deze bepaling omvat ook aanwezige beschermde soorten. Op basis van deze bouwregel zal voor nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen altijd actueel (veld)onderzoek verricht moeten worden naar de aanwezigheid van soorten (flora en fauna).
Verder bevatten de bestemmingen ‘Natuur’ en ‘Bos’ beperkende regels ter bescherming van beschermde soorten. Tenslotte komen in de bos- en natuurgebieden de meeste beschermde

soorten voor. Bouwwerken en gebouwen mogen geen aantasting geven van de ecologische waarden en kenmerken van het Natuur Netwerk Brabant en de gemeente moet advies inwinnen bij een onafhankelijke natuur- en landschapsdeskundige met betrekking tot de vraag of de aanwezige landschappelijke waarden en natuurwaarden door het verlenen van de omgevingsvergunning niet onevenredig c.q. onherstelbaar worden aangetast.

Het ontwerp-bestemmingsplan biedt voldoende planologische bescherming aan beschermde soorten. Er is geen noodzaak voor het opnemen van extra regels.

5 Haalbaarheid uitbreiding veehouderijen

5.1 Advies Commissie voor de m.e.r.

De Commissie constateert dat het bestemmingsplan in theorie mogelijkheden biedt voor veehouderijen om uit te breiden, maar dat de voorwaarden strikt zijn. Zo bevat het bestemmingsplan de voorwaarde dat bij iedere individuele bedrijfsuitbreiding de stikstofemissie/-depositie niet mag toenemen. Het MER moet dan laten zien of de uitbreidingsmogelijkheden binnen die voorwaarden wel te realiseren zijn, bijvoorbeeld doordat er maatregelen voorhanden zijn die dit gestalte kunnen geven. Het MER biedt onvoldoende handvatten om te beoordelen of het plan in de praktijk daadwerkelijk uitvoerbaar is. Bovendien ziet de Commissie dat er uit andere juridische kaders ook beperkingen voor de haalbaarheid volgen, zoals de strenge geurnormen voor woonkernen in de geurverordening van deze gemeente (0,1 odour units) en mogelijk de wettelijke grenswaarden voor fijnstof. Het MER geeft geen totaalbeeld van dergelijke beperkingen en hoe deze verschillen in het plangebied.

Daar komt bij dat het MER een aantal onzekerheden buiten beschouwing laat, die gevolgen kunnen hebben voor de haalbaarheid:

- De wettelijke '50%-regeling' voor bedrijfsuitbreiding in geuroverbelaste situaties mag op dit moment niet toegepast worden.
- De gebiedsprocessen rond natuur, water en klimaat kunnen in de toekomst tot verbeteringen van de milieukwaliteit leiden, waardoor kansen voor bedrijfsuitbreiding kunnen ontstaan. Onzeker is echter waar en wanneer dit tot kansen leidt.

Alle genoemde voorwaarden en onzekerheden samen kunnen aanzienlijke beperkingen leggen op de praktische haalbaarheid van bedrijfsuitbreidingen. Het MER beschouwt niet welke beperkingen en kansen er in totaliteit zijn en in hoeverre de bedrijfsuitbreidingen in de praktijk realistisch zijn. Een berekening op bedrijfsniveau is voor de besluitvorming over het bestemmingsplan op dit moment niet zinvol, precies vanwege die onzekerheden. Wel van belang is een totaalbeeld van milieuknelpunten en -kansen, zodat duidelijk wordt of de bestemmingen die worden gegeven, in de praktijk voor de meeste bedrijven realistisch zijn, of juist voor de meeste bedrijven geen praktische invulling kunnen krijgen. De Commissie adviseert om de haalbaarheidsanalyse uit het MER beter te onderbouwen door deze uit te breiden met actuele inzichten.

5.2 Haalbaarheid uitbreiding veehouderijen

Uit de resultaten van het planMER komt naar voren, dat mede vanwege de huidige strenge milieuregelgeving met name binnen de aangeduide gebieden met primaat landbouw nog enige milieugebruiksruimte aanwezig is. In vrijwel alle andere gebieden is de milieugebruiksruimte voor agrarische ontwikkelingen zeer beperkt of ontbreekt. Delen van het buitengebied waar nog milieugebruiksruimte aanwezig is, liggen ook buiten de provinciale zone beperkingen veehouderij.

Mogelijkheden ontwikkelingen veehouderijen volgens de Omgevingsvisie
Op 22 mei 2018 is de Omgevingsvisie voor de gemeente Reusel-De Mierden vastgesteld. In de omgevingsvisie is nadrukkelijk aandacht gegeven aan de toekomst van dierhouderijen binnen de gemeente, waarbij een visie is gegeven op de mogelijkheden tot doorontwikkeling en herontwikkeling. Op basis daarvan is in de Omgevingsvisie een onderscheid gemaakt in transformatielocaties, voortzettingslocaties en duurzame locaties. In de toelichting van het bestemmingsplan staat de visie toegelicht, maar dit heeft geen juridische-planologische waarde. In dit bestemmingsplan is ervoor gekozen om het onderscheid in transformatielocaties, voortzettingslocaties en duurzame locaties nu niet verder uit te werken in een juridische kader. Dit komt onder andere doordat de toegepaste criteria in de visie (zoals een afstandsnorm van 250 meter tot een woonbestemming) vanuit juridisch oogpunt onvoldoende onderbouwd kunnen worden. De beoordeling van criteria die te maken hebben met de concentratie van geur en endotoxinen uit stallen van veehouderij en de ontsluiting en verkeersbewegingen van veehouderijen is geen vast gegeven, maar afhankelijk van de omgeving en de ontwikkeling van de veehouderij zelf. Het is per geval, per locatie, maatwerk om te bepalen wat de kansen zijn op basis van de Omgevingsvisie. Uitbreiding is niet compleet uitgesloten, maar er zijn daarbij wel extra inspanningen noodzakelijk. Dit biedt ruimte voor een nadere afweging bij een buitenplanse procedure, waardoor maatwerk geleverd kan worden. Het toevoegen van extra regels, zones en aanduidingen in het bestemmingsplan weegt niet op tegen de risico's op ongewenste ontwikkelingen of de risico's op extra kosten voor planschade. Bij afzonderlijke, buitenplanse ruimtelijke procedures kan deze informatie wel door de gemeente worden betrokken. In plaats van een generieke regeling of het planologisch aanduiden van de diverse locaties, is maatwerk beter op zijn plaats.

Bestaande rechten worden met dit bestemmingsplan gerespecteerd. Binnen bestaande rechten hebben bepaalde bedrijven nog mogelijkheden om een modernisering van het bedrijf met emissiearme technieken of met optimalisatie van emissiepunt-parameters gepaard te laten gaan met een uitbreiding. Ook kunnen veehouderijen uitbreiden in oppervlakte dierenverblijf, omdat meer ruimte nodig is vanwege het overstappen op een dierwelzijnsconcept zoals het Beter Leven keurmerk. Dit hoeft niet gepaard te gaan met (een grote) uitbreiding in aantallen dieren.

Stikstof
Er is een stikstofplafondregeling in het bestemmingsplan opgenomen, omdat significant nadelige effecten op stikstofgevoelige habitattypen in Natura2000 gebieden moeten zijn uitgesloten. Dit stikstofplafond zorgt ervoor dat de planologische ontwikkelingsmogelijkheden van alle veehouderijen ten aanzien van stikstof beperkt zijn tot het bestaand planologisch legaal gebruik en dat een omgevingsvergunning nodig is als -kortgezegd - sprake is van een toename van stikstofdepositie op Natura2000 gebieden ten opzichte van de bestaande planologisch legale situatie. Door het stikstofplafond kunnen ontwikkelingen die het bestemmingsplan planologisch mogelijk maakt nauwelijks gepaard gaan met een uitbreiding in ammoniakemissie zonder dat de stikstofdepositie toeneemt op de Natura2000 gebieden.

Interne saldering binnen het bestaand planologisch bestaand gebruik is niet strijdig met het bestemmingsplan. Interne saldering is alleen mogelijk door de ammoniakemissie in de bestaande situatie te reduceren, door in bestaande stallen emissiearme stalsystemen toe te passen, minder dieren te houden of door te wisselen van diercategorie.

In sommige situaties kunnen de emissiepunt-parameters nog geoptimaliseerd worden. Voor veehouderijen die nog verouderde stallen moeten aanpassen aan de provinciale staleisen in de periode 2024-2028 zal door inzet van emissiearme stalsystemen voor de bestaande stallen stikstofruimte vrijkomen die ingezet kan worden voor een uitbreiding van de veestapel (intern salderen). Hoe groot de uitbreiding kan zijn hangt af van de specifieke situatie. Ook het geurbeleid van de gemeente speelt hierin een belangrijke rol. Het kan zijn dat voor een specifieke veehouderij de uitbreidingsmogelijkheden te klein zijn om te komen tot een rendabel ontwikkelingsplan, maar dan zal dit óf het gevolg zijn van het aspect geur en/of het niet kunnen aankopen van ammoniakrechten voor externe saldering. De stikstofplafondregeling in het bestemmingsplan staat hier los van. Het kan dus zijn dat intern salderen niet voldoende ontwikkelruimte oplevert en dat ammoniakrechten verworven moeten worden ten behoeve van externe saldering. Hiervoor is een buitenplanse omgevingsvergunning in afwijking van het stikstofplafond nodig. Externe saldering is niet mogelijk binnen de stikstofplafondregeling, omdat een algemene mogelijkheid tot extern salderen niet voldoet aan specifieke voorwaarden die hieraan gesteld worden. Op 30 september 2020 heeft de Raad van State inzake Logistiek Park Moerdijk hierover een belangrijke uitspraak gedaan over de (on)mogelijkheid van extern salderen binnen het planspoor (ECLI:NL:RVS:2020:2318). Externe saldering die nog niet concreet is (ofwel niet aan de voorwaarden in genoemde uitspraak voldoet) kan alleen maar via een buitenplanse omgevingsplanactiviteit vergunning (bopa) geregeld worden en valt daardoor buiten de scope van het plan-MER.

Bedrijven die beschikken over een onherroepelijke natuurvergunning, waarin al is voorzien in de benodigde ontwikkelruimte (niet-gerealiseerde vergunde ruimte) kunnen deze natuurvergunning gewoon benutten, echter moeten zij ook een buitenplanse omgevingsplanactiviteit vergunning (bopa) voor afwijken van het stikstofplafond aanvragen. Zie ook de uitwerkingen in hoofdstuk 6 met betrekking tot stikstof.

Geur

De gemeentelijke geurnorm van 0,1 Ou voor de kern Reusel zorgt ervoor dat alle intensieve veehouderijen binnen de gemeentegrens overbelast zijn ten aanzien van de voorgrondbelasting en dat een uitbreiding van een intensieve veehouderij (dieren waarvoor geuremissiefactoren zijn vastgesteld; met name varkens, pluimvee en vleeskalveren) altijd gepaard moet gaan met een afname van de geurbelasting. Voor het buitengebied is de geurnorm van 5 Ou ook laag, maar binnen de primaire landbouwgebieden zijn weinig geurgevoelige objecten aanwezig waarvoor deze geurnorm geldt.

In de uitspraak Reusel-De Mierden van 16 juni 2023 van de Rechtbank Oost-Brabant (ECLI:NL:RBOBR:2023:2931) heeft de rechtbank overwogen dat toepassing van artikel 3, vierde lid, van de Wgv kan leiden tot een nog grotere geurbelasting die het bevoegd gezag niet mag weigeren vanwege het exclusieve kaderstellende karakter van de wet. De mogelijke milieueffecten van artikel 3, vierde lid, van de Wgv zijn niet vooraf beoordeeld (dit artikel betreft de zogenaamde '50%-regeling' in de Wgv). De wetgever had een strategische milieubeoordeling moeten verrichten voordat artikel 3, vierde lid van de Wgv werd aangenomen, maar heeft deze beoordeling niet gemaakt en dat is in strijd met de SMB-richtlijn (2001/42/EG). De gemeente is in hoger beroep gegaan tegen deze uitspraak. Op 16 februari 2024 heeft de Rechtbank Oost-Brabant deze lijn in jurisprudentie voortgezet (ECLI:NL:RBOBR:2024:600).

De Wet geurhinder en veehouderij is echter per 1 januari 2024 komen te vervallen. Vergunningaanvragen die zijn ingediend na deze datum moeten getoetst worden aan de geurregels in de bruidsschat en het (tijdelijk) omgevingsplan. In de bruidsschat en het Besluit kwaliteit leefomgeving (Bkl) staat een soortgelijke '50%-regeling' opgenomen. Voor verschillende milieuregels in de bruidsschat, waaronder de geurregels, moet ook een strategische milieubeoordeling (plan-MER) uitgevoerd zijn. Hiervoor is door het Rijk een Programma bruidsschat met een plan-MER procedure opgestart. Naar verwachting zal het ontwerp Programma bruidsschat in het voorjaar van 2024 worden vastgesteld. Vanaf dat moment kunnen de geurregels in de bruidsschat toegepast worden bij vergunningaanvragen en kan de gemeente de instructieregels uit het Bkl overnemen in het definitieve omgevingsplan.

De gemeente Reusel-De Mierden heeft geen gemeentelijk beleid vastgesteld om af te wijken van de 50%-regeling met toepassing van artikel 7af, dertiende lid, van het Besluit Crisis- en herstelwet. In het ontwerp-bestemmingsplan had de gemeente invulling gegeven aan 'artikel 7af, dertiende lid, van het Besluit Crisis- en herstelwet', maar de gemeente heeft vanwege het risico op nadeelcompensatie besloten deze regeling uit het bestemmingsplan te halen en niet vast te stellen.

Dit betekent niet dat de gemeente hier niets meer mee zal gaan doen. De gemeente is nog steeds van plan om een maatwerkaanpak voor overbelaste situaties uit te werken met onder andere de mogelijkheid om in ernstig overbelaste situaties gemotiveerd af te wijken van de 50%-regeling in de bruidsschat. Dit kan geregeld worden in een beleidsregel.

Voor melkveehouderijen bevat de gemeentelijke geurverordening een staffeling ten aanzien van de minimale afstand die aangehouden moet worden tot geurgevoelige objecten. Of een melkveehouderij kan uitbreiden en in welke omvang is afhankelijk van de ligging van het bedrijf. In de primaire landbouwgebieden kunnen melkveehouderijen groter worden dan in gemengde gebieden en nabij woongebieden. Dit is ook de bedoeling van de gemeente. Melkveehouderijen hoeven geen emissiereducerende technieken toe te passen ten aanzien van geur, maar kunnen in sommige gevallen nog ontwikkelingsruimte creëren door het vergroten van de afstand van de stallen (of het emissiepunt van stallen) tot geurgevoelige objecten. Voor de melkveehouderij is meestal stikstof de meest beperkende factor.

Veehouderijen die nog willen groeien in het aantal dierplaatsen zullen gebruik moeten maken van geuremissie reducerende technieken en/of andere geur reducerende maatregelen moeten treffen of de afstand tussen stallen/emissiepunten en geurgevoelige objecten moeten vergroten. Uitbreiding is voor de meeste intensieve veehouderijen alleen mogelijk als er nog verouderde stallen aanwezig zijn. Door het strenge geurbeleid zullen er zeker veehouderijen zijn die onvoldoende geurruimte hebben om nog uit te breiden en waardoor een investering in emissiearme stalsystemen niet rendabel is. En in de primaire landbouwgebieden hebben de meeste grote veehouderijen al geïnvesteerd in emissiearme stalsystemen in combinatie met schaalvergroting (ondanks het strenge geurbeleid). Of deze bedrijven nog een keer een ontwikkelingsstap kunnen zetten hangt af van de specifieke situatie. Mogelijk kunnen luchtwassers met 30% geurreductie nog vervangen worden door luchtwassers met 45% geurreductie, of kan een combinatie van emissiearme systemen zorgen voor nog een extra geurreductie. In sommige gevallen is er toch nog een oude leegstaande stal met vergunde rechten behouden, die ingezet kan worden voor een uitbreiding.

Wat de ontwikkelmogelijkheden zijn hangt af van het specifieke bedrijf, het type veehouderij en de locatie. Toekomstige ontwikkelingen omtrent de werking van gecombineerde luchtwassers en andere emissiearme stalsystemen bieden mogelijk meer ontwikkelmogelijkheden. Er lopen meerdere onderzoeken om de werking van gecombineerde luchtwassers te verbeteren (en te kunnen waarborgen, contoleren en handhaven). Met als doel de geurreductie weer te verhogen en de geuremissiefactoren te verlagen. Verder zijn er nog allerlei (integrale) emissiearme stalsystemen in ontwikkeling.

Fijnstof en endotoxinen
In het plangebied is geen sprake van een (dreigende) normoverschrijding ten aanzien van fijnstof. Overal wordt ruimschoots voldaan aan de grenswaarden uit de Wet milieubeheer. Er is in het plangebied voldoende milieugebruiksruimte aanwezig. Fijnstof en de landelijke fijnstof normen zijn geen sterk beperkende factor voor de ontwikkelingsmogelijkheden van de veehouderijen.

Bij toepassing van het endotoxine-toetsingskader betekent dat de veehouderijbedrijven met woningen van derden binnen de vergunde endotoxine risicocontour uit voorzorg niet mogen toenemen in fijnstof emissie als ze gaan ontwikkelen. Hiermee wordt een toename van het blootstellingsrisico voorkomen. In gebieden met primaat landbouw zijn veel bedrijfswoningen bij veehouderijen aanwezig en kan het voorkomen dat er op basis van het endotoxine toetsingskader nog wel een emissie toename mogelijk is, doordat de ‘eigen’ bijdrage aan de endotoxine blootstelling buiten beschouwing gelaten kan worden.

De gemeente stuurt op het voorkomen en beperken van een te hoge blootstelling aan fijnstof en endotoxinen door in het bestemmingsplan omschakeling naar pluimvee en geiten niet toe te staan. Omschakelen binnen intensieve veehouderijsectoren naar varkens en uitbreiding van dierenverblijven kan alleen onder de voorwaarde dat sprake is van een goed woon- en leefklimaat en een goede leefkwaliteit en daarbij dient aangetoond te worden dat voldaan wordt aan de wet- en regelgeving en gemeentelijk beleid, onder andere op gebied van gezondheid en fijnstof. Dit geeft de gemeente ook meer mogelijkheden om nieuwe inzichten ten aanzien van volksgezondheid en omwonenden te betrekken bij een nieuwe afweging. Omschakeling van grondgebonden veehouderij naar intensieve veehouderij wordt in dit bestemmingsplan niet toegestaan.

Conclusies
De ontwikkelruimte voor de (intensieve) veehouderij bevindt zich vooral in de gebieden met primaat landbouw, maar ook hier geldt dat bij grootschalige ontwikkeling alleen uitgebreid kan worden als er nog ammoniak- en geuremissie reducerende maatregelen genomen kunnen worden, eventueel in combinatie met optimalisatie van de emissiepunten. Dat het ontwerp-bestemmingsplan ten aanzien van de planologische ontwikkelingsmogelijkheden niet uitvoerbaar zou zijn zoals de Commissie m.e.r. stelt is niet juist. Er zijn nog steeds veehouderijen binnen de gemeente met ontwikkelingsmogelijkheden en er zijn veehouderijen die vanwege de Brabantse staleisen in de periode 2024-2028 ook nog zullen ontwikkelen. Het onderhavige bestemmingsplan voorziet hierin.

6 Onzekerheden stikstof

6.1 Advies Commissie voor de m.e.r.

Commissie geeft afsluitend nog een aanbeveling ten aanzien van stikstof. Vanuit juridisch perspectief begrijpt de Commissie de keuze om geen natuurvergunningen in te passen, maar beveelt aan om de genoemde onzekerheden te duiden (onzekerheden rondom de houdbaarheid van externe saldering en rondom emissiearme stalsystemen) in het bestemmingsplan een adequate juridische oplossing voor deze onzekerheid te bieden en vervolgens te beoordelen of voor het plan toch een passende beoordeling nodig is voor het onderwerp stikstof.

6.2 Toelichting stikstof

Inpassing natuurvergunningen
Omwille van de juridische houdbaarheid van het bestemmingsplan is ervoor gekozen om in het ontwerp-bestemmingsplan niet actief de onherroepelijke natuurvergunningen (Nbwet of Wnb) van veehouderijen één-op-één in te passen, om te dienen als uitgangssituatie voor het stikstofplafond (i.p.v. de feitelijke planologische legale situatie). Niet iedere onherroepelijke natuurvergunning kan namelijk één op één ingepast worden:

- De Wnb-vergunningen die zijn verleend met toepassing van de Programmatische Aanpak Stikstof (met toepassing van de PAS-referentiedatum en/of PAS-ontwikkelruimte) kunnen niet ingepast worden.
- Bij één op één inpassing van natuurvergunningen (Nbwet en Wnb) met vergunde, niet-gerealiseerde ruimte (latente ruimte) moet beoordeeld zijn of een nieuwe passende beoordeling kan leiden tot andere inzichten waardoor significant nadelige gevolgen voor Natura2000 gebieden niet zijn uitgesloten.

Gezien het grote aantal veehouderijen in de gemeente Reusel-De Mierden is besloten om voor dit bestemmingplan niet alle onherroepelijke natuurvergunningen één voor één inhoudelijk te beoordelen. Een aantal veehouderijen hebben in een zienswijze verzocht om een onherroepelijke natuurvergunning op te nemen in het bestemmingsplan, echter daarbij hebben ze niet onderbouwd waarom de specifieke natuurvergunning wél inpasbaar zou zijn op basis van de actuele lijn in jurisprudentie en ook geen nieuwe passende beoordeling aangeleverd. Dus zijn ook deze specifieke natuurvergunningen niet één op één ingepast in het bestemmingsplan. Het niet opnemen van de natuurvergunning in het bestemmingsplan doet overigens niets af aan het onherroepelijke karakter van de natuurvergunning. Dit betekent alleen dat veehouderijen die hun latente stikstofruimte in de natuurvergunning willen gaan benutten moeten afwijken van de stikstofregeling in het bestemmingsplan en daarvoor een omgevingsplanactiviteit-vergunning (omgevingsvergunning) moeten aanvragen en op basis van actuele inzichten onderbouwen dat de aangevraagde situatie het aspect stikstof niet leidt tot significant nadelige effecten voor Natura2000 gebieden. Dit gaat in de praktijk samen met andere activiteiten waarvoor toch al een omgevingsvergunning met stikstofonderbouwing nodig is, zoals milieubelastende activiteiten en bouwactiviteiten.

Extern salderen
Externe saldering is niet mogelijk binnen de stikstofplafondregeling, omdat een algemene mogelijkheid tot extern salderen niet voldoet aan specifieke voorwaarden die hieraan gesteld worden. Op 30 september 2020 heeft de Raad van State inzake Logistiek Park Moerdijk hierover een belangrijke uitspraak gedaan over de (on)mogelijkheid van extern salderen binnen het planspoor (ECLI:NL:RVS:2020:2318). Externe saldering die nog niet concreet is (ofwel niet aan de voorwaarden in genoemde uitspraak voldoet) kan alleen maar via een buitenplanse omgevingsplanactiviteit vergunning (bopa) geregeld worden en valt daardoor buiten de scope van het plan-MER.

Het niet opnemen van de natuurvergunning in het bestemmingsplan doet overigens niets af aan het onherroepelijke karakter van de natuurvergunning. Bedrijven die beschikken over een onherroepelijke natuurvergunning met niet-gerealiseerde vergunde (ontwikkel)ruimte kunnen deze natuurvergunning gewoon benutten. Ze moeten daarvoor wel een buitenplanse omgevingsplanactiviteit vergunning (bopa) voor afwijken van het stikstofplafond aanvragen en op basis van actuele inzichten onderbouwen dat de voorgenomen ontwikkeling niet leidt tot significant nadelige effecten voor stikstofgevoelige habitattypen in Natura2000 gebieden. Dit gaat in de praktijk meestal samen met andere activiteiten waarvoor toch al een omgevingsvergunning met stikstofonderbouwing nodig is, zoals milieubelastende activiteiten en bouwactiviteiten.

In het planMER staat in paragraaf 7.5 al toegelicht dat de vergunningverlening voor emissiearme stalsystemen is stilgevallen omdat de effectiviteit onvoldoende zeker is. De Raad van State heeft geoordeeld dat emissie van het emissiearme stalsysteem A1.23 niet met behulp van de emissiefactor die in de Regeling ammoniak en veehouderij voor dat systeem is opgenomen met de vereiste zekerheid in beeld kan worden gebracht en dat er een extra onderbouwing nodig is. Een berekening van de emissie met de Rav-emissiefactor voor dit stalsysteem kan daarom nu niet zonder meer worden gebruikt in een voortoets of passende beoordeling voor een natuurvergunning. De Afdeling kwam eerder in haar uitspraken van 7 september 2022, ECLI:NL:RVS:2022:2557 en ECLI:NL:RVS:2022:2624 tot dezelfde conclusie voor de stalsystemen A1.13 en A1.28. Deze uitspraken betreffen emissiearme vloeren voor melkrundveestallen.

In een Raad van State uitspraak van 31 januari 2024 (ECLI:NL:RVS:2024:371) oordeelt de Afdeling dat over de werking van een chemische luchtwasser geen twijfel hoeft te zijn. De uitspraken waarin werd geoordeeld dat er twijfels bestaan over de juistheid van de emissiefactoren voor een aantal emissiearme vloeren is gebaseerd op het rapport 'Stikstofverlies uit opgeslagen mest' van het CBS en een advies van de Commissie Deskundigen Meststoffenwet (CMD). Volgens de afdeling zijn de chemische, maar ook de biologische of gecombineerde, luchtwassystemen niet betrokken in de aangevoerde publicaties. Opmerkingen over twijfels bij luchtwassystemen in het algemeen vindt de Afdeling onvoldoende.

Het kabinet constateerde in oktober 2022 op basis van de voornoemde jurisprudentie over emissiearme vloeren en het onderzoek naar gebruik van Rav- emissiefactoren, dat de emissiefactoren voor ammoniak onvoldoende betrouwbaar zijn om op basis hiervan nieuwe natuurvergunningen voor emissiearme stalsystemen te kunnen verlenen. Veehouders die van plan zijn om een nieuw emissiearm stalsysteem te bouwen moeten daarom een passende beoordeling uitvoeren. De staatssecretaris heeft in een kamerbrief aangegeven dat er in 2024 een landelijke handreiking voor de passende beoordeling van emissiearme stalsystemen gemaakt zal worden.

De provincie Brabant heeft hier niet op gewacht en zelf een Handreiking passende beoordeling voor luchtwassers ontwikkeld om de vergunningverlening weer op gang brengen. In de vergunningaanvraag moet aangegeven worden welke maatregelen getroffen worden ten aanzien van de installatievereisten, controle van de werking en onderhoud van de installatie. De adviezen voor maatregelen zijn ingedeeld in categorieën, gebaseerd op het belang van de maatregel.

De Rechtbank Oost-Brabant gaat in een uitspraak van 16 februari 2024 (ECLI:NL:RBOBR:2024:600) in op extra beschermingsmaatregelen voor luchtwassers om de goede werking en effectiviteit van de luchtwassers te waarborgen. Extra maatregelen moeten opgenomen moeten worden in het besluit op de omgevingsvergunning en daar voor is instemming (voorheen was dit een verklaring van geen bedenkingen) van de provincie nodig, zodat de provincie als bevoegd gezag kan beoordelen of de extra maatregelen voldoende zijn.

Agrarisch grondgebruik
Uit zienswijzen kwam naar voren dat de stikstofplafondregeling binnen de plantaardige teelten geen vruchtwisseling toestaat als het feitelijk, planologisch legaal gebruik van de gronden het uitgangspunt is. Dit is geen correcte constatering. Het feitelijk planologisch legaal gebruik van landbouwgrond gaat uit van feitelijk agrarisch grondgebruik en niet van het specifieke gewas dat op moment van vaststelling van het bestemmingsplan op de landbouwgrond aanwezig is. Hiervoor is geen noodzaak gezien de actuele jurisprudentie over beweiden en bemesten en dit zou ook niet controleerbaar en handhaafbaar zijn. Daarbij leidt het tot onnodige administratieve lasten als voor iedere vruchtwisseling een omgevingsvergunning voor strijdigheid met het bestemmingsplan aangevraagd zou moet worden. Daarbij is de capaciteit om vergunningaanvragen te beoordelen te beperkt.

Het weiden van vee heeft op twee manieren een stikstofreducerend effect. De stalemissies nemen af en weilanden waar koeien staan worden minder bemest met stalmest dan weilanden die niet voor beweiden worden gebruikt. Bij een vergunning voor een melkveehouderij waarbij wordt beweid moeten de emissies van het beweiden echter wel worden beoordeeld. De Afdeling zet in de uitspraak van 202106903/1/R2 uiteen op welke wijze de emissie van het weiden van vee kan worden beoordeeld. De emissie van het weiden van vee kan worden weggestreept (intern gesaldeerd) tegen de afname van de emissie van het uitrijden van mest (bemesten) die daarvan het gevolg is.

In een uitspraak van 12 oktober 2022 (ECLI:NL:RVS:2022:2874) heeft de Raad van State het toetsingskader voor stikstof voor beweiden en bemesten toegelicht. De Afdeling hecht veel waarde aan de planologische situatie bij het bepalen van de referentiesituatie. Dit betreft niet alleen de geldende bestemming, maar ook dat wat volgens het overgangsrecht geoorloofd is. Dat laatste ligt op zich wel voor de hand, omdat ook het gebruik dat valt onder het overgangsrecht planologisch legaal is. De vraag welke intensiteit het bemesten had (welke type gewas), laat de Afdeling bij het bepalen van de referentiesituatie buiten beschouwing. Ook als een beroep wordt gedaan op planologisch overgangsrecht, is alleen van belang of de gronden op het moment van de referentiesituatie agrarisch werden gebruikt, niet hoe het agrarische gebruik was en met welke intensiteit werd bemest en/of beweid. Uitgegaan mag worden van de hoogste stikstofgebruiksnorm voor enig gewas dat mag worden geteeld.

7 Totaaloverzicht milieugevolgen

7.1 Advies commissie m.e.r.

In hoofdstuk 7 van het MER van 8 juni 2023 is per thema een effectscore en -beoordeling met korte toelichting opgenomen en per thema verwerkt in de samenvatting.
Commissie m.e.r. adviseert om in een aanvulling op het MER een samenvattende scoretabel van alle milieugevolgen op te nemen exclusief mitigerende maatregelen. Verder zijn in de samenvatting inconsistenties vastgesteld ten aanzien van de effectbeoordeling en -score voor landschap, cultuurhistorie en archeologie in het MER-rapport.

7.2 Beoordeling effecten onderzochte scenario's per thema

In hoofdstuk 7 van het MER van 8 juni 2023 zijn de effecten van de onderzochte scenario's op verschillende aspecten in beeld gebracht en vergeleken met de referentiesituatie. De effecten worden kwalitatief beoordeeld met de zevenpunts-beoordelingsschaal zoals weergegeven in navolgende tabel.

Tabel 2: Zevenpunts-beoordelingsschaal effecten

Score	Omschrijving
++	Zeer positief ten opzichte van de referentiesituatie
+	Positief ten opzichte van de referentiesituatie
0/+	Licht positief ten opzichte van de referentiesituatie
0	Neutraal
0/-	Licht negatief ten opzichte van de referentiesituatie
-	Negatief ten opzichte van de referentiesituatie
- -	Zeer negatief ten opzichte van de referentiesituatie

7.2.1 Effectscores verkeer

Tabel 3: Effectscores verkeer

Criterium	Trendmatig scenario	Worstcase scenario
Gevolgen voor de verkeersafwikkeling	0/-	-
Gevolgen voor de verkeersveiligheid	0/-	-

De toename van het aantal verkeersbewegingen als gevolg van de ontwikkelingsmogelijkheden van de agrarische bedrijven en de andere in het buitengebied aanwezige functies is beperkt, maar kan voor de capaciteit van de lokale wegen tot problemen leiden. Op specifieke bestaande locaties kunnen door plaatselijke schaalvergroting en de toename van het aantal vrachtverkeersbewegingen op de smalle lokale wegen zonder vrij liggende fietspaden, mogelijke onveilige situaties ontstaan.

Uitbreiding en schaalvergroting heeft de afgelopen jaren geresulteerd in een toename van transportbewegingen. De wegenstructuur is echter niet aangepast op deze schaalvergroting. Zonder maatregelen is het niet zeker dat de wegenstructuur in het buitengebied voldoende capaciteit heeft om een mogelijke toename van (vracht)verkeer veroorzaakt door uitbreiding van veehouderijen in het trendmatig scenario en worstcase scenario te verwerken zonder dat dit leidt tot knelpunten. Door de toename van aan landbouw gerelateerd verkeer neemt de verkeersveiligheid af. De effecten zijn het grootst bij het worstcase scenario dat de meeste planologische ruimte biedt. Ingeschat is dat er bij het trendmatig scenario en het worstcase scenario sprake is van een toename van vrachtautobewegingen en daarmee een afname van de verkeersveiligheid. De invloed van overige functies en bedrijvigheid met een verkeersgeneratie is vanwege de kleinschaligheid en beperkte ontwikkelingsmogelijkheden als minder zwaar beoordeeld, mede omdat er sprake is van lichtere.

7.2.2 Effectscores natuur

Tabel 4: Effectscores natuur

Criterium	Trendmatig scenario	Worstcase scenario
Stikstofdepositie op Natura2000-gebieden*	+	- -
Stikstofdepositie op (voormalige) Wav-gebieden en Natuurnetwerk *	+	- -
Verdroging in Natura2000-gebieden en Natuurnetwerk	0	0
Soortenbescherming (flora en fauna)	-	- -

Score:++ = zeer positief; + = positief; 0/+ = licht positief; 0 = neutraal; 0/- = licht negatief; -= negatief; - - = zeer negatief

* geen rekening houdend met de stikstof(plafond)regeling in het bestemmingsplan

Uitbreiding van een veehouderij kan in het plangebied nauwelijks gepaard gaan met een uitbreiding in ammoniakemissie zonder dat de stikstofdepositie toeneemt op de Natura2000 gebieden. Voor veehouderijen die nog verouderde stallen moeten aanpassen aan de provinciale staleisen in de periode 2024-2028 zal het mogelijk zijn binnen het huidige emissieplafond een uitbreiding in dieren te realiseren. Uitbreiden zal waarschijnlijk gepaard gaan met investeringen in emissiearme stalsystemen. Veehouders kunnen intern salderen om te zorgen dat per saldo geen toename in stikstofdepositie ontstaat. Veehouderijen die niet-gerealiseerde vergunde ruimte binnen een onherroepelijke natuurvergunning willen benutten moeten afwijken van de stikstofregeling in het bestemmingsplan en daarvoor een omgevingsplanactiviteit-vergunning (omgevingsvergunning) aanvragen. Externe saldering kan ten gevolge van jurisprudentie alleen via een buitenplanse omgevingsplanactiviteit-vergunning (bopa) en valt daarom buiten de scope van het MER.

Binnen het plangebied is ten aanzien van stikstof(di)oxiden (NO2/NOx) enige milieugebruiksruimte aanwezig. Kanttekening is dat ontwikkelingen met verkeersaantrekkende werking en/of tijdelijk bouwverkeer op korte afstand van ‘Kempenland-West’ al snel tot een depositietoename kan leiden.

De uitgangssituatie voor de plantoets voor Natura2000-gebieden is de bestaande, planologisch legale situatie ten tijde van vaststelling van het bestemmingsplan. De bestaande situatie (vergund met CBS correctie) vormt de referentiesituatie in het MER.

Het trendmatig scenario resulteert ten opzichte van de bestaande situatie in een afname van de ammoniakemissie en stikstofdepositie. De provinciale staleisen zorgt voor een verdere afname van de ammoniakemissie, maar naar verwachting gaat de verplichte investering in emissiereductie gepaard met een uitbreiding in dieren om de investering terug te kunnen verdienen. Dit zie je terug in het trendmatig scenario.

In het worstcase scenario neemt de ammoniakemissie licht toe ten opzichte van de bestaande situatie. De (milieu)vergunde ruimte wordt volledig benut in dit scenario. Een maximale benutting van de geboden planologische mogelijkheden kan in theorie leiden tot een toename van stikstofemissie en -depositie op Natura2000-gebieden. Hierdoor is het noodzakelijk om een stikstofplafondregeling op te nemen in het bestemmingsplan.

Effecten door verdroging

Om te voorkomen dat de huidige hydrologische situatie van hydrologisch kwetsbare natuurgebieden verder verslechtert wordt een beschermingsbeleid gevoerd. Er mogen in het gebied of in de omgeving geen activiteiten plaatsvinden die een verslechtering van de hydrologische situatie tot gevolg hebben. Conform de provinciale omgevingsverordening is in het bestemmingsplan voor betreffende gronden de aanduiding 'Overige zone – attentiegebied natuur netwerk brabant' opgenomen en voorzien van een omgevingsvergunningplicht. Dit betreft werkzaamheden en ingrepen, die mogelijk van invloed kunnen zijn op de waterhuishouding. Agrarische bouwvlakken worden uitgezonderd van deze vergunningplicht. Binnen de natuurgebieden en de bufferzones (beschermingsgebieden c.q. attentiegebieden) worden alleen vergunningen voor extra onttrekkingen verleend indien de onttrekking geen negatief hydrologisch effect op verdrogingsgevoelige natuur heeft, dan wel indien deze negatieve effecten door compenserende maatregelen worden voorkomen. Nieuwe of grootschalige onttrekkingen (vanaf 10 m^3/uur) in de beschermingszones zijn op grond van de provinciale omgevingsverordening uitgesloten.

In gebieden waar nieuwe boomteelt en teelt van vaste planten bij recht en zonder beperkingen wordt toegestaan kan dit leiden tot een toename van de watervraag en meer grondwateronttrekkingen. Het is niet aannemelijk dat een grootschalige uitbreiding van boomteelt zal gaan plaatsvinden. De agrarische landbouwgronden in de gemeente Reusel-De Mierden zijn vanwege de geomorfologische kenmerken niet optimaal voor boomteelt. Vanaf 2014 tot 2017 is daarbij sprake van een dalende trend en sindsdien is het oppervlakte boomteelt min of meer stabiel. Verder heeft een groot deel van de landbouwgronden planologische randvoorwaarden ten gevolge van een dubbelbestemming (bijvoorbeeld voor archeologische waarden) of gebiedsaanduiding (bijvoorbeeld voor open gebied) op basis waarvan een teeltwisseling naar boomteelt niet vanzelfsprekend toegestaan kan worden en een omgevingsvergunning voor nodig is.

Effecten soorten

In het kader van de soortenbescherming (flora en fauna) kunnen vooral de kap van bomen, de aanpassing van bestaande bebouwing en de realisatie van nieuwe bebouwing mogelijk leiden tot effecten. Hoe groter de aanpassing, hoe groter de kans dat beschermde soorten hier hinder van ondervinden. Bij het worstcase scenario kan het grootste effect ontstaan door uitbreidingen binnen bestaand bouwvlakken en uitbreidingen van bouwvlakken.

7.2.3 Effectscores geur

Tabel 5: Effectscores geur

Criterium	Trendmatig scenario	Worstcase scenario
Leefklimaat binnen de bebouwde kom	0/+	0
Leefklimaat buiten de bebouwde kom	0/+	0/-

Score:++ = zeer positief; + = positief; 0/+ = licht positief; 0 = neutraal; 0/- = licht negatief; -= negatief; - - = zeer negatief

In delen van woonkernen, het buitengebied en kernrandzones is in de bestaande situatie sprake van een overschrijding van de gemeentelijke geurnormen en provinciale geurgebiedsnorm van 10 Ou (woonkernen) respectievelijk 20 Ou (buitengebied). Op een aantal plaatsen is lokaal sprake van een verhoogde geurbelasting ter plaatse van de direct naastgelegen woningen. In de bebouwde kom voldoet 96% van de woningen aan de provinciale geurnorm van 10 Ou en 17% aan de GGD-advieswaarde van 5 Ou. In het buitengebied voldoet 89% aan de provinciale geurnorm van 20 Ou en 48% aan de GGD-advieswaarde van 10 Ou.

Tabel 6: Aantal verblijfsobjecten (BAG met woonfunctie) met overschrijding van de normen voor achtergrondbelasting geur in vergunde situatie, op basis van de normen van de provincie (rood) en op basis van de advieswaarden van GGD GHOR Nederland (oranje en rood).

Klasse achtergrond-belasting geur	*Aantal objecten bebouwde kom*	*Percentage objecten bebouwde kom*	*Aantal objecten buitengebied*	*Percentage objecten buitengebied*	*Totaal*
0-5 Ou	849	17%	85	13%	934
5-10 Ou	4.044	79%	223	35%	4.267
10-20 Ou	215	4%	262	41%	477
Meer dan 20 Ou	0	0%	75	12%	75
Totaal	5.108	100%	645	100%	5.753

Er zijn drie gebieden te onderscheiden waar sprake is van een hoge achtergrondbelasting door een concentratie aan intensieve veehouderijbedrijven:

1. het gebied tussen Hooge Mierde en Reusel, en
2. het gebied ten zuidoosten van Hulsel. Hier zorgt de strenge geurnorm voor de woonkernen ervoor dat er geen verslechtering van de geursituatie zal optreden.
3. Het zuidelijke deel van de gemeente (Laarakkerdijk, Neterselsedijk, Postelsedijk). Dit gebied heeft de primaat landbouw. Hier liggen de bedrijven niet in de provinciale zone beperkingen veehouderij en zijn nauwelijks burgerwoningen of niet-veehouderij bedrijven aanwezig.

Het trendmatig scenario zorgt ten opzichte van de bestaande situatie voor een lichte afname van de geuremissie en geurbelasting en een lichte verbetering van het woon- en leefklimaat. Vanwege de strenge geurnormen hebben bedrijven geen of nauwelijks ruimte om nog te groeien in geuremissie. Stoppers en toepassen van ammoniakemissie reducerende maatregelen in het kader van de provinciale omgevingsverordening resulteren ook in een afname van de geuremissie.

Het worstcase scenario geeft een beperkte toename in geuremissie ten opzichte van de bestaande situatie. In het buitengebied is er vrijwel geen verschil in de geurbelasting en woon- en leefklimaat. Door de gemeentelijke geurnormen is de kans op een toename in geurbelasting en verslechtering van het leefklimaat zeer beperkt. In de worstcase situatie wordt latente ruimte maximaal opgevuld en in overbelaste situaties gebruik gemaakt van de zogenaamde 50%-regel. In beide ontwikkelscenario's geldt dat de toename beperkt is vanwege de strenge geurnormen en het hierdoor ontbreken van groeimogelijkheden (van de geuremissie).

7.2.4 Effectscores fijn stof en endotoxinen

Tabel 7: Effectscores fijn stof en endotoxinen

Criterium	Trendmatig scenario	Worstcase scenario	Trendmatig scenario	Worstcase scenario
			met toepassing endotoxine toetsingskader	
Bedrijfsvoering – fijn stof en endotoxinen	0/-	-	0	0/-
Verkeer – fijn stof	0/-	-	0/-	-

Score:++ = zeer positief; + = positief; 0/+ = licht positief; 0 = neutraal; 0/- = licht negatief; -= negatief; - - = zeer negatief

In het plangebied is geen sprake van een (dreigende) normoverschrijding ten aanzien van fijn stof. De ontwikkeling van de fijn stof concentratie wordt met name bepaald door de bestaande pluimveehouderijen. Het bestemmingsplan sluit omschakelen naar pluimvee uit, maar bestaande pluimveehouderijen kunnen wel uitbreiden. Nieuwe pluimveestallen moeten voldoen aan de maximale emissiewaarden van het (voormalige) Beh, bijvoorbeeld door nageschakelde technieken. Dit kan betekenen dat uitbreiding resulteert in een daling van de fijnstof emissies. Dit is niet meegenomen in de scenario's (lastig te voorspellen), maar kan voor een vermindering van de concentratie fijnstof zorgen of voor een beperking van een toename van de fijnstofemissies uit stallen van veehouderijen. Het beeld van het trendmatig scenario wijkt hierdoor weinig af van de referentiesituatie. In het worstcase scenario is sprake van een toename van de fijn stof concentratie. Hierbij ontstaat met name een verslechtering van het woon- en leefklimaat in de primaire agrarische gebieden en in het buitengebied rondom Reusel. In deze delen van het plangebied zitten enkele pluimveehouderijen en zijn op relatief korte afstand meerdere woningen aanwezig.

Afhankelijk van de ligging zijn er ook veehouderijen aanwezig die geen of weinig milieugebruiksruimte hebben ten aanzien van ammoniak en geur en bij uitbreidingsplannen emissie reducerende maatregelen moeten treffen. Bij varkenshouderijen worden dan voornamelijk luchtwassers toegepast en deze reduceren ook fijnstof (het verwijderingsrendement is afhankelijk van het type luchtwasser). Als door de gemeente het voorlopig toetsingskader voor endotoxinen wordt toegepast, zal de theoretische ontwikkeling van de fijnstof belasting in het trendmatig en het worstcase scenario minder negatief zijn dan als dit toetsingskader niet wordt toegepast.

Op enkele plaatsen liggen woningen van derden binnen endotoxine risico-contouren. Dit zijn met name woningen naast pluimveehouderijen. Bij toepassing van het endotoxine-toetsingskader betekent mogen deze veehouderijbedrijven uit voorzorg niet toenemen in fijnstof emissie als ze gaan ontwikkelen. In gebieden met primaat landbouw zijn veel bedrijfswoningen bij veehouderijen aanwezig en kan het voorkomen dat er op basis van het endotoxine toetsingskader nog wel een

emissie toename mogelijk is, doordat de 'eigen' bijdrage aan de endotoxine blootstelling buiten beschouwing gelaten kan worden.

7.2.5 Effectscores geluid

Tabel 8: Effectscores geluid

Criterium	Trendmatig scenario	Worstcase scenario
Invloed op geluidhinder	0/-	-
Aantasting rust en stilte in stiltegebieden	0	0

Score:++ = zeer positief; + = positief; 0/+ = licht positief; 0 = neutraal; 0/- = licht negatief; -= negatief; - - = zeer negatief

Uitbreiding binnen bestaand bouwblok van veehouderijen is mogelijk. In de gebieden waar uitbreiding van veehouderijen kan plaatsvinden wordt de kans op een lokale toename van de geluidbelasting vanwege stationaire bronnen (de ventilatoren die worden toegepast in de intensieve veehouderij) en in mindere mate geluidbelasting door verkeer (zoals vrachtauto's) op woningen en geluidgevoelige gebouwen en terreinen vergroot. Dit is met name aan de orde bij de intensieve veehouderij (pluimvee, varkens en vleeskalveren). Bij de melkveehouderij en andere veehouderij met natuurlijk geventileerde stallen, wordt de kans op een lokale toename aan geluidbelasting door ventilatoren als niet aanwezig verondersteld, omdat deze stallen natuurlijk geventileerd worden. De verkeersgeneratie van melkveehouderijen is daarbij ook zeer beperkt.

Een groot deel van het plangebied is aangewezen als Zone Beperkingen Veehouderij (ZBV), rondom natuur, de woonkernen en de kernrandzones. Dit zijn de voormalige extensiveringsgebieden. Hier heeft de intensieve veehouderij geen uitbreidingsmogelijkheden. Alleen in het buitengebied buiten de ZBV kan uitbreiding van intensieve veehouderij plaatsvinden en zorgen van een toename van de geluidsbelasting. De te verwachten toename aan geluidsbelasting is bij het worstcase scenario groter dan bij het trendmatig scenario. De regels voor stiltegebieden in de provinciale omgevingsverordening voorkomen dat rust en stilte in de stiltegebieden kan worden aangetast.

7.2.6 Effectscores gezondheid

Tabel 9: Effectscores gezondheid

Criterium	Trendmatig scenario	Worstcase scenario
Effecten door veehouderijen	0/-	-
Effecten door gewasbeschermingsmiddelen	0	0
Overige gezondheidseffecten	0	0

Score:++ = zeer positief; + = positief; 0/+ = licht positief; 0 = neutraal; 0/- = licht negatief; -= negatief; - - = zeer negatief

De adviezen van de GGD hebben onder meer betrekking op het hanteren van gezondheidskundige advieswaarden over geur uit stallen van veehouderijen, luchtkwaliteit, endotoxinen en geluid. Voor met name geur, fijnstof, endotoxinen en geluid is ten gevolge van ontwikkelingen bij veehouderijen een verslechtering van de milieukwaliteit niet uit te sluiten, hetgeen kan leiden tot nadelige gezondheidseffecten. Deze milieuaspecten zijn afzonderlijk beoordeeld.

Het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen kan nadelige effecten voor de gezondheid hebben. Dit is binnen het plangebied met name relevant ten aanzien van boomteelt en teelt van vaste planten op open grond. In de gebruiksregels van het bestemmingsplan wordt met betrekking tot spuitvrije zones volgens de huidig gangbare normen een beschermingsregeling opgenomen en is gewaarborgd dat de aanleg van nieuwe boomgaarden niet tot onevenredige afbreuk van het woon- en leefklimaat leidt. De regels in het bestemmingsplan waarborgen dat de situatie niet kan verslechteren en het aantal blootgestelden niet verder kan toenemen.

7.2.7 Effectscores bodem en water

Tabel 10: Effectscores bodem en water

Criterium	Trendmatig scenario	Worstcase scenario
Invloed op bodemstructuur en geomorfologische waarden	0/-	-
Effect op het grond- en oppervlaktewatersysteem	0	0
Effect op bodemkwaliteit en grond- en oppervlaktewaterkwaliteit	0/-	-

Score:++ = zeer positief; + = positief; 0/+ = licht positief; 0 = neutraal; 0/- = licht negatief; -= negatief; - - = zeer negatief

Een toename van de oppervlakte/omvang van bouwvlakken zorgt mogelijk voor een aantasting van de bodemstructuur en geomorfologische waarden. De effecten zijn het grootst bij het scenario dat de meeste planologische ruimte biedt. Doordat ruimtelijke ontwikkelingen waterneutraal uitgevoerd moeten worden en er beschermingszones zijn ten aanzien van de hydrologisch gevoelige natuur zijn beide scenario's voor effecten op het grond- en oppervlaktewatersysteem als neutraal beoordeeld. Door de mogelijkheden in het bestemmingsplan voor tijdelijke teeltondersteunende voorzieningen is het trendmatig scenario voor effecten op bodemkwaliteit en grond- en oppervlaktewaterkwaliteit beoordeeld als licht negatief en in het worstcase scenario als negatief (-).

7.2.8 Effectscores klimaat

Tabel 13: Effectscores klimaatadaptatie en duurzame energie

Criterium	Trendmatig scenario	Worstcase scenario
Klimaatadaptatie	0	0/-
Duurzame energie	0/+	0/+

Score:++ = zeer positief; + = positief; 0/+ = licht positief; 0 = neutraal; 0/- = licht negatief; -= negatief; - - = zeer negatief

Klimaatadaptatie
Het is zaak water goed vast te houden en vertraagd af te voeren. Bij individuele plannen wordt beoordeeld of het toekomstige grond- en bodemwatersysteem de beoogde functie wel duurzaam kan blijven faciliteren. In het bestemmingsplan buitengebied 2023 zijn de enkelbestemmingen 'Water' en 'Water – Natuur' overgenomen. Ook zijn de gebieden voor gereserveerd voor waterberging in 'Waterstaat – Waterberging' en 'Waterstaat – waterkering'. In deze gebieden kunnen geen gebouwen of bouwwerken worden opgericht of werkzaamheden worden verricht zoals ophogen van gronden of wijzigen van de kade, zonder omgevingsvergunning. De gronden in het bestemmingsplan buitengebied 2009 bestemd als "Natte parel" vallen in het bestemmingsplan buitengebied 2023 onder de waarde 'Attentiegebied Natuur Netwerk Brabant'. Aanvullend is in het bestemmingplan buitengebied de zone 'Primaat water en klimaatadaptatie' uit de gemeentelijke omgevingsvisie (2018) opgenomen. Het bestemmingsplan heeft de principes van de handreiking 'hydrologisch neutraal ontwikkelen' van het waterschap opgenomen, dat ingaat op de rol van water bij een toename van verstening. Hierdoor worden de effecten als neutraal beoordeeld.

Duurzame energie
De gemeente Reusel-De Mierden heeft de ambitie om in 2025 energieneutraal te zijn (Klimaatvisie 2007-2025). Het bestemmingsplan buitengebied 2023 voorziet niet in nieuwe grootschalige ontwikkelingen ten aanzien van opwekking van duurzame energie. Het project (windturbinepark) Agro-Wind maakt geen onderdeel uit van dit bestemmingsplan. Het bestemmingsplan staat binnen het bouwvlak wel kleine windmolens toe van maximaal 15 m. Bij sloop van vrijkomende agrarische bebouwing (Vab-locaties) met bestaande zonnepanelen op dak staat het bestemmingsplan toe om binnen het bouwvlak de zonnepanelen van het dak naar de grond te verplaatsen tot maximaal 0,5 ha. Dit leidt niet tot nieuw ruimtebeslag, aangezien de zonnepanelen binnen de bestaande bebouwingscontouren moeten worden gesitueerd. Ook is er geen nieuwe netaansluiting nodig.

7.2.9 Effectscores landschap, cultuurhistorie en archeologie

Tabel 11: Effectscores landschap

Criterium	Trendmatig scenario	Worstcase scenario
Beïnvloeding van specifieke landschappelijke patronen/objecten en elementen.	0/-	-

Score:++ = zeer positief; + = positief; 0/+ = licht positief; 0 = neutraal; 0/- = licht negatief; -= negatief; - - = zeer negatief

In beide scenario's is de invloed van de ontwikkelingsruimte voor met name de agrarische bedrijven op landschap zeer beperkt, omdat ruimtelijke ontwikkelingen alleen mogelijk zijn wanneer voldaan wordt aan een breed scala aan landschappelijke en ruimtelijke kwaliteitseisen. Het rechtstreeks toestaan van boomteelt en tijdelijke en overige teeltondersteunende voorzieningen binnen de bestemming 'Agrarisch met waarden - Landschap' maakt dat negatieve effecten voor landschappelijke waarden niet helemaal kunnen worden uitgesloten. Het bestemmingsplan staat alleen binnen bestaand bouwvlak kleine windmolens van maximaal 15 meter toe, waardoor er geen sprake van nadelige effecten voor het landschap.

Tabel 12: Effectscores cultuurhistorie en archeologie

Criterium	Trendmatig scenario	Worstcase scenario
Beïnvloeding cultuurhistorische waarden	0	0
Beïnvloeding van archeologische waarden	0	0

Score:++ = zeer positief; + = positief; 0/+ = licht positief; 0 = neutraal; 0/- = licht negatief; -= negatief; - - = zeer negatief

De gemeente heeft een uitgebreide inventarisatie uitgevoerd en een uitgebreide regeling in het bestemmingsplan opgenomen ter bescherming van archeologische en cultuurhistorische waarden. Het erfgoedbeleid is door vertaald in het bestemmingsplan. De archeologische en de cultuurhistorische beleidskaart zijn vertaald in het bestemmingsplan met een beschermingsregeling. De scenario's zijn beoordeeld als neutraal ten opzichte van de referentiesituatie vanwege de bescherming die in het bestemmingsplan is opgenomen.

7.3 Samenvattende scoretabel

Tabel x: Samenvattende scoretabel effectbeoordelingen (t.o.v. de referentiesituatie)

Criterium	Trendmatig scenario	Worstcase scenario
Verkeer		
Gevolgen voor de verkeersafwikkeling	0/-	-
Gevolgen voor de verkeersveiligheid	0/-	-
Natuur		
Stikstofdepositie op Natura2000 gebieden	+	- -
Stikstofdepositie op overige natuurgebieden	+	- -
Verdroging in beschermde natuurgebieden	0	0
Effecten voor beschermde soorten	-	- -
Geur		
Leefklimaat binnen de bebouwde kom	0/+	0
Leefklimaat buiten de bebouwde kom	0/+	0/-
Fijnstof en endotoxinen		
Effecten door bedrijfsvoering	0/-	-
met toepassing endotoxine toetsingskader	0	0/-
Effecten door verkeer	0/-	-
Geluid		
Invloed op geluidhinder	0/-	-
Aantasting stiltegebieden	0	0
Gezondheid		
Effecten door veehouderijen	0/-	-
Effecten door gewasbeschermingsmiddelen	0	0
Overige gezondheidseffecten	0	0
Bodem en water		
Invloed op bodemstructuur en geomorfologische waarden	0/-	-
Effecten op grond- en oppervlaktewatersysteem	0	0
Effecten op bodem- en waterkwaliteit	0/-	-
Klimaat		
Klimaatadaptatie	0	0/-
Duurzame energie	0/+	0/+
Landschap, cultuurhistorie en archeologie		
Beïnvloeding van landschappelijke patronen, objecten en elementen	0/-	-
	0	0
Beïnvloeding van cultuurhistorische waarden	0	0
Beïnvloeding van archeologische waarden		

Score:++ = zeer positief; + = positief; 0/+ = licht positief; 0 = neutraal; 0/- = licht negatief; -= negatief; - - = zeer negatief

8 Bijlagen

Bijlage 1: Toetsingsadvies Commissie m.e.r., nr. 3761, 2 november 2023
Bijlage 2: Kaarten fijnstof en endotoxinen
Bijlage 3: Bureauonderzoek beschermde soorten, Staro, 5 april 2024

BIJLAGE 1: TOETSINGSADVIES COMMISSIE M.E.R., NR. 3761, 2 NOVEMBER 2023

Commissie voor de
milieueffectrapportage

Bestemmingsplan buitengebied 2023 gemeente Reusel – De Mierden

Toetsingsadvies over het milieueffectrapport

2 november 2023 / projectnummer: 3761

1 Advies over het MER in het kort

De gemeente Reusel-De Mierden stelt een nieuw bestemmingsplan voor het buitengebied op. Voordat de gemeenteraad besluit over het bestemmingsplan, zijn de milieugevolgen onderzocht in een milieueffectrapport (MER).[1] De gemeente heeft de Commissie voor de milieueffectrapportage (de Commissie) gevraagd het rapport te beoordelen. In dit advies spreekt de Commissie zich uit over de juistheid en de volledigheid van het MER.

Wat staat in het MER?

Volgens het MER is het bestemmingsplan gericht op het beheer van bestaande kwaliteiten en functies. Tegelijkertijd biedt het plan randvoorwaarden voor nieuwe ontwikkelingen, waarbij het voornamelijk gaat om uitbreidingsruimte voor agrarische bedrijven. In het buitengebied bevinden zich immers vooral agrarische bedrijven (zie figuur 1 voor een kaart van de gemeente). Hier focust het MER zich ook op.

Omdat niet bekend is welke bedrijven gaan stoppen of juist groeien werkt het MER met een 'worst-case-scenario' en een 'trendmatig scenario'. Het worst-case-scenario geeft de milieugevolgen als de planologische mogelijkheden van het bestemmingsplan maximaal benut worden. Het trendmatig scenario gaat ervan uit dat kleine agrarische bedrijven stoppen en dat grotere bedrijven 10 tot 20 procent groeien.

In het worst-case-scenario zijn er veel negatieve milieugevolgen. De stikstofuitstoot en -neerslag op beschermde en stikstofgevoelige natuurgebieden nemen toe; als reactie daarop verbiedt het bestemmingsplan een toename van stikstofuitstoot. Fijnstof- en endotoxineblootstelling, geluidhinder, gevolgen voor beschermde dieren en aantasting van bodemstructuur en van geomorfologische waarden nemen toe. Geurhinder neemt beperkt toe omdat eerder vastgestelde geurnormen de groeimogelijkheden van bedrijven beperken. De bodem- en waterkwaliteit neemt af, net als de doorstroming van verkeer en de verkeersveiligheid. Het trendmatig scenario veroorzaakt alleen negatieve effecten op het landschap en beschermde diersoorten. De stikstofneerslag neemt in dit scenario af.

Wat is het advies van de Commissie?

Het MER is goed leesbaar en biedt veel nuttige milieu-informatie. **Desondanks signaleert de Commissie bij de toetsing dat belangrijke informatie ontbreekt. Het aanvullen van die informatie is essentieel om het belang van de leefomgeving volwaardig mee te kunnen wegen bij het besluit over het bestemmingsplan. Het gaat om de volgende punten:**

- **Gezondheidsgevolgen (fijnstof en endotoxinen) niet volledig beoordeeld.** Voor fijnstof geeft het MER de toekomstige bijdrage door veehouderijen op kaart weer. Vooral in het worst-case-scenario kan deze bijdrage zeer groot zijn, zodanig dat de wettelijke grenswaarden en de WHO-advieswaarden nog verder overschreden kunnen worden. Een kaart die de totale fijnstofconcentratie weergeeft (de huidige concentratie plus de toekomstige bijdrage) ontbreekt echter. Ook wordt niet beschreven hoe groot de totale overschrijding is, op welke locatie(s) en bij welke woningen. Voor endotoxinen ontbreken ook kaarten en een beschrijving van de contouren bij beide scenario's. Een beoordeling is hierdoor niet mogelijk.

[1] *MER bestemmingsplan Buitengebied 2023 Gemeente Reusel-De Mierden*, Pouderoyen Tonnaer, juni 2023.

- **Effecten op watersysteem en beschermde natuur onderschat.** Het bestemmingsplan staat toe dat boomteelt met bijna 5000 hectare toeneemt. Het MER stelt dat dit geen gevolgen heeft voor het watersysteem en dat geen verdroging optreedt van beschermde natuurgebieden. In deze conclusie is echter geen rekening gehouden met de specifieke kenmerken van het watersysteem in het gebied. Aannemelijk is dat een dermate grote uitbreiding van het aantal hectares aanzienlijke verdrogingseffecten veroorzaakt. Dit effect is niet in beeld, waardoor het bestemmingsplan nu ook niet uitvoerbaar is binnen de natuurwetgeving. Door uitbreiding van agrarische bedrijven of andere vormen van landbouw kan daarnaast de waterkwaliteit afnemen en kunnen knelpunten ontstaan in het kader van de Kaderrichtlijn Water. Het MER geeft hier geen informatie over.
- **Milieugevolgen windturbines en zonnevelden niet in beeld.** Het bestemmingsplan staat windturbines van 15 meter hoog en zonnevelden toe, maar het MER brengt de negatieve milieugevolgen hiervan niet in beeld. Op voorhand zijn negatieve gevolgen voor beschermde soorten, het landschap en de leefkwaliteit voor omwonenden echter niet uit te sluiten.
- **Beoordeling beschermde diersoorten te algemeen.** Het MER geeft geen specifieke informatie over beschermde soorten of hun leefgebieden in het gebied. Daardoor zijn de aard en omvang van mogelijke effecten niet goed in beeld, ontbreekt inzicht in maatregelen om negatieve effecten te voorkomen en is het plan nog niet uitvoerbaar binnen de natuurwetgeving.
- **Haalbaarheid uitbreidingen veehouderijen nog niet aannemelijk.** De haalbaarheid van mogelijke bedrijfsuitbreidingen is afhankelijk van diverse factoren, zoals strikte wet- en regelgeving over met name stikstofdepositie en geurhinder, de toekomstige milieukwaliteit in het gebied (die nadert voor geur nu al de grenswaarden) en de beschikbaarheid van effectieve, emissiearme staltechnieken (waar nu veel onzekerheid over is). Het MER maakt in het licht van dergelijke factoren niet aannemelijk of de in het plan geboden mogelijkheden voor bedrijfsuitbreiding wel realistisch zijn.
- **Geen totaaloverzicht milieugevolgen.** Besluitvormers en insprekers lezen in de eerste plaats de samenvatting van het MER. Een totaaloverzicht van milieugevolgen is een belangrijk onderdeel daarvan, maar die ontbreekt nu in het MER. Ook ontbreken de tabellen met scores voor gezondheid en klimaatadaptatie. Bij landschap en cultuurhistorie klopt de samenvatting niet met de hoofdtekst.

De Commissie adviseert deze informatie in een aanvulling op het MER op te nemen, en dan pas een besluit te nemen over het bestemmingsplan.

In hoofdstuk 2 licht de Commissie haar oordeel toe en geeft ze aandachtspunten voor het vervolgtraject. Ook gaat ze specifiek in op de onzekerheden rond de stikstofeffecten van het plan.

Figuur 1: Kaart gemeente Reusel-De Mierden (bron: MER, p. 26).

Aanleiding MER

Gemeente Reusel-De Mierden wil een nieuw bestemmingsplan voor het volledige buitengebied vaststellen. Het plan borduurt voort op het ontwerpbestemmingsplan 'Buitengebied 2017' en neemt de nieuwe gemeentelijke en provinciale omgevingsvisies en de (Interim) omgevingsverordening Noord-Brabant in het plan mee. Doel is om de regelgeving (met name voor agrarische ondernemers) in het hele plangebied te harmoniseren.

Het nieuwe plan kent uitbreidingsmogelijkheden van bouwvlakken toe, afhankelijk van locatie en type bedrijvigheid. Omschakeling naar ander type agrarische bedrijven en functieverandering naar wonen, zorg of kleinschalige bedrijvigheid worden onder voorwaarden binnen het plan mogelijk gemaakt, maar daarvoor geldt wel een vergunningplicht. Het bestemmingsplan is kaderstellend voor activiteiten waar (mogelijk) een MER voor opgesteld moet worden, zoals veehouderijen. Om die reden is voor besluitvorming over het bestemmingsplan een plan-MER opgesteld.

Rol van de Commissie
De Commissie is onafhankelijk, bij wet ingesteld en adviseert over de inhoud en de kwaliteit van het MER. Zij stelt voor ieder project een werkgroep samen van onafhankelijke deskundigen. Ze schrijft geen milieueffectrapporten, dat doet de initiatiefnemer. Het bevoegd gezag - in dit geval de gemeenteraad van Reusel-De Mierden - besluit over het bestemmingsplan.

De samenstelling en de werkwijze van de werkgroep van de Commissie en verdere projectgegevens staan in bijlage 1 van dit advies. De projectstukken die bij het advies zijn gebruikt staan op de website. Deze zijn te vinden door nummer 3761 op www.commissiemer.nl in te vullen in het zoekvak.

2 Toelichting op het advies

In dit hoofdstuk licht de Commissie haar oordeel toe en geeft zij adviezen voor de op te stellen aanvulling. Deze adviezen zijn opgenomen in een tekstkader. Naar het oordeel van de Commissie is het uitvoeren ervan essentieel om het milieubelang volwaardig mee te wegen bij de besluitvorming door de gemeenteraad van Reusel-De Mierden.

In de tekst wordt ook een aantal aanbevelingen gedaan. Deze zijn bedoeld om de kwaliteit van de besluitvorming, nu en in de toekomst, te verbeteren.

2.1 Gezondheidsgevolgen (fijnstof en endotoxinen) niet volledig beoordeeld

Het MER brengt de milieugevolgen voor fijnstof en endotoxinen van het bestemmingsplan in beeld, zowel in de referentiesituatie als in de scenario's.

Referentiesituatie goed weergegeven

De huidige achtergrondconcentratie voor fijnstof (PM_{10}), waarin de emissie van de huidige (pluimvee)bedrijven is opgenomen, is weergegeven op een kaart (figuur 45 in het MER).[2] De bijdrage van veehouderijen aan de PM_{10}-concentratie is op een andere kaart weergegeven en beschreven (figuur 46 in het MER). Er is in de huidige situatie geen overschrijding van de wettelijke grenswaarden. Wel wordt de WHO-advieswaarde, die veel lager ligt dan de grenswaarden, overschreden.[3] Voor endotoxinen, een bestanddeel van het fijnstof, zijn met

[2] Het valt de Commissie op dat voor de achtergrondconcentratie fijnstof een kaart uit 2019 is gebruikt, terwijl inmiddels een kaart uit 2022 beschikbaar is. Ze constateert echter ook dat toepassing van de recente kaart geen andere beoordeling zou opleveren, omdat de concentraties beperkt zijn veranderd.

[3] De wettelijke grenswaarden voor PM_{10} bedragen 40 µg/m³ (jaargemiddelde concentratie) en 50 µg/m³ (24-uurgemiddelde, dat overeenkomt met 31,2 µg/m³ jaargemiddeld) en de WHO-advieswaarde is 15 µg/m³.

het Toetsingskader endotoxinen[4] de afstanden van de gezondheidskundige advieswaarde bepaald en als contouren op kaart weergegeven. In de contouren rond een aantal veehouderijen liggen woningen. Met het adres is aangegeven welke veehouderijen dit zijn.

Totale PM_{10}-concentratie niet in beeld

Voor de scenario's wordt voor PM_{10} alleen de bijdrage van de veehouderijen op kaart weergegeven. Vooral in het worst-case-scenario kan deze bijdrage zeer groot zijn. Uit de kaart (figuur 49 in het MER) is af te leiden dat de bijdrage meer dan 20 $\mu g/m^3$ kan bedragen. Dit kan leiden tot overschrijding van grenswaarden en zeer grote overschrijdingen van de WHO-advieswaarden. Een kaart met de totale concentratie (achtergrond plus bijdrage) ontbreekt echter. Ook wordt niet beschreven hoe groot die overschrijding is, op welke locatie(s) en ter plaatse van welke woningen. Die informatie is wel nodig om te bepalen:

- hoe de gezondheidskundige situatie wordt in de verschillende scenario's en wat hiervoor de verschillen zijn binnen de gemeente;
- in hoeverre de WHO-advieswaarde en de wettelijke grenswaarden worden overschreden;
- of de uitbreidingsmogelijkheden in het bestemmingsplan voor veehouderijen realistisch zijn (zie ook paragraaf 2.5 van dit advies).

Effecten endotoxinen niet op kaart weergegeven

Voor endotoxinen ontbreken kaarten en een beschrijving van de contouren bij de scenario's. Onduidelijk is bij welke bedrijven woningen binnen de contour van de gezondheidskundige advieswaarden komen te liggen door de groeimogelijkheden die het bestemmingsplan biedt. De gezondheidsgevolgen van het bestemmingsplan zijn daardoor niet compleet in beeld.

Conclusie

De Commissie adviseert om in een aanvulling op het MER, voorafgaand aan de besluitvorming, voor beide scenario's de totale PM_{10}-concentratie op een kaart weer te geven en contouren voor endotoxinen op kaarten te laten zien. Beschrijf en beoordeel vervolgens hoe groot de bijdrage aan de PM_{10}-concentratie ter plaatse van woningen is en in hoeverre de gezondheidskundige advieswaarden en/of wettelijke grenswaarden voor fijnstof en endotoxinen worden overschreden.

2.2 Effecten op watersysteem en beschermde natuur onderschat

2.2.1 Verdroging van beschermde natuurgebieden en het hydrologisch systeem

Het MER beschouwt of het voornemen een toename van verdroging van beschermde natuurgebieden veroorzaakt (Natura 2000 en Natuurnetwerk Brabant, waaronder de 'natte natuurparels'[5]). Het MER bevat een rekenvoorbeeld van waterbehoefte voor boomteelt.[6] Aan de hand van waarden voor glasteelt wordt berekend dat kleine onttrekkingen voldoende zijn om in de waterbehoefte voor de boomteelt te voorzien. De verwachting is dat deze kleine

---

4 Notitie Handelingsperspectieven Veehouderij en Volksgezondheid: Endotoxine toetsingskader 1.0 (Toetsingskader endotoxinen).

5 Dit zijn hydrologisch gevoelige gebieden met hoge natuurwaarden binnen Natura 2000-gebieden en/of binnen gebieden die behoren tot het Natuurnetwerk Brabant.

6 Zie pagina 123 van het MER.

onttrekkingen nauwelijks effect hebben op de algehele grondwatertoestand, zo staat in MER. Het MER bevat vervolgens de conclusie dat er daarom geen toename van verdroging plaatsvindt in beschermde natuurgebieden en dat de effecten op het grond- en oppervlaktewatersysteem neutraal zijn.

De Commissie constateert dat het rekenvoorbeeld meer een schets is dan een effectbeoordeling en dat de berekening niet gespecificeerd is voor de twee ontwikkelscenario's. Het MER onderzoekt ook niet de effecten op de grondwatertoestand vanwege de bestemmingen 'Agrarisch' en 'Agrarisch met waarden - Landschap' die buiten de 'attentiezone waterhuishouding'[7] liggen. De beoordeling is daarnaast niet toegespitst op het bestaande hydrologische systeem. Het MER gaat bovendien niet uit van de maximale mogelijkheden van het bestemmingsplan. In het maximale scenario kan het aantal hectares boomteelt uitbreiden van ongeveer 183 ha nu naar meer dan 5000 hectare. Dit onderkent het MER wel[8], maar de toename van verdroging en hydrologische effecten zijn niet beoordeeld.

De Commissie acht aannemelijk dat, ondanks het feit dat een deel van de agrarische bestemmingen buiten de attentiezone waterhuishouding ligt, aanzienlijke milieugevolgen voor het hydrologische systeem en de natuurgebieden kunnen plaatsvinden. Het gebied bevindt zich hydrologisch op de top van het regionaal systeem en op een waterscheiding. Bovendien bestaat het systeem uit een dun watervoerend pakket met goed doorlatende sedimenten, afgewisseld met dunnere kleilagen.[9] Onttrekkingen in de agrarische zones kunnen invloed hebben op de algehele watervoorraad.[10] Doordat deze gevolgen niet in beeld zijn, is het bestemmingsplan op dit punt nu ook niet uitvoerbaar binnen de kaders van de Wet natuurbescherming. Als significante gevolgen voor Natura 2000-gebieden niet zijn uit te sluiten, is een Passende beoordeling nodig voor het plan.

De Commissie adviseert om in een aanvulling op het MER, voorafgaand aan de besluitvorming, te onderzoeken wat de consequenties zijn van een maximale uitbreiding van boomteelt voor verdroging in natuurgebieden en voor het hydrologische systeem, en te beoordelen of het bestemmingsplan op dit punt uitvoerbaar is binnen de kaders van de Wet natuurbescherming. Als aanzienlijke/significante gevolgen niet zijn uit te sluiten, moet het MER mitigerende maatregelen in beeld brengen, ook voor de activiteiten buiten de attentiezones waterhuishouding. Betrek deze maatregelen dan in een Passende beoordeling.

---

7 Dit is een beschermingszone voor de waterhuishouding van beschermde natuurgebieden en is opgenomen in de provinciale omgevingsverordening. De zone is vertaald in het bestemmingsplan.

8 Zie pagina's 82, 123 en 191 van het MER. Er zijn momenteel 23 bedrijven met boomkwekerijgewassen en 1 fruitteeltbedrijf met een totaal oppervlak van ca. 183 ha. In totaal zijn er 336 plantaardige teeltbedrijven met totaaloppervlak van 5052 ha. Het MER stelt zelf echter ook (p. 82): 'omschakeling naar een overig vollegrondteeltbedrijf is voor alle bestaande agrarische bedrijven rechtstreeks toegestaan.' En later (p. 128): 'boomteelt en teelt van vaste planten kan bij recht en zonder beperkingen worden toegestaan op percelen binnen de bestemming "Agrarisch"'.

9 Er is in dit gebied naar verwachting dus al relatief weinig water beschikbaar. Het aanwezige water beweegt zich doorgaans goed door de ondergrond.

10 De Commissie wijst op de conclusies uit het rapport 'Zonder water, geen later' van de Adviescommissie Droogte (te raadplegen via Eindrapport adviescommissie Droogte: Zonder water, geen later). Die commissie concludeert dat niemand zich kan ''onttrekken' aan droogte en waterschaarste'. De conclusies zijn in lijn met de ambities in het Grondwaterconvenant 2021-2027 en het Regionaal Water en Bodem Programma 2022-2027 van de provincie, dat het MER ook noemt. De noodzaak voor het treffen van maatregelen om verdroging tegen te gaan wordt ook duidelijk uit de Natuurdoelanalyse voor het naastgelegen Natura 2000-gebied Kempenland-West (te raadplegen via de website van de provincie). Daarin wordt vastgesteld dat nagenoeg alle Habitatrichtlijndoelen niet gehaald worden en dat aanvullende maatregelen vooral op het vlak van hydrologie noodzakelijk zijn. Het advies van de Ecologische Autoriteit benadrukt dit ook (te raadplegen via de website van de Ecologische Autoriteit).

2.2.2 Gevolgen waterkwaliteit door uitbreiding agrarische bedrijven

Het MER beschrijft alleen dat een toename van tijdelijke teeltondersteunende voorzieningen negatieve effecten op de grond- en oppervlaktewaterkwaliteit kan hebben, en beoordeelt het effect als licht negatief in het trendmatig scenario en als negatief in het worst-case-scenario. Het niet halen van de doelen voor de Kaderrichtlijn Water (KRW) is een probleem dat in het land in belangrijke mate samenhangt met intensieve vormen van landbouw. Het MER beschrijft de huidige kwaliteit van het oppervlaktewater niet en beschouwt ook niet of er knelpunten zijn in het kader van de KRW.

Het nieuwe plan maakt uitbreiding van bedrijven en andere vormen van landbouw mogelijk, zoals de teelt van andere gewassen. De effecten daarvan op de aquatische natuurwaarden in het studiegebied staan echter niet in het MER. Volgens het MER past een dergelijke beoordeling niet bij het abstractieniveau van het onderzoek, maar bij individuele vergunningprocedures. De Commissie ziet niet in waarom dit zo zou zijn. Bij het bepalen van de effecten van het plan moet het MER uitgaan van de maximale mogelijkheden van het plan. Dat betekent dat activiteiten die het plan via een omgevingsvergunning mogelijk maakt en tot belangrijke nadelige milieugevolgen kunnen leiden, ook moeten worden meegenomen bij de beoordeling. Bovendien geldt voor diverse activiteiten, zowel binnen als buiten de bouwvlakken, geen vergunningplicht.

De Commissie adviseert om in een aanvulling op het MER, voorafgaand aan de besluitvorming, de huidige kwaliteit van het oppervlaktewater en knelpunten in het kader van de KRW in beeld te brengen. Beoordeel vervolgens de effecten van de uitbreiding van agrarische bedrijven en andere vormen van landbouw op de kwaliteit van het oppervlaktewater. Breng maatregelen in beeld om eventuele negatieve effecten te voorkomen.

2.3 Milieugevolgen windturbines en zonnevelden niet in beeld

Zoals in de vorige paragraaf is aangegeven, moet een MER uitgaan van de maximale mogelijkheden van het plan. Relevant voor het MER is dat het plan veel ontwikkelingsruimte biedt, waarvan de milieueffecten niet altijd zijn beoordeeld. Voorbeelden van mogelijkheden die niet in het MER zijn beoordeeld, of waarvan dit onduidelijk is, zijn windturbines en zonnevelden.

Zo laat het plan windturbines van maximaal 15 meter hoog binnen de bouwvlakken toe. De gevolgen van deze windturbines zijn - net als van de zonnevelden - volgens het MER positief voor klimaatadaptatie en duurzame energie. De Commissie acht echter aannemelijk dat windturbines ook aanzienlijke negatieve milieueffecten kunnen hebben, met name op het gebied van landschap, natuur (beschermde soorten) en leefkwaliteit (met name geluidhinder). Dit is niet toegelicht en de milieugevolgen zijn niet in beeld. Ook de gevolgen van zonnevelden zijn niet beschreven.

De Commissie adviseert om in een aanvulling op het MER, voorafgaand aan de besluitvorming, de milieueffecten van de maximale mogelijkheden van het bestemmingsplan te onderzoeken (waaronder windturbines en zonnevelden) en maatregelen in beeld te brengen om eventuele negatieve milieueffecten te beperken.

2.4 Beoordeling beschermde soorten te algemeen

In het MER is het effect van de scenario's op beschermde soorten in algemene zin beoordeeld. Ondanks dat het MER geen gebiedsspecifieke informatie over de aanwezigheid van beschermde soorten in het plangebied bevat, is het effect van het plan als 'zeer negatief' (worst-case) en 'negatief' (trendmatig scenario) beoordeeld. Dit omdat in algemene zin wordt verwacht dat de scenario's effecten zullen hebben op beschermde soorten.

Zonder gebiedsspecifieke kennis is het feitelijk onmogelijk om na te gaan welke soorten(groepen) door het plan risico's lopen op aantasting van de staat van instandhouding. Het is nu ook niet mogelijk om na te gaan in welke mate het in het MER als (zeer) negatief beoordeelde effect door inzet van mitigerende maatregelen kan worden beperkt, zodat deze risico's worden beheerst. Het MER maakt dan ook niet aannemelijk dat het bestemmingsplan op dit punt uitvoerbaar is binnen de Wet natuurbescherming.

De Commissie adviseert om in een aanvulling op het MER, voorafgaand aan de besluitvorming, de risico's van de verschillende ontwikkelingen die het plan mogelijk maakt op beschermde soorten concreter in beeld te brengen. Verken op basis daarvan in hoeverre er effectieve maatregelen zijn om deze risico's te verkleinen, zodanig dat aannemelijk is dat het plan uitvoerbaar is.

2.5 Haalbaarheid uitbreidingen veehouderijen nog niet aannemelijk

Zoals hiervoor is aangegeven, biedt het bestemmingsplan ontwikkelruimte voor agrarische bedrijven. Omdat nog niet precies bekend is welke bedrijven daadwerkelijk gaan stoppen of juist groeien werkt het MER met een trendmatig scenario en een worst-case-scenario. Het worst-case-scenario geeft de milieugevolgen als de planologische mogelijkheden van het bestemmingsplan maximaal benut worden. Het trendmatig scenario gaat ervan uit dat kleine agrarische bedrijven stoppen en dat grotere bedrijven 10 tot 20 procent groeien.

Het MER moet aantonen dat het bestemmingsplan niet alleen *juridisch uitvoerbaar* is, maar ook *haalbaar in de praktijk.* De Commissie constateert dat het bestemmingsplan nu in theorie wel mogelijkheden biedt voor veehouderijen om uit te breiden, maar dat de voorwaarden strikt zijn. Zo bevat het bestemmingsplan de voorwaarde dat bij iedere individuele bedrijfsuitbreiding de stikstofemissie/-depositie niet mag toenemen. Het MER moet dan laten zien of de uitbreidingsmogelijkheden binnen die voorwaarden wel te realiseren zijn, bijvoorbeeld doordat er maatregelen voorhanden zijn die dit gestalte kunnen geven.

Het MER beschrijft terecht dat die mogelijkheden er theoretisch zijn, bijvoorbeeld door het type te houden dieren te veranderen, en dat er in de toekomst effectieve stalsystemen beschikbaar kunnen komen. Ook beschrijft het MER terecht dat extern salderen op dit moment minder haalbaar lijkt. Met deze algemene beschrijving biedt het MER echter onvoldoende handvatten om te beoordelen of het plan in de praktijk daadwerkelijk uitvoerbaar is. Bovendien ziet de Commissie dat er uit andere juridische kaders ook beperkingen voor de haalbaarheid volgen, zoals de strenge geurnormen voor woonkernen in de geurverordening van deze gemeente (0,1 odour units) en mogelijk de wettelijke grenswaarden voor fijnstof (zie ook paragraaf 2.1 van dit advies). Het MER geeft geen totaalbeeld van dergelijke beperkingen en hoe deze verschillen in het plangebied.

Daar komt bij dat het MER een aantal onzekerheden buiten beschouwing laat, die gevolgen kunnen hebben voor de haalbaarheid:

- De wettelijke '50%-regeling' voor bedrijfsuitbreiding in geuroverbelaste situaties mag op dit moment niet toegepast worden[11].
- De gebiedsprocessen rond natuur, water en klimaat kunnen in de toekomst tot verbeteringen van de milieukwaliteit leiden, waardoor kansen voor bedrijfsuitbreiding kunnen ontstaan. Onzeker is echter waar en wanneer dit tot kansen leidt.

Alle genoemde voorwaarden en onzekerheden samen kunnen aanzienlijke beperkingen leggen op de praktische haalbaarheid van bedrijfsuitbreidingen. Het MER beschouwt niet welke beperkingen en kansen er in totaliteit zijn. Met andere woorden: het MER onderbouwt nu niet, ook niet globaal, in hoeverre de bedrijfsuitbreidingen in de praktijk realistisch zijn.

Een berekening op bedrijfsniveau is voor de besluitvorming over het bestemmingsplan op dit moment niet zinvol, precies vanwege die onzekerheden. Wel van belang is een totaalbeeld van milieuknelpunten en -kansen, zodat duidelijk wordt of de bestemmingen die worden gegeven, in de praktijk voor de meeste bedrijven realistisch zijn, of juist voor de meeste bedrijven geen praktische invulling kunnen krijgen.

De Commissie adviseert om in een aanvulling op het MER, voorafgaand aan de besluitvorming, de haalbaarheidsanalyse uit het MER beter te onderbouwen door deze uit te breiden met actuele inzichten. Neem per type veehouderij een totaalbeeld op van de praktische haalbaarheid van bedrijfsuitbreidingen waar het bestemmingsplan in voorziet en maak zo aannemelijk dat de ontwikkelscenario's realistisch zijn. Neem hierbij de huidige milieukwaliteit mee, actuele onzekerheden in wet- en regelgeving en de factoren waardoor de haalbaarheid van bedrijfsuitbreidingen in de toekomst kan verbeteren.

2.6 Geen totaaloverzicht milieugevolgen

Besluitvormers en insprekers lezen in de eerste plaats de samenvatting van het MER. Daarom verdient dit onderdeel bijzondere aandacht. De samenvatting moet als zelfstandig document leesbaar zijn en een goede afspiegeling zijn van de inhoud van het MER.

De samenvatting van dit MER voldoet niet aan dit vereiste. De samenvatting bevat geen totaaloverzicht van de milieugevolgen in beide scenario's, exclusief mitigerende maatregelen, waardoor nu niet in één oogopslag zichtbaar is wat de gevolgen van het bestemmingsplan zijn. Dit totaaloverzicht staat niet op een andere plek in het MER (in een concluderend hoofdstuk bijvoorbeeld). Er zijn ook geen specifieke tabellen met scores voor gezondheid en klimaatadaptatie opgenomen. Bij landschap klopt de samenvatting niet met de hoofdtekst (negatieve gevolgen tot zeer negatieve gevolgen volgens de tabel in de samenvatting, maar licht negatief tot negatieve gevolgen volgens de tabel in paragraaf 7.12.3). Een vergelijkbare inconsistentie speelt op het thema cultuurhistorie.

De Commissie adviseert om in een aanvulling op het MER, voorafgaand aan de besluitvorming, een juiste, samenvattende scoretabel van alle milieugevolgen op te nemen exclusief mitigerende maatregelen.

[11] Dit vanwege het ontbreken van een plan-MER daarvoor, zie Rb. Oost-Brabant 16 juni 2023, ECLI:NL:RBOBR:2023:2931. Bij vergunningen kan in deze provincie wel gebruikgemaakt worden van artikel 7af Besluit uitvoering Crisis- en herstelwet.

2.7 Onzekerheden rond de stikstofeffecten van het bestemmingsplan

Het bestemmingsplan maakt het voor veehouderijen mogelijk om het aantal dieren uit te breiden of te wijzigen door nog niet gerealiseerde bouwmogelijkheden te benutten. In het worst-case-scenario neemt de stikstofdepositie op beschermde natuurgebieden toe. Om een toename van stikstofdepositie te voorkomen bevat het bestemmingsplan een 'stikstofregeling': de voorwaarde dat de uitstoot van stikstof (in de vorm van ammoniak en stikstofoxiden) en depositie niet mag toenemen ten opzichte van de feitelijk bestaande uitstoot voorafgaand aan de vaststelling van het bestemmingsplan.

Het valt de Commissie op dat het bestemmingsplan wel een stikstofregeling bevat, maar niet de al verleende en onherroepelijke natuurvergunningen in het plan inpast, die nog niet (volledig) gerealiseerd zijn. Dit is anders dan in veel andere bestemmingsplannen buitengebied, waarin toename van stikstofuitstoot wordt toegestaan als die toename al (passend) beoordeeld en vergund is in het natuurspoor. Dit bestemmingsplan biedt nu alleen ruimte voor agrariërs om het aantal dieren uit te breiden als dat past binnen de feitelijke bestaande stikstofuitstoot die voorafgaand aan het vaststellen van het bestemmingsplan bestaat.

De Commissie constateert dat deze stikstofregeling maakt dat het bestemmingsplan uitvoerbaar is binnen de stikstofkaders van de Wet natuurbescherming, maar tegelijkertijd een onzekerheid oplevert die niet in het MER beschreven en beoordeeld is. Uit de zienswijzen blijkt dat verschillende agrariërs een veebezetting hanteren die gedurende het jaar fluctueert. Daarmee fluctueren de milieueffecten ook, waardoor onzeker is wat precies de omvang van de stikstofdepositie is voorafgaand aan de vaststelling van het bestemmingsplan. Het MER beschrijft niet hoe met deze onzekerheid omgegaan kan worden en wat de gevolgen voor de milieueffecten zijn.

Vanuit juridisch perspectief[12] begrijpt de Commissie de keuze om geen natuurvergunningen in te passen als er nieuwe gegevens en inzichten kunnen zijn over de significante gevolgen voor Natura 2000-gebieden van de betreffende activiteit. De Commissie beveelt daarom aan om de genoemde onzekerheden voor de milieueffecten te benoemen en te duiden, in het bestemmingsplan een adequate juridische oplossing voor deze onzekerheid te bieden en vervolgens te beoordelen of voor het plan toch een Passende beoordeling nodig is voor het onderwerp stikstof (zie paragraaf 2.2.1 van dit advies voor het onderwerp water).

[12] Het MER noemt als redenen hiervoor de bestaande onzekerheid rondom de houdbaarheid van extern salderen en de onzekerheden rond (soms in bestaande natuurvergunningen toegepaste) emissiefactoren uit de Regeling ammoniak en veehouderij.

BIJLAGE 1: Projectgegevens toetsing

Toetsing door de Commissie
De Commissie bestaat uit een werkgroep van deskundigen. Deze werkgroep beoordeelt of het MER de benodigde milieu-informatie bevat en of deze juist is. Als er informatie ontbreekt of onjuist is, beoordeelt de Commissie of zij die essentieel vindt. Dat is het geval als aanvullende informatie in haar ogen kan leiden tot andere afwegingen. Dan adviseert de Commissie de ontbrekende of gecorrigeerde informatie alsnog beschikbaar te stellen, voordat het besluit wordt genomen. Om zich goed op de hoogte te stellen van de situatie heeft de werkgroep op 1 september 2023 het gebied bezocht waar milieugevolgen kunnen optreden. Meer informatie over de Commissie en over haar werkwijze vindt u op onze website.

Samenstelling van de werkgroep
Bij dit project bestaat de werkgroep uit:
ir. Tilly Fast
dr. Peter van der Molen
mr. Roel Sillevis Smitt (secretaris)
Marja van der Tas (voorzitter)
drs. Rob van Woerden

Besluit waarvoor dit milieueffectrapport is opgesteld
Bestemmingsplan.

Waarom wordt hiervoor een milieueffectrapport opgesteld?
Voor activiteiten die grote milieugevolgen kunnen hebben, kan in Nederland een MER vereist zijn. Onderdelen C en D van de bijlage bij het Besluit milieueffectrapportage geven aan om welke activiteiten het gaat. Voor deze procedure gaat het in ieder geval om de activiteit “de oprichting, wijziging of uitbreiding van een installatie voor het fokken, mesten of houden van dieren” (categorieën C 14 en D 14). Daarom is een plan-MER opgesteld.

Bevoegd gezag besluit
Gemeenteraad van Reusel-De Mierden.

Bevoegd gezag m.e.r.-procedure
College van burgemeester en wethouders van Reusel-De Mierden.

Heeft de Commissie ook zienswijzen en adviezen bij haar advies betrokken?
De Commissie heeft alle zienswijzen en adviezen gelezen die het bevoegd gezag tot en met 12 september 2023 heeft toegestuurd. Ze heeft ze in haar advies verwerkt, voor zover relevant voor het MER.

Waar vind ik de stukken die de Commissie heeft beoordeeld?
U vindt de projectstukken die bij het advies zijn gebruikt, door op www.commissiemer.nl projectnummer 3761 in te vullen in het zoekvak.

Commissie voor de milieueffectrapportage
A. v. Schendelstraat 760
3511 MK Utrecht

t 030-2347666
e mer@eia.nl
w commissiemer.nl

BIJLAGE 2: KAARTEN FIJNSTOF EN ENDOTOXINEN

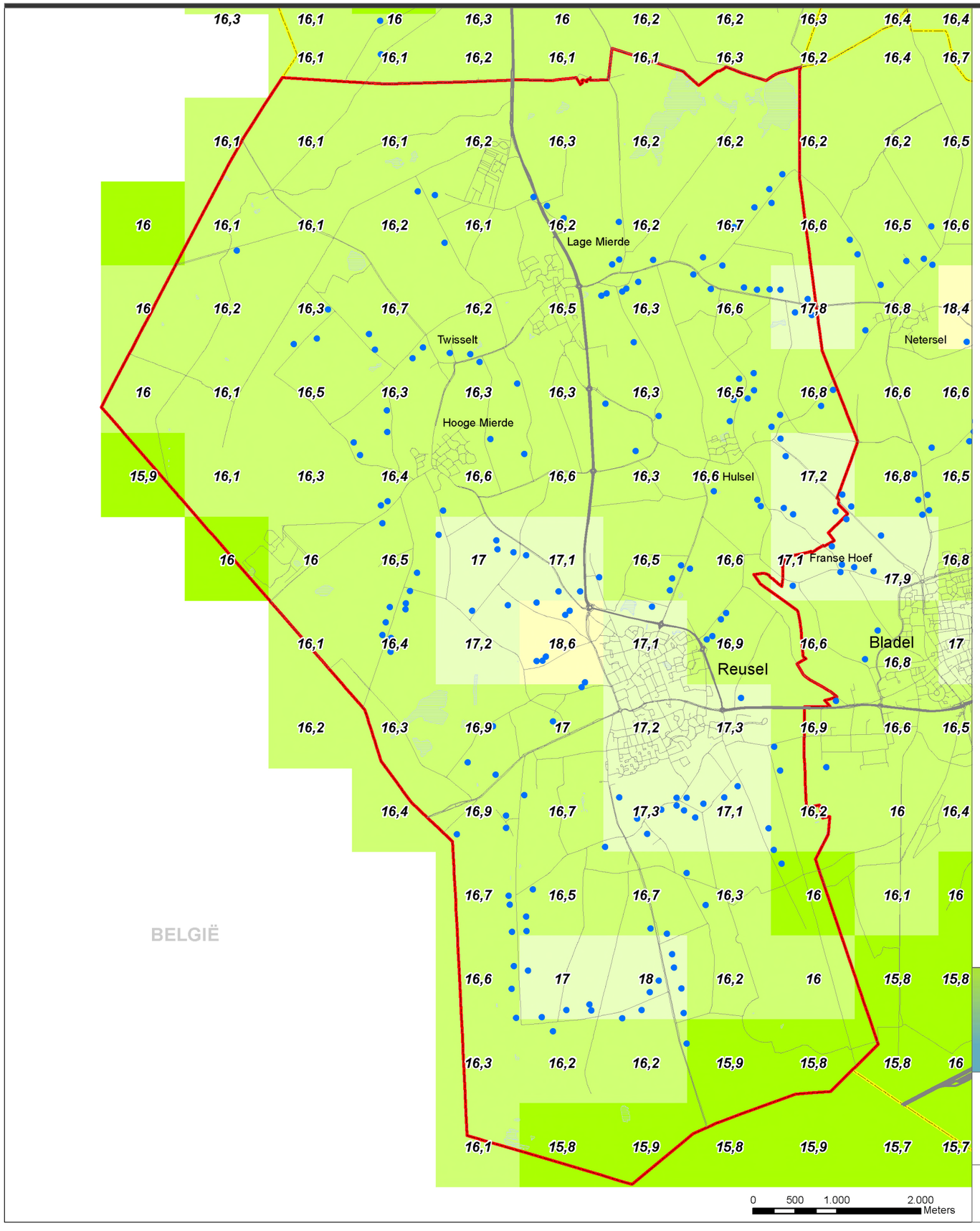

Legenda

achtergrondconcentratie fijn stof
PM10 in 2022 (µg/m³)*

- 15 - 16
- 16 - 17
- 17 - 18
- 18 - 19
- 19 - 20

* bron GCN, RIVM 2023

- veehouderij

Omgevingsplan/Bestemmingsplan Buitengebied 2019 gemeente Reusel - De Mierden

Achtergrondconcentratie fijn stof
PM10 in 2022

opdrachtgever: Gemeente Reusel-De Mierden

uitvoering: Pouderoyen Tonnaer

P197375
21 feb 2024

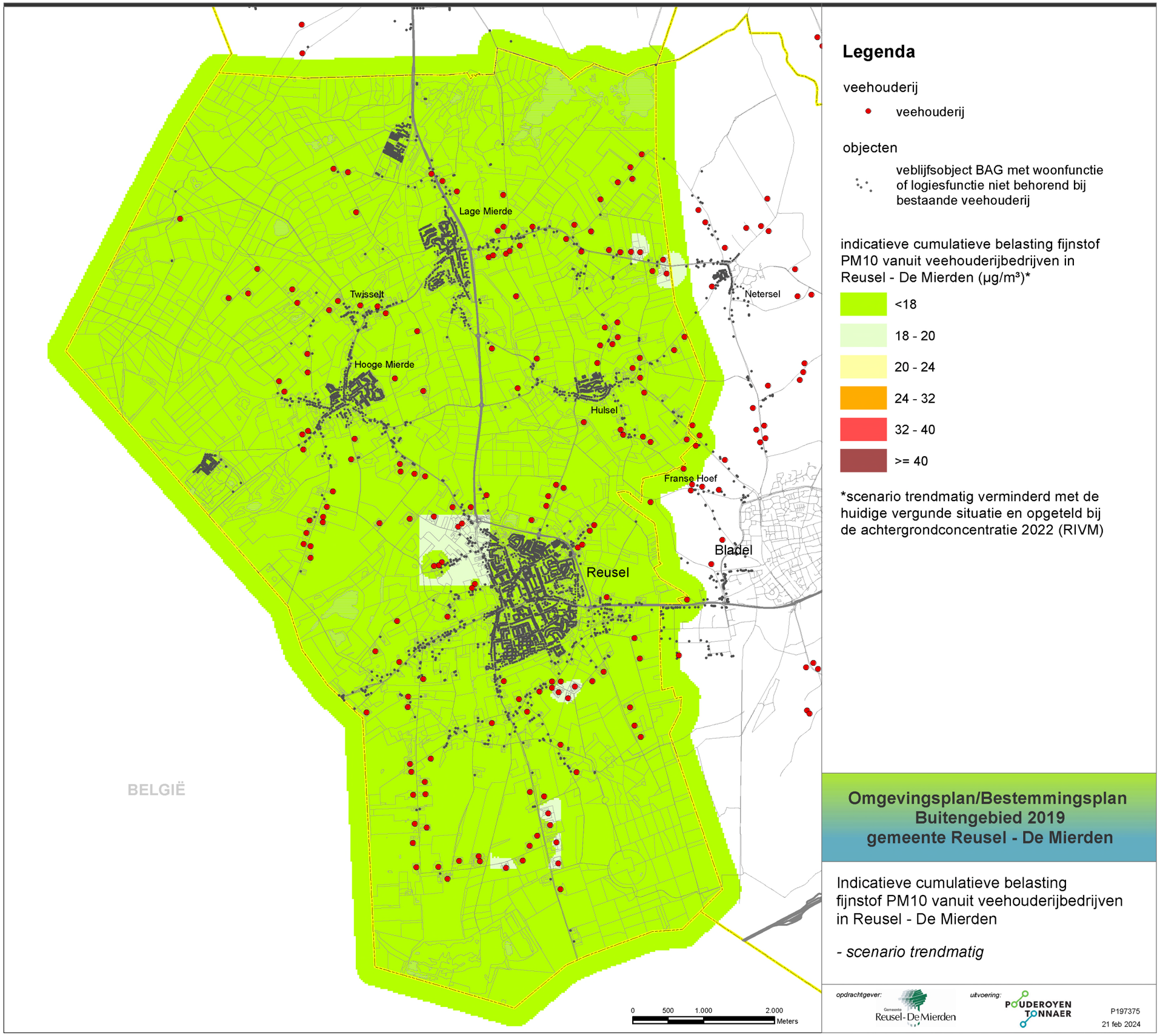

Legenda

veehouderij

- veehouderij

objecten

- veblijfsobject BAG met woonfunctie of logiesfunctie niet behorend bij bestaande veehouderij

indicatieve cumulatieve belasting fijnstof PM10 vanuit veehouderijbedrijven in Reusel - De Mierden (µg/m³)*

- <18
- 18 - 20
- 20 - 24
- 24 - 32
- 32 - 40
- >= 40

*scenario trendmatig verminderd met de huidige vergunde situatie en opgeteld bij de achtergrondconcentratie 2022 (RIVM)

Omgevingsplan/Bestemmingsplan Buitengebied 2019 gemeente Reusel - De Mierden

Indicatieve cumulatieve belasting fijnstof PM10 vanuit veehouderijbedrijven in Reusel - De Mierden

- scenario trendmatig

opdrachtgever: Gemeente Reusel-De Mierden

uitvoering: Pouderoyen Tonnaer

P197375

21 feb 2024

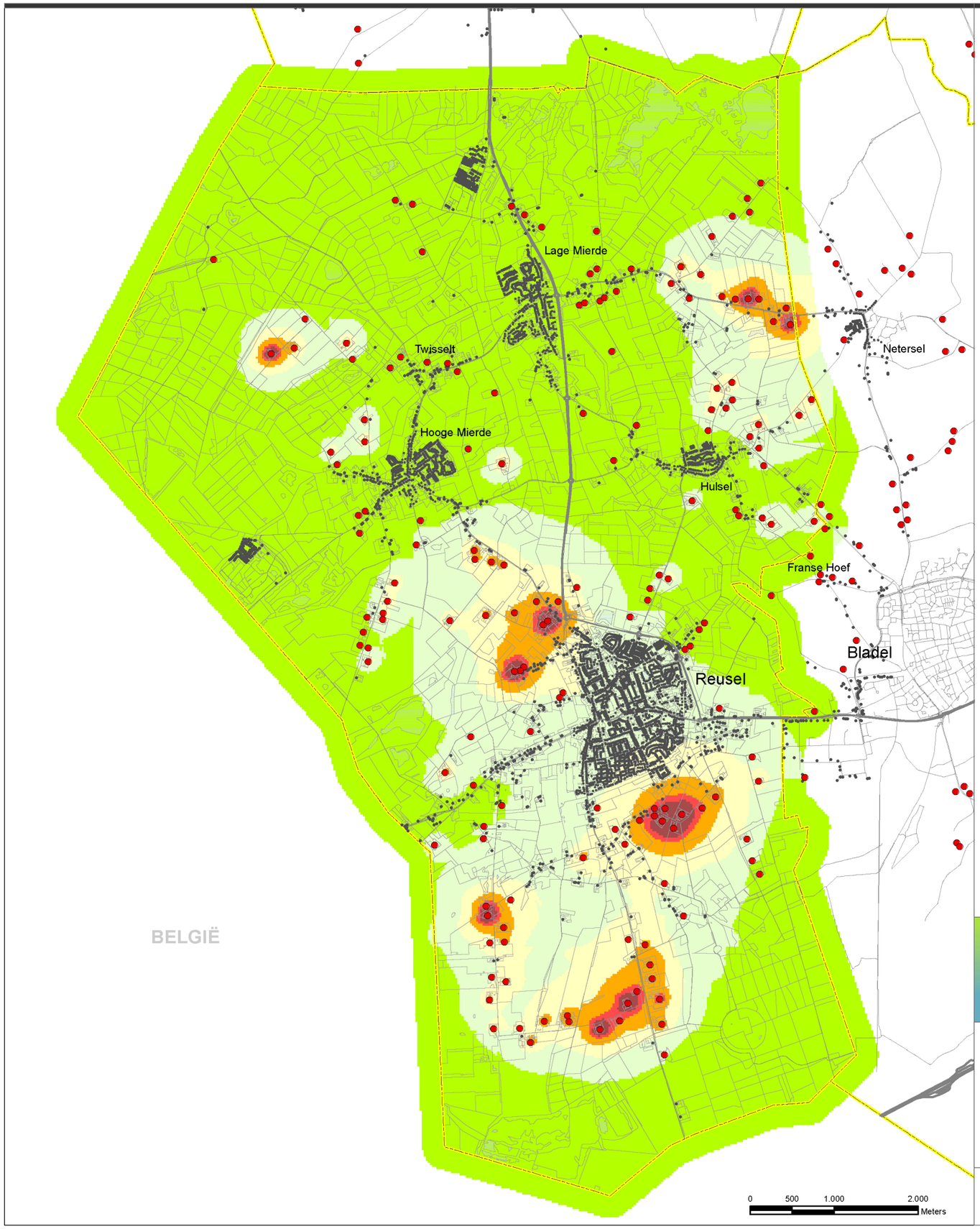

Legenda

veehouderij

- veehouderij

objecten

- veblijfsobject BAG met woonfunctie of logiesfunctie niet behorend bij bestaande veehouderij

indicatieve cumulatieve belasting fijnstof PM10 vanuit veehouderijbedrijven in Reusel - De Mierden (µg/m³)*

- <18
- 18 - 20
- 20 - 24
- 24 - 32
- 32 - 40
- >= 40

*scenario worst-case verminderd met de huidige vergunde situatie en opgeteld bij de achtergrondconcentratie 2022 (RIVM)

Omgevingsplan/Bestemmingsplan Buitengebied 2019 gemeente Reusel - De Mierden

Indicatieve cumulatieve belasting fijnstof PM10 vanuit veehouderijbedrijven in Reusel - De Mierden

- scenario worst-case

opdrachtgever: Gemeente Reusel-De Mierden

uitvoering: Pouderoyen Tonnaer

P197375

21 feb 2024

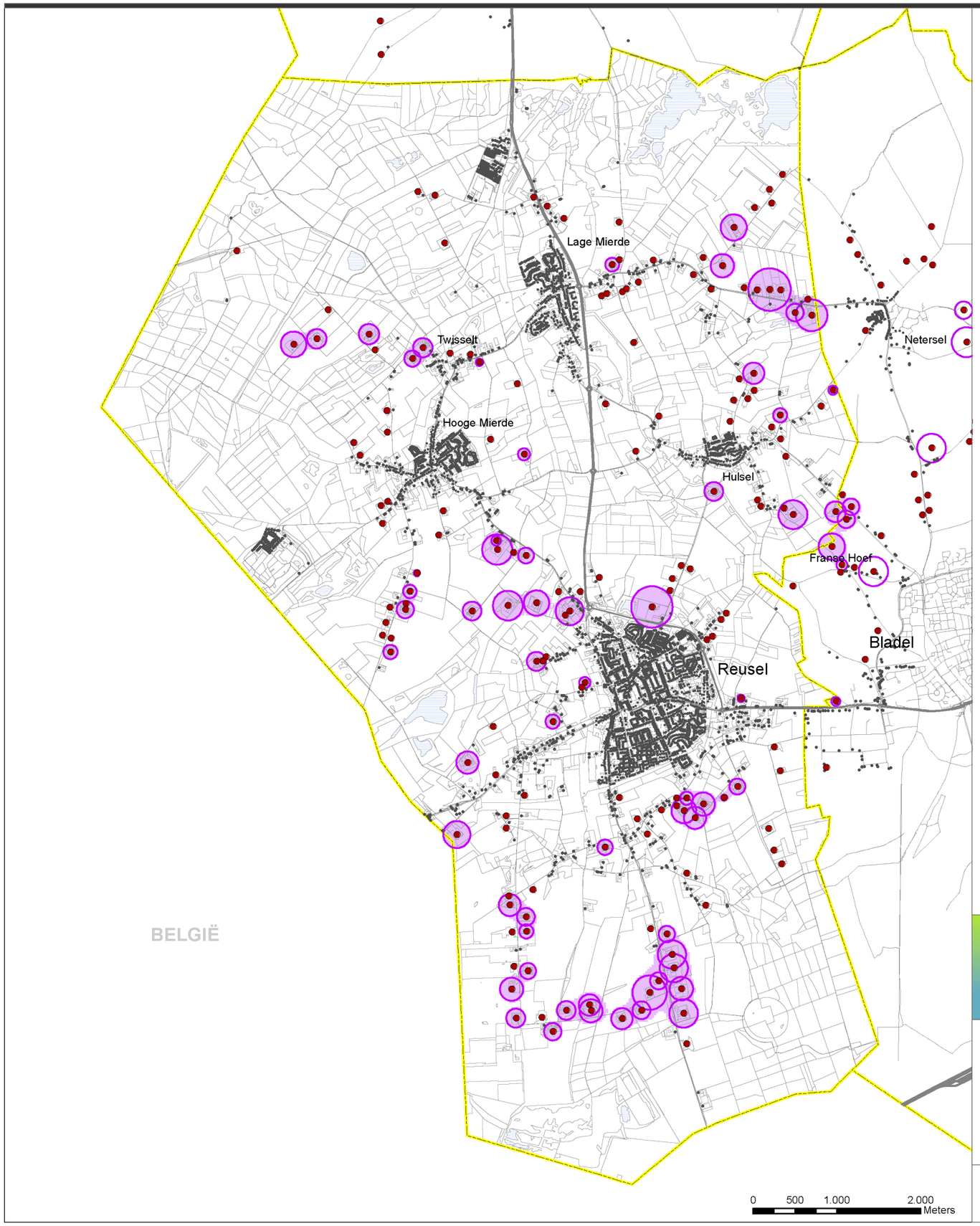

Legenda

veehouderij

- veehouderij

objecten

- veblijfsobject BAG met woonfunctie of logiesfunctie niet behorend bij bestaande veehouderij

risicocontouren volksgezondheid

- contour 30 EU / m³ (advieswaarde)
- indicatieve cumulatieve belasting > 30 EU / m³ (advieswaarde)

Omgevingsplan/Bestemmingsplan Buitengebied 2019 gemeente Reusel - De Mierden

Risicocontouren volksgezondheid obv fijnstof emissie en omrekening naar advieswaarde voor endotoxine

- huidige situatie vergund

opdrachtgever: Gemeente Reusel-De Mierden

uitvoering: Pouderoyen Tonnaer

P197375

21 feb 2024

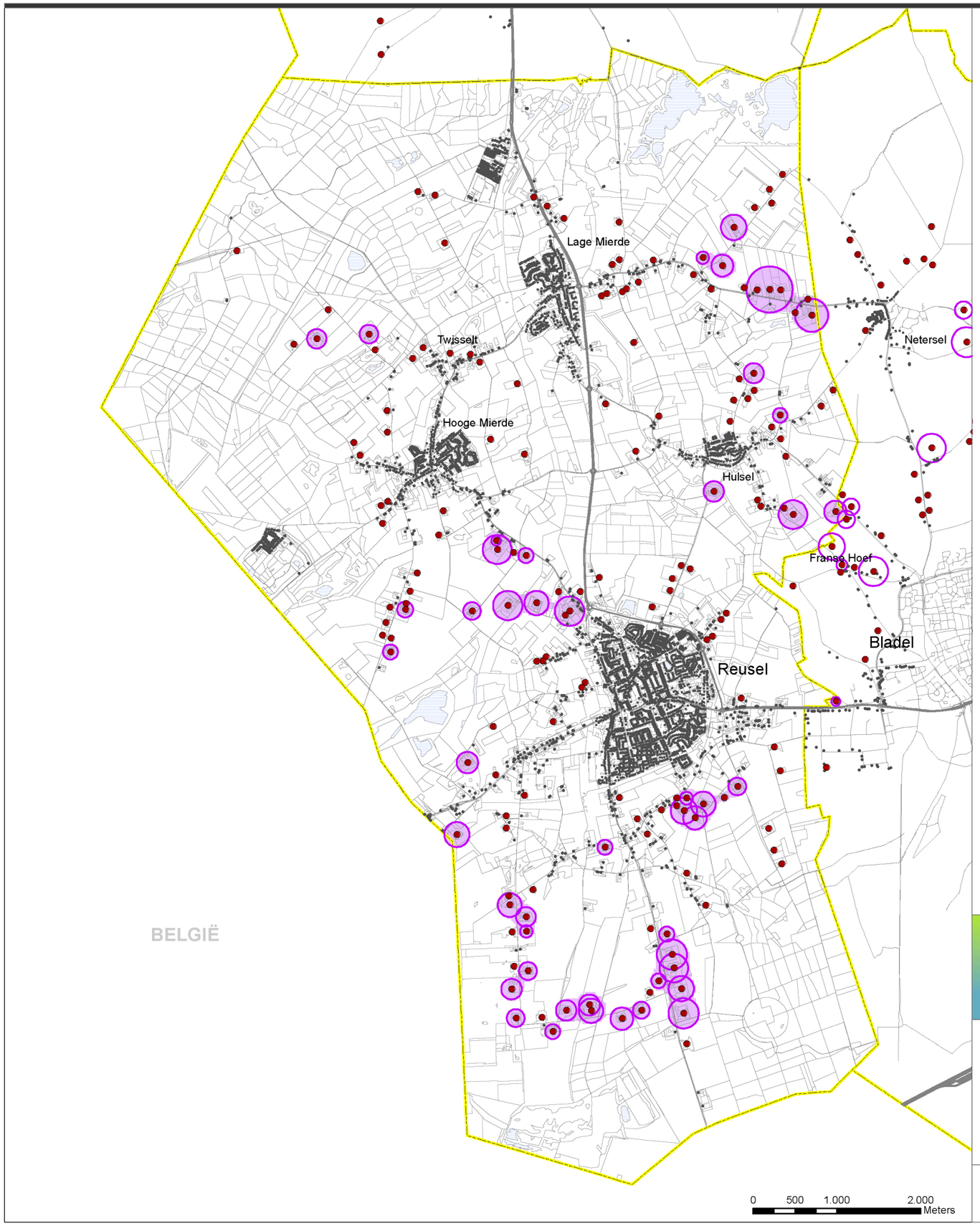

Legenda

veehouderij

- veehouderij

objecten

- veblijfsobject BAG met woonfunctie of logiesfunctie niet behorend bij bestaande veehouderij

risicocontouren volksgezondheid

- contour 30 EU / m³ (advieswaarde)
- indicatieve cumulatieve belasting > 30 EU / m³ (advieswaarde)

Omgevingsplan/Bestemmingsplan Buitengebied 2019 gemeente Reusel - De Mierden

Risicocontouren volksgezondheid obv fijnstof emissie en omrekening naar advieswaarde voor endotoxine

- scenario trendmatig

opdrachtgever: Gemeente Reusel-De Mierden

uitvoering: POUDEROYEN TONNAER

P197375

21 feb 2024

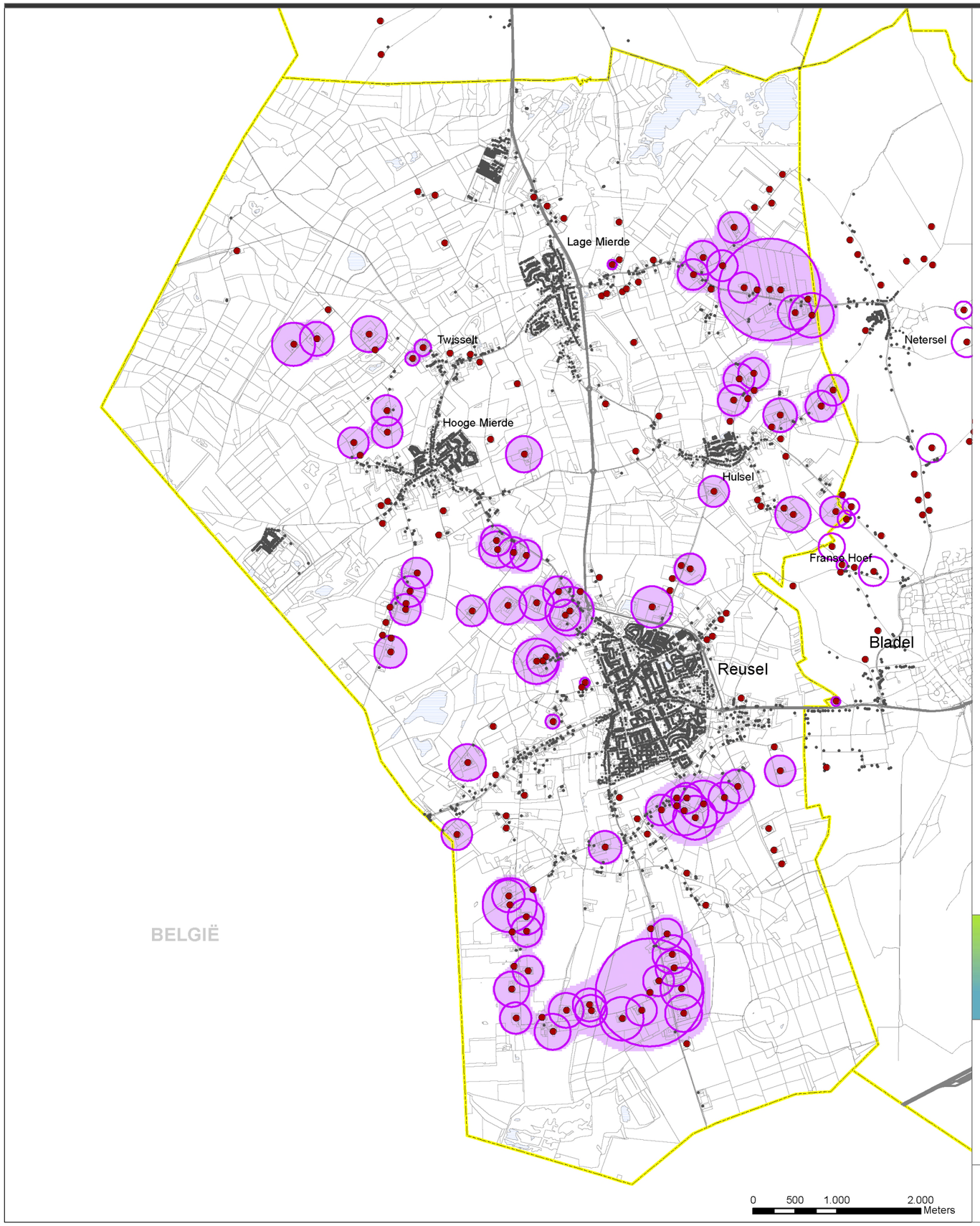

Legenda

veehouderij

- veehouderij

objecten

- veblijfsobject BAG met woonfunctie of logiesfunctie niet behorend bij bestaande veehouderij

risicocontouren volksgezondheid

- contour 30 EU / m³ (advieswaarde)
- indicatieve cumulatieve belasting > 30 EU / m³ (advieswaarde)

Omgevingsplan/Bestemmingsplan Buitengebied 2019 gemeente Reusel - De Mierden

Risicocontouren volksgezondheid obv fijnstof emissie en omrekening naar advieswaarde voor endotoxine

- scenario worst-case

opdrachtgever: Gemeente Reusel-De Mierden

uitvoering: POUDEROYEN TONNAER

P197375

21 feb 2024

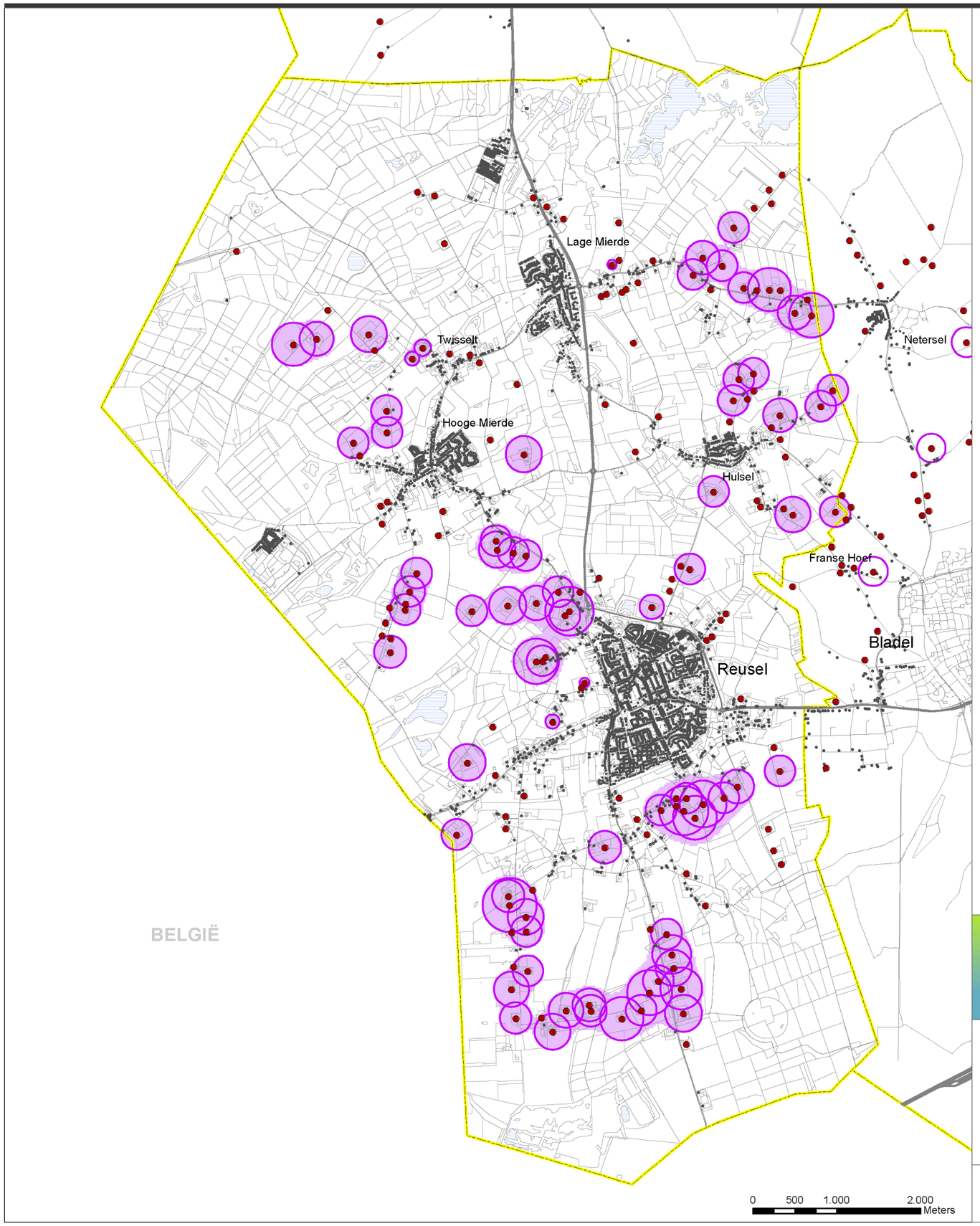

Legenda

veehouderij

- veehouderij

objecten

- veblijfsobject BAG met woonfunctie of logiesfunctie niet behorend bij bestaande veehouderij

risicocontouren volksgezondheid

- contour 30 EU / m³ (advieswaarde)
- indicatieve cumulatieve belasting > 30 EU / m³ (advieswaarde)

Omgevingsplan/Bestemmingsplan Buitengebied 2019 gemeente Reusel - De Mierden

Risicocontouren volksgezondheid
obv fijnstof emissie en omrekening
naar advieswaarde voor endotoxine

- scenario worst-case -leghennen

opdrachtgever: Gemeente Reusel-De Mierden

uitvoering: POUDEROYEN TONNAER

P197375
27 feb 2024

BIJLAGE 3: BUREAUONDERZOEK BESCHERMDE SOORTEN, STARO, 5 APRIL 2024

Bureauonderzoek beschermde soorten
Bestemmingsplan buitengebied Reusel - De Mierden

Datum : 5 april 2024
Opdrachtgever : PouderoyenTonnaer
Contactpersoon : Willem Scheijen
Opgesteld door : Eric Claassen

Aanleiding
Voor het buitengebied van de gemeente Reusel – De Mierden is PouderoyenTonnaer bezig met het opstellen van een nieuw bestemmingsplan. In het kader van dit bestemmingsplan is het gewenst inzicht te verkrijgen in de aanwezigheid van beschermde flora en fauna binnen het bestemmingsplangebied. Daartoe is een bureauonderzoek uitgevoerd waarbij gegevens uit de Nationale Databank Flora en Fauna (NDFF) inzichtelijk zijn gemaakt. De resultaten van het onderzoek zijn in deze notitie weergegeven en van een beknopte toelichting voorzien.

Wettelijk kader
In Nederland is de bescherming van natuurwaarden sinds 1 januari 2024 geregeld in de Omgevingswet (OW). Deze wet regelt de bescherming van soorten, gebieden en houtopstanden en vervangt daarmee de Wet natuurbescherming. Daarnaast is provinciale gebiedsbescherming vastgelegd in het Natuurnetwerk Nederland (NNN), opgenomen in de Omgevingsverordeningen van provincies.

Soortbescherming
Op het gebied van soortbescherming is het uitgangspunt van de Omgevingswet dat geen schade mag worden gedaan aan beschermde dieren of planten, tenzij dit uitdrukkelijk is toegestaan middels een vergunning; het ‘nee, tenzij-principe’. De Omgevingswet kent de volgende drie categorieën beschermde soorten (zie tabel 1):

1. Alle van nature in Nederland in het wild levende vogels beschermd volgens het beschermingsregime van de Europese Vogelrichtlijn;
2. Soorten, niet vogels zijnde, van de Europese Habitatrichtlijn bijlage IV onderdeel a, het Verdrag van Bern bijlage II en het Verdrag van Bonn bijlage I, voor zover hun natuurlijke verspreidingsgebied zich in Nederland bevindt;
3. ‘Andere soorten’, waaronder soorten die vanuit nationaal oogpunt bescherming behoeven.

Elk van deze beschermingsregimes kent zijn eigen verbodsbepalingen en vereisten voor een vergunning voor het overtreden van de verboden. De verbodsbepalingen voor vogels en overige Europese soorten (categorie 1 en 2) zijn letterlijk overgenomen uit respectievelijk de Vogelrichtlijn en de Habitatrichtlijn. Voor de andere, ‘nationaal’ beschermde soorten (categorie 3) gelden verbodsbepalingen die geïnspireerd zijn op de Habitatrichtlijn, maar in sommige opzichten minder streng zijn. In tabel 1 zijn de verbodsbepalingen per regime weergegeven.

Om af te mogen wijken van de verbodsbepalingen via een vergunning moet aan drie criteria zijn voldaan:

- Er geen andere bevredigende oplossing bestaat;

- Er moet sprake zijn van een in de wet genoemd belang. De wet geeft voor de verschillende beschermingsregimes aan wat die belangen zijn, zoals ruimtelijke ontwikkeling, volksgezondheid of openbare veiligheid;
- De activiteit geen afbreuk doet aan het streven de populaties van de betrokken soort in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding te laten voortbestaan.

Als aan deze drie vereisten voldaan is, kan een vergunning worden verleend. Voor een aantal handelingen is bovendien vrijstelling mogelijk, bijvoorbeeld in de vorm van een provinciale verordening of een gedragscode.

Tabel 1. Verbodsbepalingen per categorie beschermde soorten

Categorie 1 §11.2.2 Bal	**Categorie 2 §11.2.3 Bal**	**Categorie 3 §11.2.4 Bal**
Art 11.37 Lid 1 a Het is verboden in het wild levende vogels opzettelijk te doden of te vangen	Art 11.46 Lid 1 a Het is verboden soorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te doden of te vangen	Art 11.54 Lid 1 a Het is verboden soorten opzettelijk te doden of te vangen
Art 11.37 Lid 1 b Het is verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels te vernielen of te beschadigen, of nesten van vogels weg te nemen	Art 11.46 Lid 1 b Het is verboden dieren opzettelijk te verstoren	Art 11.54 Lid 1 b Het is verboden de vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren opzettelijk te beschadigen of te vernielen
	Art 11.46 Lid 1 c Het is verboden eieren van dieren in de natuur opzettelijk te vernielen of te rapen	
Art 11.37 Lid 1 c Het is verboden eieren te rapen en deze onder zich te hebben		Art 11.54 Lid 1 c Het is verboden plantensoorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen
	Art 11.46 Lid 1 d Het is verboden de voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren te beschadigen of te vernielen	
Art 11.37 Lid 3 Het is verboden vogels opzettelijk te storen, tenzij de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort		
	Art 11.46 Lid 1 e Het is verboden plantensoorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen	

Specifieke zorgplicht voor flora- en fauna-activiteiten

Een flora- en fauna-activiteit is een activiteit met mogelijke gevolgen voor van nature in het wild levende dieren of planten.

Degene die een activiteit verricht (flora- en fauna-activiteit) en weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat die activiteit nadelige gevolgen kan hebben voor de natuurbescherming is verplicht:

- alle maatregelen te nemen die redelijkerwijs van diegene kunnen worden gevraagd om die gevolgen te voorkomen;
- voor zover die gevolgen niet kunnen worden voorkomen: die gevolgen zoveel mogelijk te beperken of ongedaan te maken; en
- als die gevolgen onvoldoende kunnen worden beperkt: die activiteit achterwege te laten voor zover dat redelijkerwijs van diegene kan worden gevraagd.

De zorgplicht houdt ook in dat voorafgaand aan een flora- en fauna-activiteit onderzoek gedaan moet worden naar het voorkomen van beschermde soorten, inclusief Rode-Lijstsoorten. Als negatieve effecten op deze soorten niet uitgesloten kunnen worden dient nagegaan te worden welke effecten

kunnen optreden. Preventieve maatregelen dienen te worden genomen en gecontroleerd of deze het beoogde effect hebben. Als dit niet het geval is dienen passende herstelmaatregelen te worden getroffen. Naast bovengenoemde verplichtingen is men ook verplicht om bij dieren onnodig lijden te voorkomen.

Methode
De aanwezigheid van beschermde flora en fauna binnen het bestemmingsplangebied is bepaald aan de hand van data uit de Nationale Databank Flora en Fauna (NDFF). De NDFF bundelt, uniformeert en valideert natuurgegevens in Nederland. De gegevens brengen in beeld wat in een bepaald gebied bekend is over het voorkomen van planten- en diersoorten. De waarnemingen in de NDFF zijn afkomstig van professionele en vrijwillige waarnemers[1]

Voor het bestemmingsplangebied van het bestemmingsplan buitengebied Reusel – De Mierden zijn de gegevens uit de NDFF gefilterd van de afgelopen 5 jaar (2019 t/m 2024). Daarbij is gekeken naar flora en fauna met een beschermingsstatus volgens de Wet natuurbescherming. De hiermee verkregen data is uitgesplitst in de soortgroepen, amfibieën, insecten-kevers, insecten-dagvlinders, insecten-libellen, reptielen, vaatplanten, vogels, zoogdieren-vleermuizen en zoogdieren-overige. Van iedere soortgroep is weergegeven welke soorten zijn waargenomen en tot welk beschermingsregime deze behoren. Van de soortgroep vogels is een uitsplitsing gemaakt in vogelsoorten met een jaarrond beschermd nest en soorten die dit niet hebben. Per soortgroep is de verspreiding van de waargenomen soorten over het bestemmingsplangebied in een kaartbeeld weergegeven. Binnen het bestemmingsplangebied liggen natuurgebieden die behoren tot het Natuurnetwerk Brabant (NNB). Tevens behoren delen van het bestemmingsplangebied tot het Natura 2000-gebied Kempenland – West. De begrenzing van het NNB en het Natura 2000-gebied is op de verspreidingskaarten weergegeven. Hiermee is te zien of waarnemingen binnen of buiten deze natuurgebieden zijn gedaan.

Verantwoording
Dit onderzoek betreft een bureauonderzoek naar de aanwezigheid van beschermde flora en fauna in het bestemmingsplangebied. Hierbij is alleen gebruikgemaakt van gegevens uit de NDFF. Andere bronnen zijn niet geraadpleegd.
De volledigheid van de gegevens in de NDFF hangt af van de mate van onderzoek wat is uitgevoerd. De NDFF geeft een oordeel over de volledigheid. Voor het bestemmingsplangebied geldt dat over het algemeen voor alle soortgroepen de volledigheid van de gegevens in de delen van het bestemmingsplangebied die binnen het NNB en het Natura 2000-gebied liggen als goed wordt beoordeeld. Voor de delen van het bestemmingsplangebied die buiten het NNBen het Natura 2000-gebied liggen wordt de volledigheid van de gegevens als redelijk tot slecht beoordeeld. Behalve voor de soortgroep dagvlinders. Voor deze soortgroep geldt vrijwel het gehele bestemmingsplangebied als goed en redelijk goed onderzocht. Dit houdt in dat er soorten in het gebied aanwezig kunnen zijn die niet als waarneming in de NDFF staan vermeld. Het voorliggende bureauonderzoek geeft zodoende geen volledige zekerheid over de afwezigheid van beschermde flora en fauna binnen het bestemmingsplangebied. Dit onderzoek geeft weer welke waarnemingen in de NDFF staan ten tijde van raadpleging (18 maart 2024). De NDFF wordt continue bijgewerkt. De gegevens kunnen dus veranderen. Dit bureauonderzoek is om voorgaande redenen niet als enige middel te gebruiken voor toetsing van ontwikkelingen aan de Omgevingswet. Voor dat doel dient op zijn minst ook een veldbezoek te worden uitgevoerd naar de actuele situatie in het plangebied.

[1] https://www.ndff.nl/overdendff/

In deze notitie zijn verspreidingskaarten opgenomen met waarnemingen uit de NDFF. Deze informatie mag niet zonder toestemming van BIJ12 worden verstrekt aan derden of op enige andere wijze openbaar worden gemaakt.

Resultaten

In totaal zijn de afgelopen 5 jaar binnen het bestemmingsplangebied 10.406 waarnemingen gedaan van 173 verschillende soorten. Deze soorten behoren tot de soortgroepen vleermuizen (5 soorten), vaatplanten (1 soort), overige zoogdieren (18 soorten), vogels (123 soorten), reptielen (3 soorten), amfibieën (12 soorten), vlinders (5 soorten), libellen (5 soorten) en kevers (1 soort).

In figuur 1 is de verspreiding over het bestemmingsplangebied weergegeven van het totaal aantal waarnemingen van de afgelopen 5 jaar. In deze figuur is eveneens de begrenzing aangegeven van het NNB en het Natura 2000-gebied Kempenland – West. De figuur laat zien dat de meeste waarnemingen zijn gedaan in de gebieden die behoren tot het NNB en Natura 2000. Meest logische verklaring hiervoor, en deels blijkt dit ook uit de aan de waarnemingen gekoppelde informatie, is dat in deze gebieden onderzoek wordt uitgevoerd ten behoeve van de monitoring van de natuurkwaliteit.

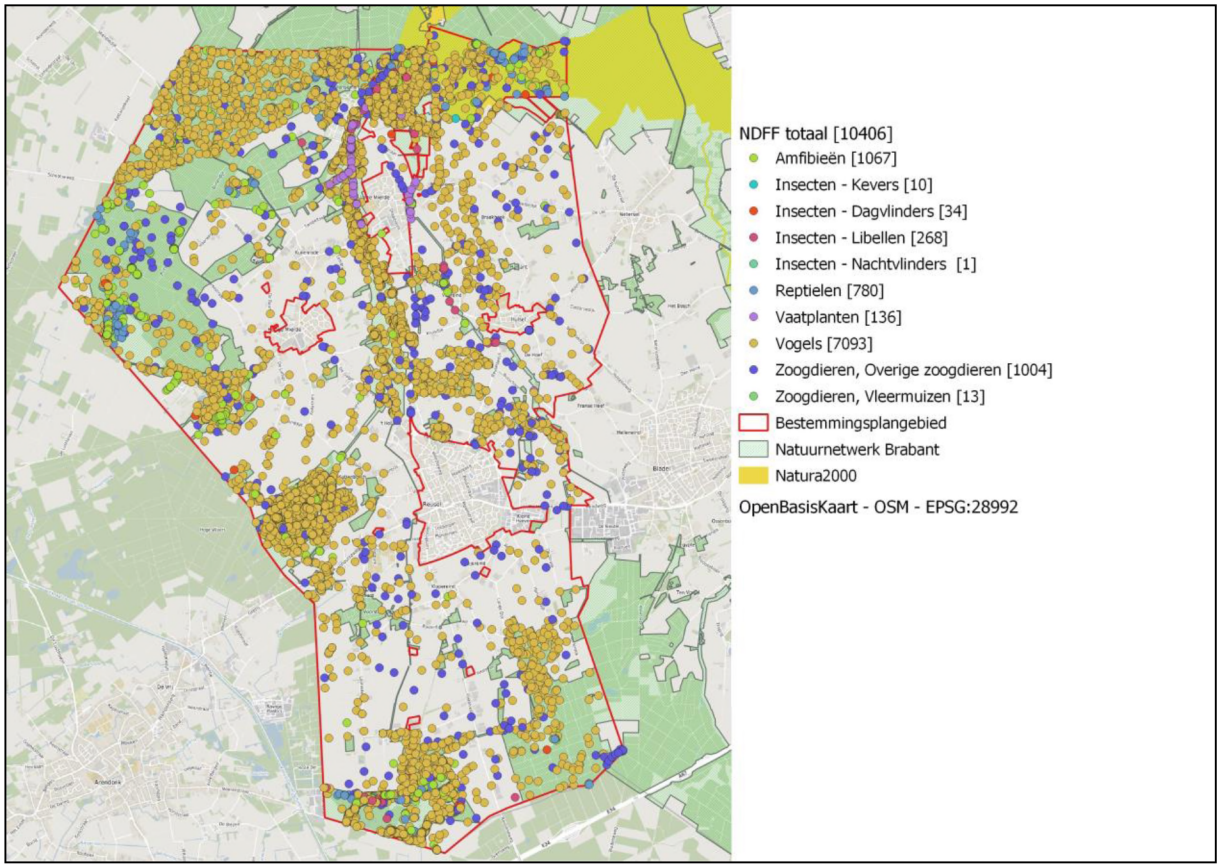

Figuur 1. Verspreiding over het bestemmingsplangebied van alle waarnemingen van de afgelopen 5 jaar. Tussen haakjes het aantal waarnemingen per soortgroep.

Onderstaand is per soortgroep weergegeven welke soorten de afgelopen 5 jaar zijn waargenomen. Per soort is aangegeven welk beschermingsregime vanuit de Omgevingswet, Besluit activiteiten leefomgeving (Bal) geldt. De verspreiding van de soorten over het bestemmingsplangebied is per soortgroep in een kaart weergegeven.

Vleermuizen

Tabel 2. Vleermuizen, soorten en aantallen.

invoer = het aantal keer dat de soort is ingevoerd in de NDFF. totaal aantal = het aantal waargenomen individuen van een soort.

Voor uitleg beschermingsregime, zie paragraaf Wettelijk kader

Soorten	# invoer	totaal aantal	Beschermingsregime Bal			Opmerkingen
			§ 11.2.2	§ 11.2.3	§ 11.2.4	
Vleermuizen						
Franjestaart	1	1		x		dood gevonden
Gewone dwergvleermuis	9	11		x		foeragerend en overvliegend
Gewone grootoorvleermuis	1	1		x		
Laatvlieger	1	1		x		
Ruige dwergvleermuis	1	1		x		

Van de vleermuizen zijn geen waarnemingen van verblijfplaatsen in de NDFF bekend. In de kaart is te zien dat de waarnemingen van vleermuizen vrijwel alleen gedaan zijn in het Natura 2000-gebied in het noorden van het bestemmingsplangebied. De volledigheid van de gegevens van vleermuizen is volgens de NDFF slecht en voor een zeer klein deel van het bestemmingsplangebied redelijk. Er mag verwacht worden dat de aantallen vleermuizen en de verspreiding over het bestemmingsplangebied groter zijn.

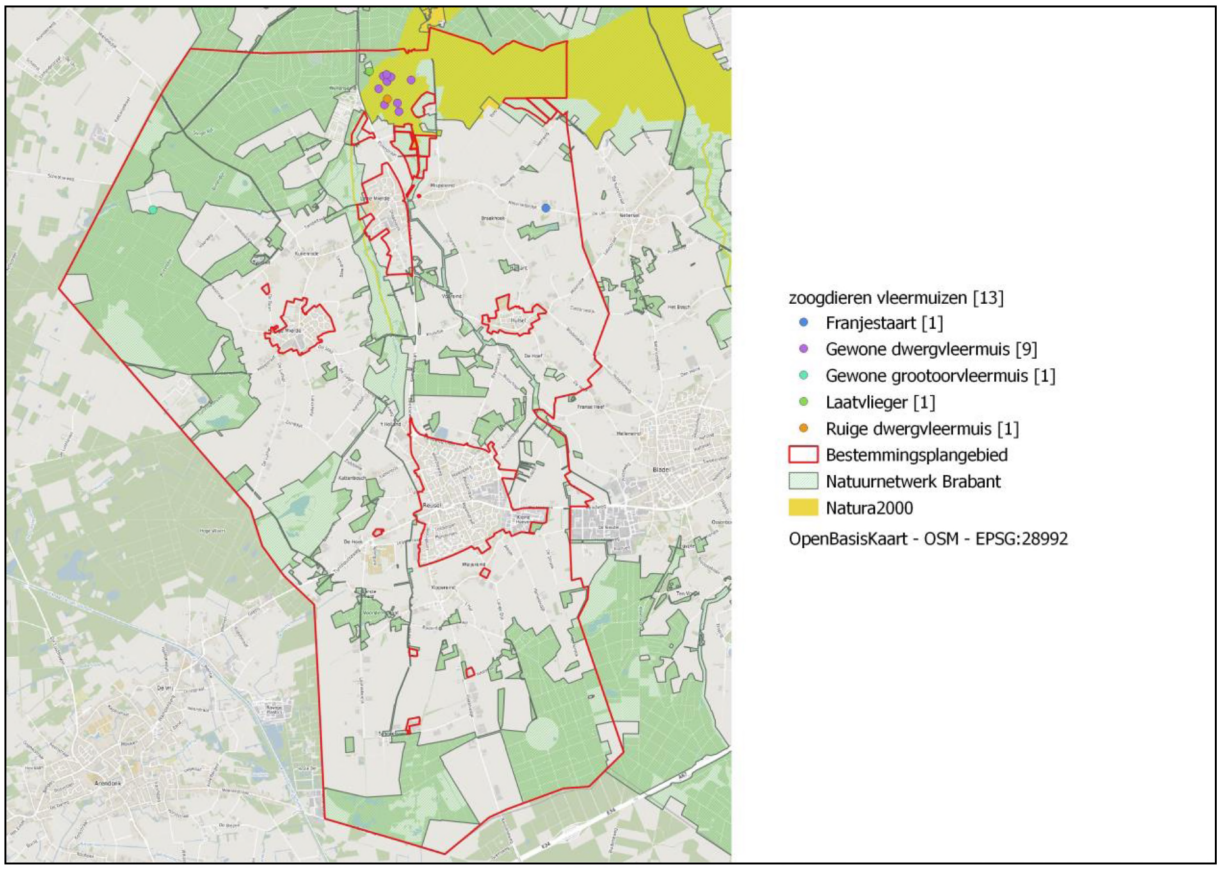

Figuur 2. Verspreiding over het bestemmingsplangebied van waarnemingen van vleermuizen. Tussen haakjes het aantal waarnemingen per soort.

Overige zoogdieren

Tabel 3. Overige zoogdieren, soorten en aantallen.

invoer = het aantal keer dat de soort is ingevoerd in de NDFF. totaal aantal = het aantal waargenomen individuen van een soort.

Voor uitleg beschermingsregime, zie paragraaf Wettelijk kader

vrijgesteld*: Voor deze soorten geldt in de provincie Noord-Brabant een vrijstelling van de vergunningplicht bij schadelijke activiteiten. Het is toegestaan om:

a) deze soorten te vangen;

b) de vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van deze soorten opzettelijk te beschadigen of te vernielen.

Soorten	**# invoer**	**totaal aantal**	**Beschermingsregime Bal**				**Opmerkingen**
			§ 11.2.2	**§ 11.2.3**	**§ 11.2.4**	**vrijgesteld***	
Overige zoogdieren							
Bever	1	1		x			
Boommarter	18	19			x		3 keer verkeersslachtoffer
Bosmuis	11	31			x	x	2 keer verkeersslachtoffer
Bunzing	62	63			x		2 keer verkeersslachtoffer
Dwergmuis	2	3			x	x	
Dwergspitsmuis	1	1			x	x	dood exemplaar
Eekhoorn	61	70			x		3 keer verkeersslachtoffer
Egel	85	92			x	x	vooral verkeersslachtoffers
Haas	243	409			x	x	3 keer verkeersslachtoffer
Konijn	17	24			x	x	1 keer verkeersslachtoffer
Ondergrondse woelmuis	1	1			x	x	
Ree	361	599			x	x	aantal dode exemplaren/verkeersslachtoffers
Rosse woelmuis	4	4			x	x	
Steenmarter	76	76			x		12 keer verkeersslachtoffer
Veldmuis	1	1			x	x	
Vos	21	22			x	x	1 keer verkeersslachtoffer
Wezel	3	3			x		2 keer dood exemplaar
Wild zwijn	36	69			x	x	

In bovenstaande tabel valt op dat vooral veel waarnemingen zijn gedaan van haas en ree. Mogelijk betreft dit tellingen van de wildbeheereenheid. De waarnemingen van boommarter, eekhoorn en wild zwijn liggen vrijwel allemaal in de bosgebieden aan de noord- en noordwestkant van het bestemmingsplangebied. De waarnemingen van dode boommarters (verkeersslachtoffers) zijn gedaan langs de N269 in het noorden van het bestemmingsplangebied en langs de Gagelweg tussen Reusel en Hoge Mierde. Het aantal waarnemingen van verkeersslachtoffers van egel valt op. Deze waarnemingen betreffen vrijwel allemaal dode exemplaren langs de N269. Mogelijk wordt hier actief gemonitord op dode egels.

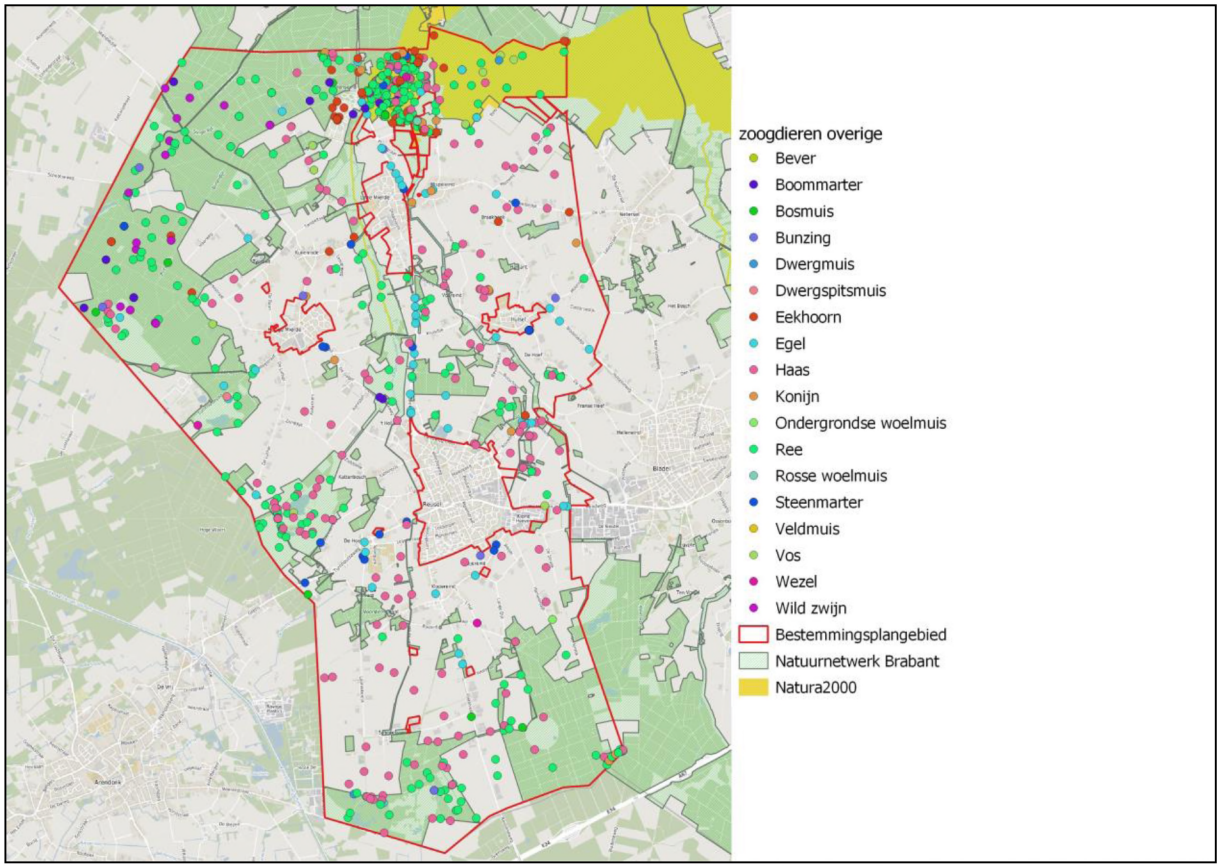

Figuur 3. Verspreiding over het bestemmingsplangebied van waarnemingen van overige zoogdiersoorten. Tussen haakjes het aantal waarnemingen per soort.

Amfibieën

Tabel 4. Amfibieën, soorten en aantallen.

invoer = het aantal keer dat de soort is ingevoerd in de NDFF. totaal aantal = het aantal waargenomen individuen van een soort.

Voor uitleg beschermingsregime, zie paragraaf Wettelijk kader

vrijgesteld*: Voor deze soorten geldt in de provincie Noord-Brabant een vrijstelling van de vergunningplicht bij schadelijke activiteiten. Het is toegestaan om:

a) deze soorten te vangen;

b) de vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van deze soorten opzettelijk te beschadigen of te vernielen.

Soorten	# invoer	totaal aantal	Beschermingsregime Bal				Opmerkingen
			§ 11.2.2	§ 11.2.3	§ 11.2.4	vrijgesteld*	
Amfibieën							
Alpenwatersalamander	111	482			x		larven, adulten, enkele verkeersslachtoffers. Veel waarnemingen tijdens de trek
Bastaardkikker	30	174			x	x	adulten en ook roepende dieren
Bruine kikker	190	12867			x	x	larven, adulten, juvenielen, eiklompen. Veel waarnemingen tijdens de trek
Gewone pad	189	14970			x	x	larven, adulten, juvenielen, eiklompen. Veel waarnemingen tijdens de trek
Groene kikker (Onb.)	201	977			x		larven, adulten, juvenielen. Ook waarnemingen tijdens de trek
Heikikker	93	635		x			larven, adulten, juvenielen
Kamsalamander	27	69		x			vooral waarnemingen tijdens de trek, enkele verkeersslachtoffers
Kleine watersalamander	28	38			x	x	
Meer-/Bastaardkikker	1	20			x	x	roepende dieren
Poelkikker	26	566		x			vooral waarnemingen van adulten, enkele juvenielen
Rugstreeppad	54	1358		x			larven, adulten, juvenielen, eisnoeren. Ook tijdens de trek
Vinpootsalamander	116	553			x		Paar waarnemingen tijdens de trek, enkele verkeersslachtoffers

In tabel 4 valt op dat van de soorten bruine kikker en gewone pad een zeer groot aantal waarnemingen is ingevoerd. Bij beide soorten komt dit vooral door één ingevoerde waarneming met een schatting van 10.000 larven. Van verschillende soorten amfibieën zijn in de NDFF veel waarnemingen te vinden met de vermelding dat de waarneming tijdens de trek is gedaan. Waarschijnlijk worden er in de gemeente in de periode van de amfibieëntrek dieren langs wegen middels amfibieënschermen in emmers opgevangen en over de weg gezet. De in de emmers aangetroffen dieren worden vervolgens ingevoerd in de NDFF.
In de kaart is te zien dat de meeste soorten amfibieën zijn waargenomen in de delen van het bestemmingsplangebied die tot het NNB en Natura 2000 behoren.

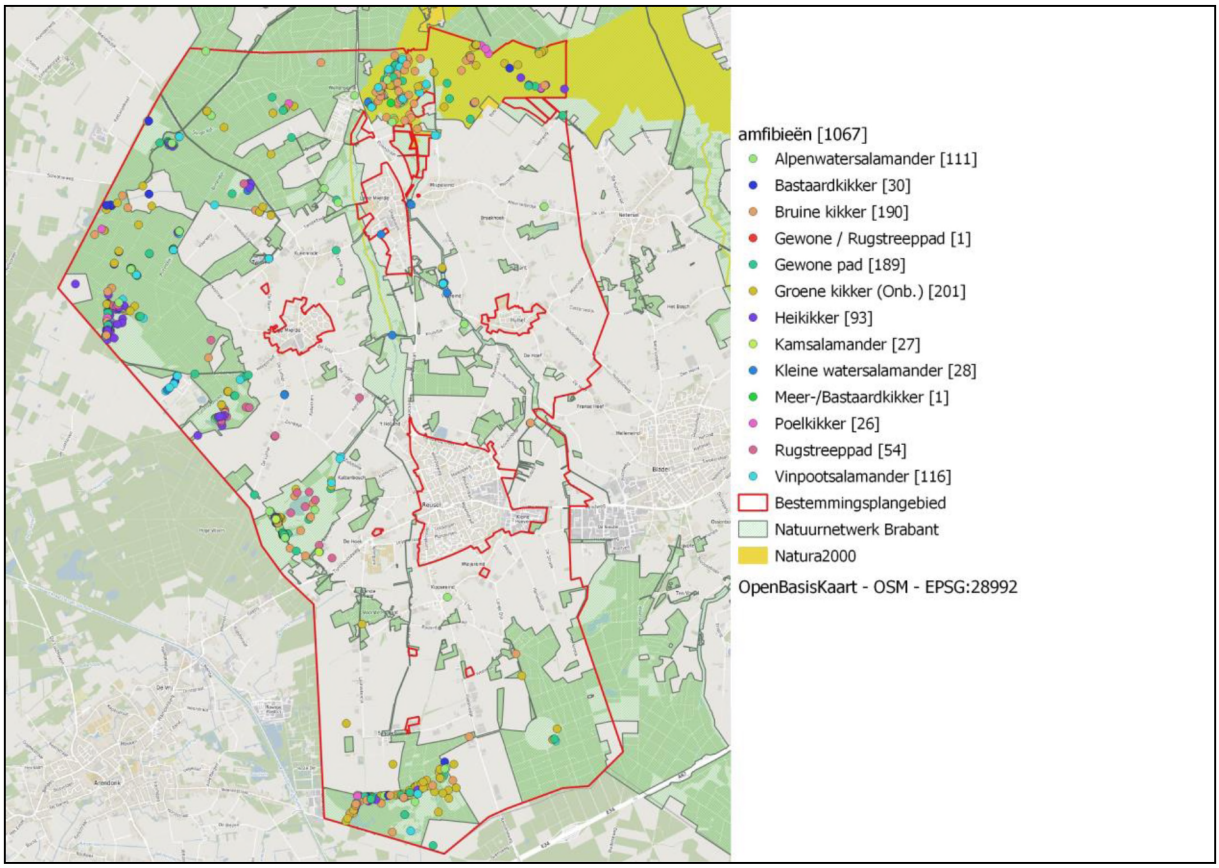

Figuur 4. Verspreiding over het bestemmingsplangebied van waarnemingen van amfibieën. Tussen haakjes het aantal waarnemingen per soort.

Reptielen

Tabel 5. Reptielen, soorten en aantallen.

invoer = het aantal keer dat de soort is ingevoerd in de NDFF. totaal aantal = het aantal waargenomen individuen van een soort.

Voor uitleg beschermingsregime, zie paragraaf Wettelijk kader

vrijgesteld*: Voor deze soorten geldt in de provincie Noord-Brabant een vrijstelling van de vergunningplicht bij schadelijke activiteiten. Het is toegestaan om:

a) deze soorten te vangen;

b) de vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van deze soorten opzettelijk te beschadigen of te vernielen.

Soorten	# invoer	totaal aantal	Beschermingsregime Bal				Opmerkingen
			§ 11.2.2	§ 11.2.3	§ 11.2.4	vrijgesteld*	
Reptielen							
Gladde slang	356	546		x			adulten, juvenielen en twee keer een vervellingshuid. Deel van de waarnemingen vanuit het meetnet reptielen
Hazelworm	2	2			x		
Levendbarende hagedis	422	634			x		adulten, subadulten en juvenielen

Binnen het bestemmingsplangebied zijn waarnemingen bekend van drie soorten reptielen: gladde slang, hazelworm en levendbarende hagedis. Bij een deel van de waarnemingen van gladde slang en levendbarende hagedis is vermeld dat deze uit het meetnet reptielen afkomstig zijn. Dit betekent dat vaste locaties systematisch worden gemonitord op aanwezigheid van deze soorten. Aan de verspreiding van de waarnemingen is dit ook te zien; veel waarnemingen zijn gedaan op dezelfde locaties. Waarnemingen van gladde slang zijn alleen bekend uit het zuiden van het bestemmingsplangebied.

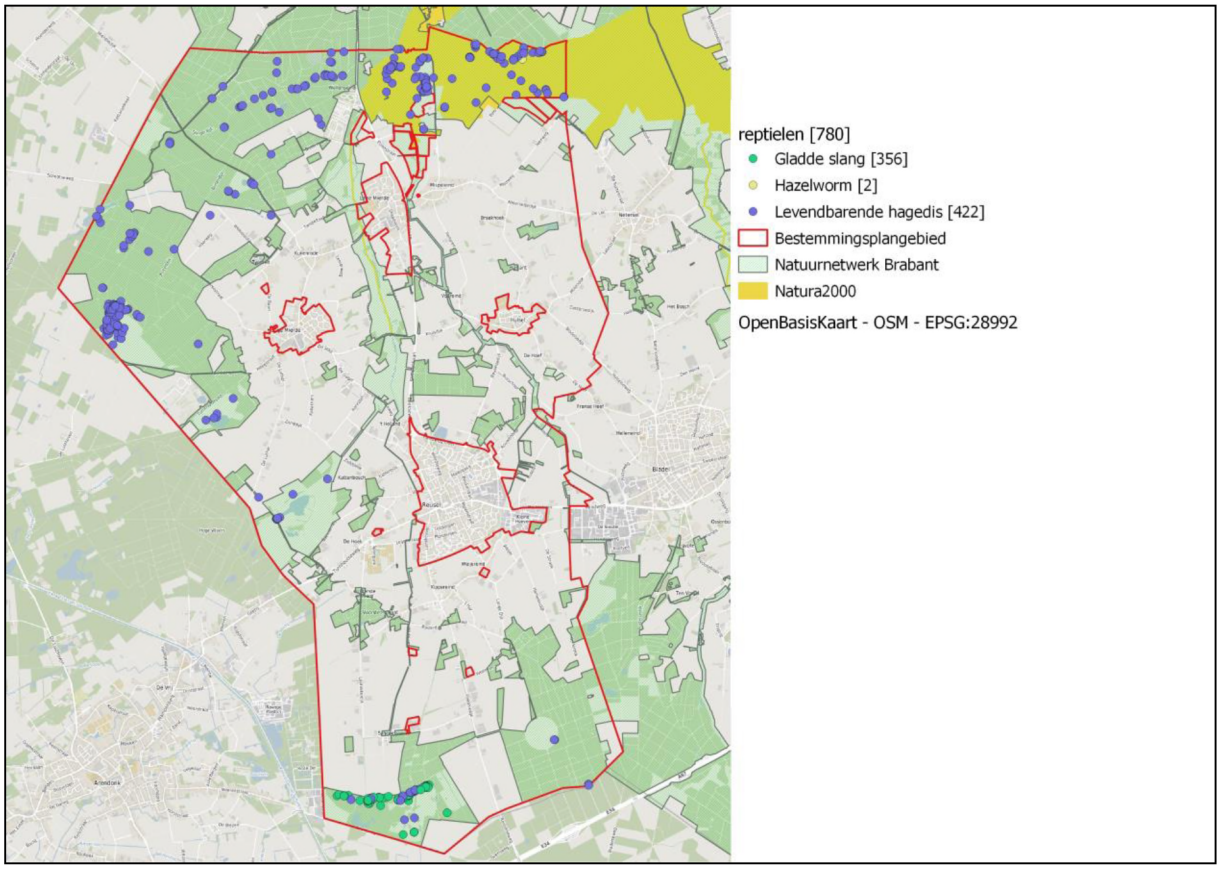

Figuur 5. Verspreiding over het bestemmingsplangebied van waarnemingen van reptielen. Tussen haakjes het aantal waarnemingen per soort.

Insecten

Tabel 6. Insecten, soorten en aantallen.

invoer = het aantal keer dat de soort is ingevoerd in de NDFF. totaal aantal = het aantal waargenomen individuen van een soort.

Voor uitleg beschermingsregime, zie paragraaf Wettelijk kader

vrijgesteld*: Voor deze soorten geldt in de provincie Noord-Brabant een vrijstelling van de vergunningplicht bij schadelijke activiteiten. Het is toegestaan om:

a) deze soorten te vangen;

b) de vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van deze soorten opzettelijk te beschadigen of te vernielen.

Soorten	# invoer	totaal aantal	Beschermingsregime Bal				Opmerkingen
			§ 11.2.2	§ 11.2.3	§ 11.2.4	vrijgesteld*	
Vlinders							
Bruine eikenpage	1	1			x		
Grote vos	26	31			x		
Grote weerschijnvlinder	5	5			x		
Kleine ijsvogelvlinder	2	2			x		
Teunisbloempijlstaart	1	1		x			
Libellen							
Beekrombout	1	1			x		
Bosbeekjuffer	234	855			x		
Gevlekte witsnuitlibel	1	1		x			
Gewone bronlibel	1	1			x		
Hoogveenglanslibel	31	48			x		
Kevers							
Vermiljoenkever	10	25		x			adulten en nimfen

Van de insecten zijn de waarnemingen van vermiljoenkever het vermelden waard. Deze soort is in 2012 voor het eerst aangetroffen in Nederland. De biotoop bestaat uit vochtige bossen, houtwallen en lanen met bomen en dikke takken die recent zijn doodgegaan. De vermiljoenkever is bekend uit het Natura 2000-gebied in het noorden van het bestemmingsplangebied. Vermoedelijk is de aanwezigheid hier onderzocht. Mogelijk komt de soort dus ook op andere locaties voor waar er niet naar is gezocht. Het hoge aantal waarnemingen van bosbeekjuffer valt op. Deze waarnemingen zijn gedaan langs de beken Reusel en Raamsloop. Op de verspreidingskaart is te zien dat vrijwel alle waarnemingen van beschermde insecten zijn gedaan in de gebieden die tot het NNB en het Natura 2000-gebied behoren.

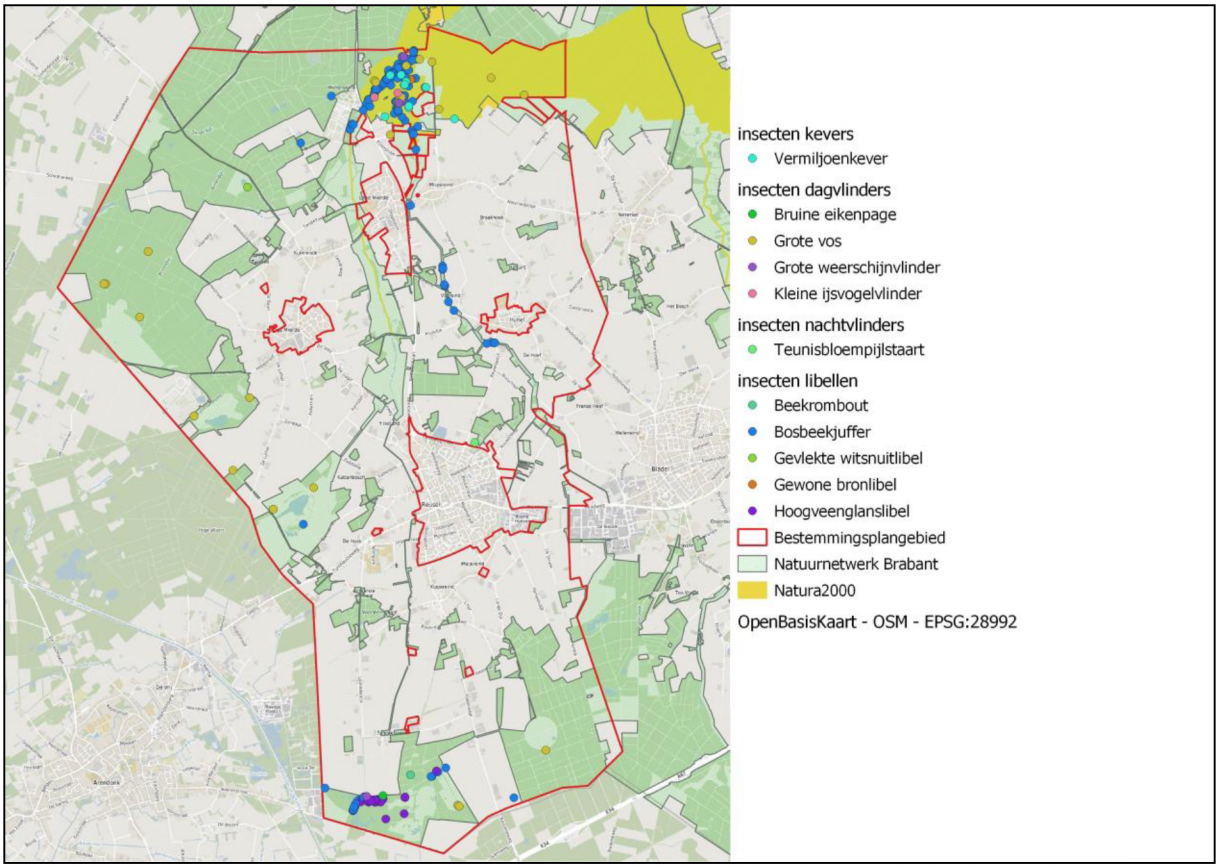

Figuur 6. Verspreiding over het bestemmingsplangebied van waarnemingen van insecten. Tussen haakjes het aantal waarnemingen per soort.

Vaatplanten

Tabel 7. Vaatplanten, soorten en aantallen.
invoer = het aantal keer dat de soort is ingevoerd in de NDFF. totaal aantal = het aantal waargenomen individuen van een soort.
Voor uitleg beschermingsregime, zie paragraaf Wettelijk kader

Soorten	**# invoer**	**totaal aantal**	**Beschermingsregime Bal**			**Opmerkingen**
			§ 11.2.2	**§ 11.2.3**	**§ 11.2.4**	
Vaatplanten						
Drijvende waterweegbree	136	491		x		

Van de beschermde vaatplanten zijn waarnemingen van één soort bekend in de NDFF. Dit betreft de drijvende waterweegbree. Het is een plant van helder, voedselarm tot matig voedselrijk (fosfaatarm), zwak zuur water. Ze komt voor in laaglandbeken, vennen, kanalen en poelen. Binnen het bestemmingslangebied is de soort waargenomen in de beken Reusel en Raamsloop.

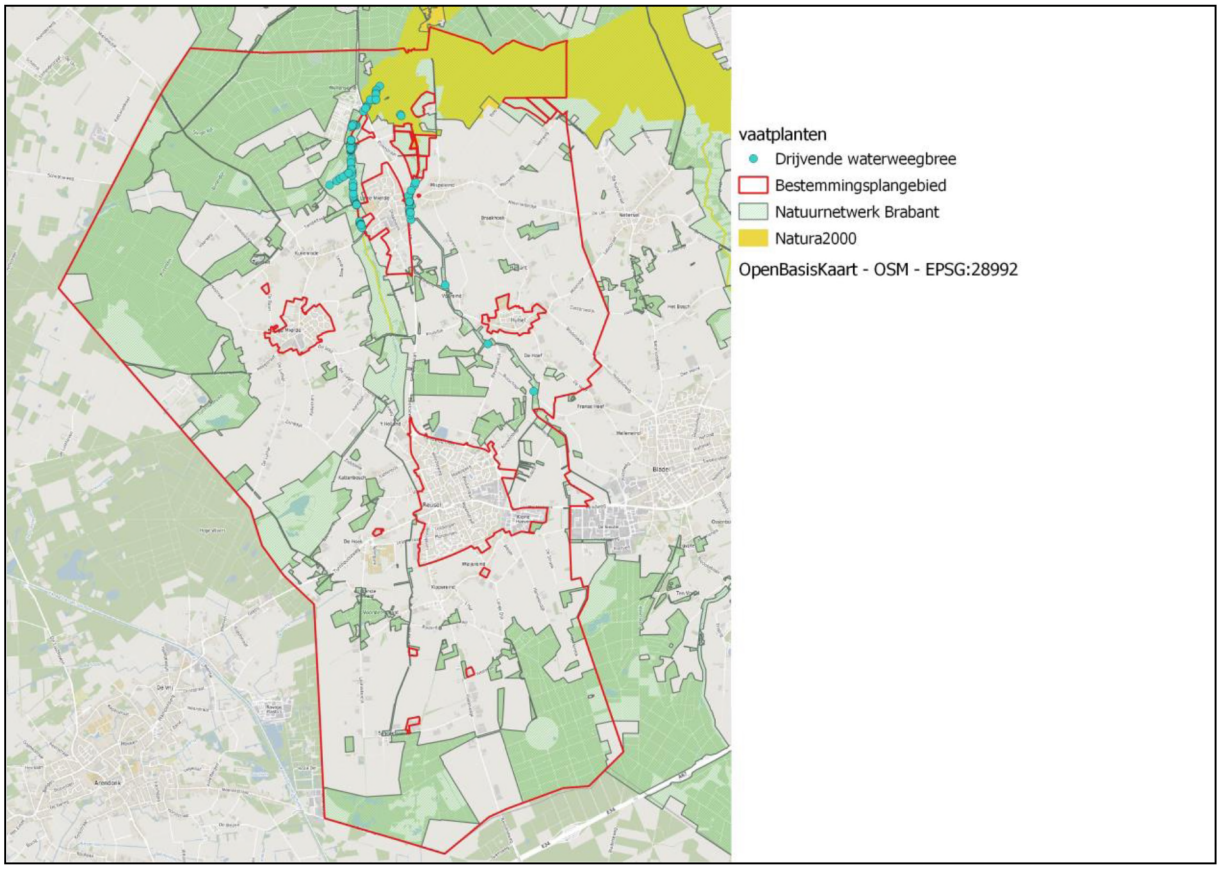

Figuur 7. Verspreiding over het bestemmingsplangebied van waarnemingen van vaatplanten. Tussen haakjes het aantal waarnemingen per soort.

Vogels

Alle van nature in Nederland voorkomende vogelsoorten zijn beschermd onder de Omgevingswet. Vogelsoorten zijn onder te verdelen in soorten waarvan het nest jaarrond beschermd is en overige soorten waarvan het nest alleen gedurende het broedseizoen beschermd is. In tabel 8 is aangegeven welke soorten een jaarrond beschermd nest hebben. Van deze soorten is eveneens aangegeven of de waarnemingen in de NDFF nesten of territoria betreffen. Dit is relevant omdat deze soorten over het algemeen langjarig hetzelfde nest gebruiken en moeilijk zelf een nest kunnen maken, vandaar ook de jaarronde bescherming van het nest. De overige vogelsoorten zijn meestal flexibeler in het vinden van een nestplek. Daarom is bij deze soorten minder relevant of de waarnemingen betrekking hebben op een nest.
Op de verspreidingskaarten van de vogels is te zien dat het merendeel van de waarnemingen is gedaan in delen van het bestemmingsplangebied die tot het NNB en het Natura 2000-gebied behoren. Uit de data van de NDFF blijkt dat veel waarnemingen zijn verzameld in het kader van broedvogelmonitoringsprojecten. Dergelijke projecten worden door terreinbeherende organisaties uitgevoerd om de natuurkwaliteit te bepalen en het natuurbeheer op af te stemmen. Dit verklaart waarom er zoveel waarnemingen van vogels in deze gebieden zijn gedaan.

Tabel 8. Vogels, soorten en aantallen.

invoer = het aantal waarnemingen ingevoerd in de NDFF.

Voor uitleg beschermingsregime, zie paragraaf Wettelijk kader. Jaarrond beschermd nest = het nest van deze soorten is ook buiten het broedseizoen beschermd.

Soorten	# invoer	Beschermingsregime Bal		Opmerkingen
		§ 11.2.2	jaarrond beschermd nest	
Vogels				
Aalscholver	73	x		
Appelvink	15	x		
Bergeend	6	x		
Blauwborst	64	x		
Blauwe reiger	1	x		kolonie met 12 individuen
Boerenzwaluw	3	x		
Bonte vliegenvanger	129	x		
Boomklever	164	x		
Boomkruiper	237	x		
Boomleeuwerik	118	x		
Boompieper	234	x		
Boomvalk	2	x	x	territoria vastgesteld
Bosrietzanger	34	x		
Bosruiter	2	x		
Bosuil	59	x		
Braamsluiper	1	x		
Brandgans	2	x		
Bruine kiekendief	1	x	x	overvliegend
Buizerd	43	x	x	territoria vastgesteld en waarnemingen van nesten
Casarca	3	x		
Dodaars	67	x		
Ekster	21	x		
Fazant	15	x		
Fitis	196	x		
Fluiter	4	x		
Fuut	38	x		
Gaai	32	x		
Geelgors	307	x		
Gekraagde roodstaart	173	x		
Gele kwikstaart	13	x		
Geoorde fuut	5	x		
Goudhaan	32	x		
Goudvink	33	x		
Grasmus	161	x		
Graspieper	9	x		
Grauwe gans	46	x		
Grauwe vliegenvanger	30	x		
Groene specht	69	x		
Groenling	6	x		
Grote bonte specht	154	x		
Grote Canadese gans	35	x		

Soorten	# invoer	Beschermingsregime Bal		Opmerkingen
		§ 11.2.2	jaarrond beschermd nest	
Grote karekiet	12	x		
Grote lijster	68	x		
Grote zilverreiger	2	x		
Grutto	55	x		
Havik	16	x	x	territoria vastgesteld
Heggenmus	51	x		
Holenduif	65	x		
Houtduif	96	x		
Houtsnip	130	x		
Huismus	15	x	x	territoria vastgesteld
Huiszwaluw	10	x		
IJsvogel	18	x		
Kauw	9	x		
Kerkuil	1	x	x	slaapplaats
Kievit	81	x		
Kleine bonte specht	62	x		
Kleine karekiet	130	x		
Kleine plevier	7	x		
Kneu	21	x		
Knobbelzwaan	6	x		
Koekoek	76	x		
Koolmees	151	x		
Koperwiek	2	x		
Krakeend	49	x		
Kruisbek	18	x		
Kuifeend	15	x		
Kuifmees	179	x		
Kwartel	25	x		
Matkop	22	x		
Meerkoet	58	x		
Merel	90	x		
Middelste bonte specht	82	x		
Nachtzwaluw	17	x		
Oeverzwaluw	7	x		
Ooievaar	1	x		
Patrijs	55	x		
Pimpelmees	96	x		
Putter	66	x		
Raaf	1	x		
Rietgors	27	x		
Rietzanger	1	x		
Ringmus	3	x		
Roodborst	166	x		
Roodborsttapuit	129	x		
Scholekster	25	x		
Sijs	6	x		

Soorten	# invoer	Beschermingsregime Bal		Opmerkingen
		§ 11.2.2	jaarrond beschermd nest	
Slobeend	32	x		
Sperwer	4	x	x	territoria vastgesteld
Spotvogel	72	x		
Spreeuw	80	x		
Sprinkhaanzanger	6	x		
Staartmees	18	x		
Steenuil	2	x	x	sporen en nest indicerend gedrag
Tafeleend	9	x		
Tjiftjaf	295	x		
Toendrarietgans	2	x		
Torenvalk	5	x		
Tuinfluiter	118	x		
Tureluur	3	x		
Turkse tortel	3	x		
Veldleeuwerik	71	x		
Vink	244	x		
Vuurgoudhaan	78	x		
Waterhoen	22	x		
Waterral	4	x		
Watersnip	4	x		
Wespendief	6	x	x	territoria vastgesteld en waarnemingen van nesten
Wielewaal	18	x		
Wilde eend	88	x		
Winterkoning	140	x		
Wintertaling	16	x		
Witgat	2	x		
Witte kwikstaart	17	x		
Wulp	92	x		
Zanglijster	99	x		
Zomertaling	17	x		
Zomertortel	17	x		
Zwarte kraai	153	x		
Zwarte mees	94	x		
Zwarte roodstaart	19	x		
Zwarte specht	22	x		
Zwartkop	362	x		

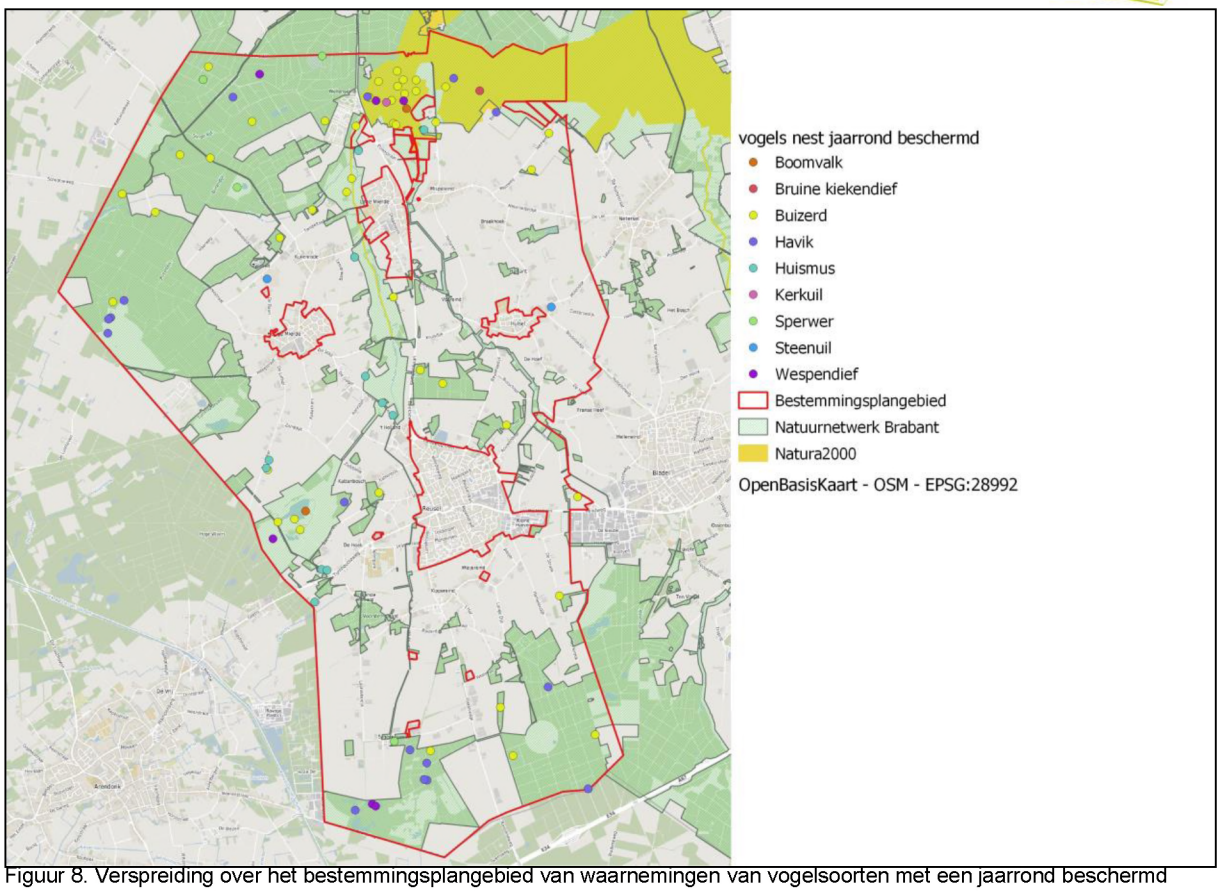

Figuur 8. Verspreiding over het bestemmingsplangebied van waarnemingen van vogelsoorten met een jaarrond beschermd nest. Tussen haakjes het aantal waarnemingen per soort.

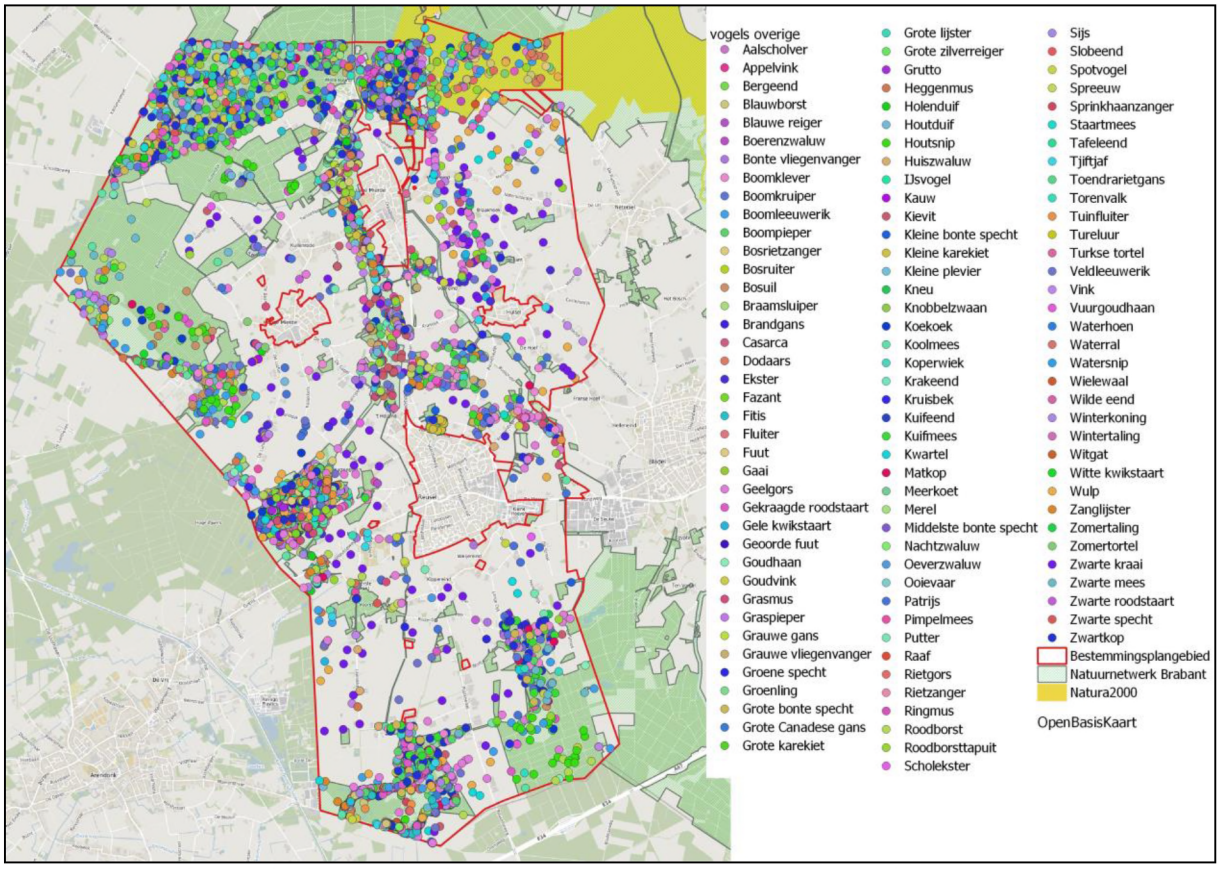

Figuur 9. Verspreiding over het bestemmingsplangebied van waarnemingen van overige vogelsoorten.